

**National Library
of Sweden**

Denna bok digitaliserades på Kungl. biblioteket år 2012

X. A
S. O. U.
STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1952: 35
KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET

Byggnadsstyrelsens arbetsuppgifter och organisation

*Betänkande av
1947 års byggnadsstyrelseutredning*

STOCKHOLM 1952

Statens offentliga utredningar 1952

Kronologisk förteckning

1. 1949 års uppbördssakkunniga. 2. Betänkande med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet. Hæggström. 457 s. **Fi**.
2. Förslag till lag om bankrörelse m. m. Gummesson. 212 s. **Fi**.
3. Löneplan eller kollektivavtal. Kihlström. 99 s. **C**.
4. Nordisk passfrihet. Betänkande nr 1. Beckman. 38 s. **U**.
5. Det yngsta fångvårds klientelet. Av T. Eriksson. Kihlström. 19 s. **Ju**.
6. Betänkande med förslag till allmänt resereglemente m. m. Hæggström. 173 s. **C**.
7. Allmän folkomröstning. 1950 års folkomröstnings- och valsätsutrednings betänkande. 2. Kihlström. 96 s. **Ju**.
8. Folkomröstningsinstitutet i Schweiz. Av E. Håstad. Bilaga 1 till 1950 års folkomröstnings- och valsätsutrednings betänkande. 2. Kihlström. 216 s. **Ju**.
9. Folkomröstningsinstitutet i Förenta staterna. Av E. G. Öhlin. Bilaga 2 till 1950 års folkomröstnings- och valsätsutrednings betänkande. 2. Kihlström. 159 s. **Ju**.
10. Sjömännens sjukförsäkring. Appelberg. Uppsala. 152 s. **H**.
11. Yttranden m. m. över 1950 års långtidsutrednings betänkande. Ekonomiskt långtidsprogram 1951—1955. Beckman. 66 s. **Fi**.
12. 1944 års nykterhetskommitté. 3. Undervisning, folkupplysning och forskning på alkoholfrågans område. Victor Petterson. 95 s. **Fi**.
13. Betänkande angående vissa fiskerättsliga förhållanden inom lappmarkerna samt tillgodogörandet av fisket i kronovattnen därstädes och i Jämtlands län m. m. Marcus. 246 s., 1 karta. **Jo**.
14. Förslag till kommunallag m. m. Kommunallagskommitténs betänkande. 3. Kihlström. 447 s. **I**.
15. Barrskogstillgångarna och skogsindustriens råvaruförsörjning. Beckman. 135 s. **H**.
- 16—17. Tull- och valutalättnader i resandefrafiken mellan de nordiska länderna. Betänkanden nr 2 och 3. Gernandt. 31 resp. 15 s. **U**.
18. Folkomröstningsinstitutet utanför Schweiz och Förenta staterna. Bilaga 3 till 1950 års folkomröstnings- och valsätsutrednings betänkande. 2. Kihlström. 88 s. **Ju**.
19. Semester åt husmödrar, lantbrukare m. fl. Gernandt. 53 s. **S**.
20. Busslinjeutredningen. 1. Betänkande med förslag till beräkning av tilläggsvärde (goodwill) för bussföretag m. m. Katalog och Tidskriftstryck. 163 s. **K**.
21. Räjönplan för fångvården. Gernandt. 67 s. **Ju**.
22. Betänkande angående hälso- och sjukvården vid krig och andra utomordentliga förhållanden. Gummesson. 219 s. **I**.
23. Bokutredningen. Kihlström. 310 s. **E**.
24. Betänkande med förslag till allmän förfogandelag och allmän ransoneringslag. Katalog och Tidskriftstryck. 276 s. **H**.
25. Zonexpropriationsutredningen. Betänkande med förslag till vissa ändringar i byggnadslagstiftningen. Sydsvenska Dagbladet, Malmö. 186 s. **Ju**.
26. Betänkande med förslag till ändrade bestämmelser rörande vägföreningar m. m. Appelberg. Uppsala. 135 s. **K**.
27. Betänkande med förslag till förbättrade kommunikationer i Härjedalen och nordvästra Hälsingland. Beckman. 542 s. **K**.
28. Lagberedningens förslag till ny lagstiftning om tomträtt m. m. Katalog och Tidskriftstryck. 115 s. **Ju**.
29. Vidgat tillträde till högre studier. Av F. Schmidt. Gernandt. 237 s. **E**.
30. Rekrytering och utbildning av polispersonal. Gummesson. 310 s. **I**.
31. Supplement nr 8 till Sveriges familjenamn 1920. Statens Reproduktionsanstalt. 80 s. **Fi**.
32. Förslag om samförvaltning av stadshypoteks- och bostadskreditorganisationerna. Beckman. 131 s. **Fi**.
33. Den första lärarhögskolan. Hæggström. VIII, 296 s. **E**.
34. Betänkande med förslag angående arbetsmarknadsstatistiken. Kihlström. 143 s. **S**.
35. Byggnadsstyrelsens arbetsuppgifter och organisation. Victor Petterson. 85 s. **K**.

Anm. Om särskild tryckort ej anges, är tryckorten Stockholm. Bokstäverna med fetstil utgöra begynnelsebokstäverna till det departement, under vilket utredningen avgivits, t. ex. **E.** = ecklesiastikdepartementet, **Jo.** = jordbruksdepartementet.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1952:35
KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET

Byggnadsstyrelsens arbetsuppgifter och organisation

Betänkande av
1947 års byggnadsstyrelseutredning

VICTOR PETTERSONS BOKINDUSTRIAKTIEBOLAG
STOCKHOLM 1952

Innehåll

Skrivelse till departementschefen	5
<i>I. Inledning</i>	<i>7</i>
Historik	7
Utredningsuppdraget	9
<i>II. Byggnadsstyrelsens nuvarande arbetsuppgifter och organisation</i>	<i>12</i>
Byggnadsstyrelsens arbetsuppgifter	12
Byggnadsstyrelsens ledning	13
Utredningsbyrån	13
Byggnadsbyrån	16
Intendentsbyrån	20
Kulturhistoriska byrån	22
Värmetekniska avdelningen	23
Administrativa byrån	24
<i>III. Byggnadsstyrelsens arbetsuppgifter enligt utredningens förslag</i>	<i>26</i>
Allmänna synpunkter	26
Utredning och projektering	29
Granskning	30
Byggnadsekonomiska uppgifter	33
Byggande	34
Förvaltning	36
Den militära byggnadsverksamheten	40
<i>IV. Byggnadsstyrelsens organisation enligt utredningens förslag</i>	<i>42</i>
Byråindelningen	42
Byggnadsstyrelsens ledning	47
Byggnadsdirektör och överdirektör	47
Generaldirektörens, byggnadsdirektörens och överdirektörens löneställning	50
Byrå- och avdelningschefernas löneställning	50
Utredningsbyrån	52
Byggnadsbyrån	53
Intendentsbyrån	55
Kulturhistoriska byrån	58

Administrativa byrån	58
Juridiska avdelningen	59
Egen regi-avdelningen	60
Konstruktionsavdelningen	61
Värme- och sanitetstekniska avdelningen	62
Elektrotekniska avdelningen	62
Byggnadsekonomiska avdelningen	62
Biträdespersonalen	63
Anställningsförhållandena för byggnadsstyrelsens personal	63
Fördelningen av avlöningskostnaderna mellan avlöningsanslag och byggnadsanslag	65
Byggnadsstyrelsens tekniska råd	66
V. Läsarkitektorsorganisationen enligt utredningens förslag	68
VI. Kostnadsberäkningar	71
VII. Sammanfattning	73
Bilaga 1. Organisationsschema	79
Bilaga 2. Utredningsbyrån	80
Bilaga 3. Byggnadsbyrån	81
Bilaga 4. Intendentsbyrån	82
Bilaga 5. Kulturhistoriska byrån	83
Bilaga 6. Administrativa byrån	84
Bilaga 7. Juridiska avdelningen	84
Bilaga 8. Egen regi-avdelningen	85
Bilaga 9. Konstruktionsavdelningen	86
Bilaga 10. Värme- och sanitetstekniska avdelningen	87
Bilaga 11. Elektrotekniska avdelningen	87
Bilaga 12. Byggnadsekonomiska avdelningen	88

Till Herr Statsrådet

och Chefen för Kungl. Kommunikationsdepartementet

Den 30 juni 1947 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för kommunikationsdepartementet att tillkalla fem sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning rörande omorganisation av byggnadsstyrelsen m. m.

Med stöd av bemyndigandet tillkallade chefen för kommunikationsdepartementet samma dag såsom sakkunniga landshövdingen *E. H. Lindberg*, ledamöterna av riksdagens andra kammare, civilingenjören *M. S. Ljungberg* och ombudsmannen *F. J. H. Persson*, byråchefen i byggnadsstyrelsen, kanslirådet *Å. Wirseen* samt civilingenjören *G. L. Zetterberg*. Åt Lindberg uppdrogs att i egenskap av ordförande leda de sakkunnigas arbete.

Till sekreterare åt de sakkunniga förordnades den 22 augusti 1947 förste byråsekreteraren hos byggnadsstyrelsen *E. V. Henriksson*.

De sakkunniga antogo benämningen *1947 års byggnadsstyrelseutredning*.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 17 oktober 1947 tillkallades samma dag ytterligare en sakkunnig för utredningen, nämligen arkitekten *L. M. Giertz*.

Efter därom gjord framställning entledigades Lindberg den 6 oktober 1948 från uppdraget att vara ledamot, tillika ordförande, i utredningen samt uppdrogs åt Ljungberg att i egenskap av ordförande leda utredningens arbete. Sedan Ljungberg avlidit den 12 november 1949, uppdrogs den 28 augusti 1950 åt generaldirektören *H. Leo* att vara ledamot, tillika ordförande. Den 22 februari 1952 entledigades Leo på egen begäran från uppdraget. Samma dag förordnades kanslirådet *O. A. Berger* att vara ledamot av utredningen, tillika ordförande.

För vissa undersökningar m. m. har utredningen enligt departementschefens medgivande anlitat intendenten *G. A. Mårdh* och förste byråsekreteraren *G. Lindholm*.

I avvaktan på riksdagens beslut i anledning av vad riksdagens revisorer år 1950 anfört angående lämpligheten av att den militära byggnadsverksamheten överfördes till byggnadsstyrelsen har utredningsarbetet efter samråd med departementschefen delvis legat nere under förra hälften av år 1951.

På grund av remiss har utredningen avgivit utlåtanden till Kungl. Maj:t i följande ärenden, nämligen

den 24 november 1947 angående anslag för byggnadsstyrelsen för budgetåret 1948/49,

den 20 februari 1948 över betänkande rörande den allmänna bostadspolitikens organisation m. m. samt

den 14 mars 1951 angående medgivande för byggnadsstyrelsen att inrätta vissa extra byrådirektörstjänster.

Jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 15 oktober 1948 har en framställning från överingenjören B. Börjeson m. fl. om inrättande av ett statens betongkontrollanträd överlämnats till utredningen för att vara tillgänglig vid fullgörandet av utredningsuppdraget.

Den 29 december 1949 har Kungl. Maj:t anbefallt utredningen att taga frågan om ordningen för bestridande av lokalkostnaderna för länsbostadsnämnderna under övervägande vid fullgörandet av sitt uppdrag.

Under arbetets gång har samråd skett med statens organisationsnämnd och kommittén för stadsplaneväsendets omorganisation. Därjämte ha överläggningar i speciella frågor ägt rum med representanter för bostadsstyrelsen, fortifikationsförvaltningen och skolöverstyrelsen samt vissa fastighetsförvaltande myndigheter.

Sedan utredningsarbetet numera slutförts, få vi härmed vördsamt överlämna vårt betänkande till Herr Statsrådet.

Stockholm den 27 oktober 1952.

A. Berger

L. M. Giertz

Fritz Persson

Åke Wirseen

Gunnar Zetterberg

/Eric Henriksson

FÖRSTA KAPITLET

Inledning

Historik

I prop. 1917:258 framlades förslag till omorganisation av dåvarande överintendentensämbetet. Sedan förslaget i allt väsentligt bifallits av riksdagen, genomfördes den beslutade omorganisationen vid 1918 års ingång. I samband därmed ändrades ämbetets namn till byggnadsstyrelsen.

Genom omorganisationen blev ämbetsverkets ställning som central myndighet i fråga om den statliga fastighetsförvaltningen och husbyggnadsverksamheten tydligare framhävd än tidigare varit fallet. Före omorganisationen utövades nämligen statens husbyggnadsverksamhet av närmare ett fyrtiotal olika myndigheter, vilka beträffande byggnadsärendenas handläggning voro tämligen isolerade från varandra. Den kommunikation dem emellan, som mera undantagsvis ägde rum, skedde egentligen endast via Kungl. Maj:t. Denna saknad av direkt gemenskap i en eller annan form mellan de byggande organen medförde självfallet vissa brister vid planläggningen och utövandet av statens husbyggnadsverksamhet sedd i dess helhet.

Omorganisationen innebar bl. a. att den byggnadsverksamhet, som utövades av post- och telegrafverken samt riksbanken, i huvudsak förlades till byggnadsstyrelsen. Vidare ställdes under styrelsens omedelbara inseende vissa kronans fastigheter, som dittills icke stått under teknisk myndighets vård.

Med omorganisationen åsyftades även att förbättra den kulturhistoriska bygg-

nadsvården. Den omfattning, vari staten vid tiden för omorganisationen befattade sig med andra än rent statliga byggnadsminnesmärken, hade varit jämförelsevis ringa. Enligt den nya organisationen skulle ökade möjligheter beredas till byggnadsminnesvård i allmänhet, utövad av byggnadsstyrelsen i visst samarbete med riksantikvarieämbetet.

Vidare tillades verket en del andra arbetsuppgifter, bl. a. förhyrningar av lokaler för statsändamål.

Efter omorganisationen bestod verket av fem byråer, nämligen byggnadsbyrå, intendentsbyrå, kulturhistoriska byrå, stadsplanebyrå och administrativa byrå. Verkets styrelse utgjordes av verkets chef, generaldirektören, och cheferna för de fem byråerna.

Ämbetsverkets åligganden fördelades mellan byråerna på i stort sett följande sätt.

Byggnadsbyrå tilldelades dels ärenden om utredning av byggnadsfrågor och dels ärenden om granskning av upprättade förslag till byggnadsföretag och utförande av sådana företag.

Vården av statens under ämbetsverkets inseende ställda hus och byggnader blev *intendentsbyrås* egentliga uppgift. Härtill kommo förhyrningar för statsändamål samt vissa möbleringsfrågor.

Den *kulturhistoriska byrå* övertog befattningen med frågor rörande kyrkor och dithörande anläggningar samt de övriga åligganden, som genom den föreslagna organisationen av den kulturhistoriska byggnadsvården tillades verket.

Å *stadsplanebyrån* ankom handhavandet av stadsplanefrågor samt det in-seende över stadsplaneväsendet i riket, som tillkom verket.

Den *administrativa byrån* slutligen hade att närmast svara för den formella och rättsliga sidan av ämbetsverkets verksamhet samt att förrätta kansli- och kameralgöromål, däribland sekreterargöromål för hela verket.

Ämbetsverket, som tidigare saknat tekniskt förfarna lokalorgan och som för tillsyn av fastigheter och byggnadsföretag i landsorten måst vid behov anlita utom verket stående personer, erhöll i samband med omorganisationen tillgång till lokala organ genom tillkomsten av länsarkitektsorganisationen. De nya befattningshavarna, *länsarkitekterna*, erhöillo därvid även uppgiften att vara sakkunniga åt länsstyrelserna i plan- och byggnadsfrågor.

Byggnadsstyrelsens organisation ansågs redan efter några år böra ånyo prövas. Den 29 juni 1923 uppdrogs åt särskilda sakkunniga att verkställa utredning i ämnet. I direktiven för utredningen framhölls bl. a. att undersökning borde ske om behov fortfarande kunde anses föreligga av ett sådant organ för husbyggnadsväsendet, som staten då ägde i arméns kasernbyggnadsnämnd.

De sakkunniga förordade i sitt betänkande den 23 januari 1925 (SOU 1925:13) bl. a. att kasernbyggnadsnämnden borde upplösas och statens byggnadsverksamhet i ökad utsträckning centraliseras till byggnadsstyrelsen. I samband därmed föreslogs en uppdelning av den dåvarande byggnadsbyrån så att dess båda avdelningar, utredningsavdelningen och byggnadsavdelningen, var för sig skulle bilda en byrå under egen chef. De båda nya byråerna borde benämnas utredningsbyrån och byggnadsbyrån.

Den nya *utredningsbyrån* skulle syssla med utredningar om plan och ordningsföljd, varefter nybyggnader av hus för statens räkning borde företagas. Vidare skulle byrån bl. a. upprätta förslag och ritningar samt verkställa därmed sammanhängande utredningar rörande byggnadsföretag, som skulle utföras genom styrelsens försorg. I vissa fall skulle byrån tillhandagå offentliga myndigheter och menigheter med förslagsritningar, granskning och eventuellt omarbetning av sådana ritnings- och kostnadsförslag, som icke utarbetats inom styrelsen men som enligt meddelade bestämmelser skulle granskas av styrelsen.

På den *nya byggnadsbyrån* skulle ankomma att utföra byggnadsföretag för statens räkning, att uppgöra förslag till allmänna bestämmelser om organisationen av statens husbyggnadsföretag samt till avtal och arbetsbeskrivningar m. m. vid sådana företag. Byrån skulle vidare verkställa utredningar rörande grundläggningsförhållanden, byggnadsmaterialier m. m.

I prop. 1925:135 underställdes de sakkunnigas förslag riksdagens prövning. Sedan riksdagen godkänt det samma, genomfördes den beslutade nyorganisationen den 1 juli 1925. Därigenom fick byggnadsstyrelsen i huvudsak sin nuvarande utformning.

En organisatorisk utökning skedde den 1 juli 1934, då till styrelsen överflyttades socialstyrelsens *värmetekniska avdelning*. Denna hade inrättats år 1921 med uppgift att kontrollera bränsleförbrukningen inom de byggnader och lokaler m. m., som disponerades av statsverket. Efter hand har avdelningen fått sig tillagd en del andra uppgifter.

Byggnadsstyrelsen är sålunda nu organiserad på sex byråer och en med byrå jämställd avdelning, nämligen utredningsbyrån, byggnadsbyrån, inten-

dentsbyrå, kulturhistoriska byrå, stadsplanebyrå och administrativa byrå samt värmetekniska avdelningen.

Under styrelsen lyder länsarkitektsorganisationen med ett länsarkitektkontor i varje län.

Utredningsuppdraget

Med hänsyn till den förändring av de statliga uppgifterna på stadsplaneväsendets område, som beräknades komma att föranledas av den nya byggnadslagstiftningen, tillkallade chefen för kommunikationsdepartementet den 14 februari 1947 sakkunniga för utredning rörande det statliga stadsplaneväsendets arbetsuppgifter och organisation. I samband med denna utredning skulle frågan om organisation och personalbehov för stadsplanebyrå samt länsarkitektsorganisationen närmare prövas.

Den 12 april 1947 hemställde byggnadsstyrelsen, att en utredning måtte företagas genom särskilda sakkunniga rörande styrelsens organisation och arbetsuppgifter även i övrigt.

I direktiven för den i anledning av byggnadsstyrelsens framställning beslutade, åt oss anförtrodda utredningen anföres i huvudsak följande.

En stor del av de uppgifter, som ankomma på byggnadsstyrelsen, anknyta sig till områden inom samhällslivet och den statliga administrationen, där för närvarande en mycket snabb utveckling pågår. Styrelsens verksamhet beröres sålunda direkt eller indirekt i hög grad av den pågående expansionen på bostadsbyggandets och samhällsbyggnadens område genom den befattning styrelsen har med stadsplanefrågor samt med statliga och kommunala byggnadsprojekt, som sammanhånga med samhällsbyggnaden. Den fortgående utvidgningen av den statliga förvaltningsapparaten föranleder ett växande behov av lokalutrymmen, vilket till stor del måste tillgodoses genom ny- eller ombyggnadsarbeten. Större delen av dessa arbeten ankommer på byggnadsstyrelsen, vilken där-

vid svarar för såväl planeringen som utförandet av arbetena. I samband därmed ökas också successivt det fastighetsbestånd, som står under styrelsens vård och förvaltning. Samtidigt som byggnadsstyrelsens arbetsuppgifter befinna sig i stadig ökning, har styrelsen att kämpa med betydande svårigheter att tillgodose behovet av för verksamheten erforderlig arbetskraft. Vissa förstärkningar av styrelsens personalorganisation i såväl kvalitativt som kvantitativt hänseende ha därför föreslagits i 1947 års statsverksproposition. Även om en förbättring successivt torde kunna åstadkommas genom partiella reformer i samband med behandlingen av styrelsens anslagsäskanden, synes dock frågan vara av den storleksordning och kräva sådana mera omfattande undersökningar och överväganden, att en särskild utredning i ämnet bör företagas.

Oavsett om utredningen rörande det statliga stadsplaneväsendets organisation skulle ge till resultat att stadsplaneverksamheten bör utbrytas från byggnadsstyrelsen eller bibehållas hos densamma, torde de åtgärder, som i detta sammanhang kunna komma att vidtagas, få vissa återverkningar även beträffande byggnadsstyrelsens organisation i övrigt. Hithörande spörsmål böra upptagas till behandling i samband med den nu förordade utredningen.

Vidare bör undersökas om och i vad mån byggnadsstyrelsens organisation kan komma att påverkas vid genomförandet av det förslag om inrättande av ett statens byggnadsinstitut, som den 19 december 1946 framlagts av inom socialdepartementet tillkallade sakkunniga.

I 1947 års statsverksproposition, sjätte huvudtiteln, anfördes med anledning av framställning från byggnadsstyrelsen om förbättring av vissa befattningshavares löneställning m. m., att frågan om personalorganisationen för styrelsens byggnadsbyrå framdeles torde böra upptagas till övervägande i ett vidare sammanhang, varvid den då öppna frågan om samordning med försvarsväsendets byggnadsorganisation syntes böra avgöras. I prop. 1947:142 ha förslag därefter framlagts om ordnande av de militära byggnadsfrågorna, och därvid har förordats en organisationsform, som innebär att det militära byggnadsväsendet åtminstone under tiden för genomförandet av det föreliggande militära nybyggnadsprogrammet fortfarande skall hål-

las skilt från det civila. Avgörande härvid har varit den uppfattningen, att den samlade civila och militära nybyggnadsverksamheten skulle bliva av sådan vikt och omfattning, att dessa uppgifter icke lämpligen kunde förenas med de åligganden av annan art, vilka tillkomma byggnadsstyrelsen. Man torde därför fortfarande böra räkna med möjligheten av en framtida samordning av den militära byggnadsverksamheten med den civila. Härtill kommer, att denna fråga kan tänkas få ökad aktualitet för det fall, att stadsplaneväsendets organisatoriska anknytning till byggnadsstyrelsen skulle upplösas och styrelsen sålunda skulle bliva ett huvudsakligen byggnads- och fastighetsförvaltande ämbetsverk. På grund härav bör vid utredningen uppmärksamhet ägnas även åt detta spörsmål, varvid i första hand bör eftersträvas att styrelsens organisation — utan att därför överdimensioneras — anpassas så, att en eventuell framtida samordning med den militära byggnadsorganisationen icke försvåras.

Förvaltningen av styrelsens fastigheter är för närvarande splittrad på ett betydande antal olika myndigheter. Detsamma är förhållandet med granskningen av statsbidragsberättigade husbyggnadsföretag för offentliga ändamål. Frågan om en ökad koncentration till byggnadsstyrelsen av dessa verksamhetsgrenar synes böra upptagas till närmare övervägande i samband med utredningen.

Uppmärksamhet bör också ägnas åt frågan, huruvida genom decentralisering av beslutanderätten, ändamålsenliga förenklingar i förvaltningsarbetet inom styrelsens ämbetsområde kunna åstadkommas.

Alltsedan byggnadsstyrelsens omorganisation år 1925 har en ledande synpunkt beträffande personalorganisationen å styrelsens byggnadsbyrå varit den, att byråns organisation borde vara sådan, att dess personal smidigt kunde inplaceras efter föreliggande behov med möjlighet till viss rörlighet och omsättning bland personalen, och att denna därför i regel icke borde bindas genom ordinarie anställning. Med hänsyn till den ökade erfarenhet, som numera vunnits rörande arten och omfattningen av byråns uppgifter, bör i förevarande sammanhang övervägas om icke den ordinarie anställningsformen bör kunna i ökad utsträckning komma till användning för byråns personal. En mycket stor del av

byggnadsbyråns personal utgöres av arvodessavlönade befattningshavare. Åtskilliga av dessa ha varit i styrelsens tjänst under avsevärd tid. Såväl från byggnadsstyrelsens sida som från personalhåll ha önskemål framförts om tryggare anställningsförhållanden för denna personalgrupp. En prövning av hithörande spörsmål torde aktualiseras vid genomförandet av den förestående allmänna löneregleringen. Anledning synes dock föreligga att ägna uppmärksamhet åt frågan även i samband med den nu förordade utredningen.

Byggnadsbyråns icke-ordinarie personal avlönas för närvarande av byggnadsmedel i enlighet med av Kungl. Maj:t för varje budgetår fastställd avlöningsstat. Enligt numera tillämpade budgetprinciper torde ifrågavarande lönekostnader, åtminstone i vad avser personal med mera stadigvarande anställning, rätteligen böra bestridas från vederbörligt å riksstaten uppfört avlöningsanslag. Även denna fråga bör upptagas till behandling.

Vid bedömandet av frågan om utredningsbyråns organisation bör beaktas bl. a. behovet av arbetskraft för den allmänna planläggning och den normgivande verksamhet, som erfordras för att byråns löpande arbete skall kunna bedrivas effektivt och rationellt. I fråga om statliga byggnadsföretag utföres i regel den förberedande utredningen av utredningsbyråns personal, i samband varmed även de första ritningsskisserna uppgöras. För det fortsatta ritningsarbetet anlitas däremot enligt gängse kutym utanför styrelsens stäende, privatpraktiserande arkitekter. Då detta arbete sannolikt skulle kunna ur skilda synpunkter med fördel utföras i styrelsens egen regi, synes böra övervägas, huruvida icke utredningsbyråns verksamhet bör utvidgas att åtminstone i viss utsträckning omfatta även upprättande av fullständiga ritningsförslag. Denna fråga torde få bedömas bl. a. med utgångspunkt från de möjligheter, som kunna beräknas föreligga att i nuvarande läge tillföra byrån för ändamålet erforderlig personalförstärkning.

Vad angår administrativa byrån synes skäl tala för att till denna byrå överflyttas den särskilda räkningsavdelning, som nu finnes inrättad inom byggnadsbyrån. Härigenom skulle styrelsens personalresurser för kamerala arbetsuppgifter bliva mera samlade och kunna disponeras på ett rationellare sätt. De organisatoriska åtgärder,

som i detta sammanhang påkallas, böra närmare utredas. Slutligen kan också ifrågasättas, huruvida icke den till intendentsbyrån förlagda hyresavdelningens uppgifter, vilka äro av huvudsaklig administrativ natur, helt eller delvis böra överföras till administrativa byrån.

Kommittén för stadsplaneväsendets omorganisation har den 15 november

1950 avgivit sitt betänkande (SOU 1950:45). Däri behandlas stadsplanebyråns organisation och personalbehov samt länsarkitektorganisationens utformning och personalbehov, såvitt avser byggnadsstyrelsens och länsarkitektorganisationens ämbetsbefattning inom stadsplaneväsendets område.

Byggnadsstyrelsens nuvarande arbetsuppgifter och organisation

Byggnadsstyrelsens arbetsuppgifter

Byggnadsstyrelsens verksamhetsområde och organisation m. m. äro angivna i den för verket utfärdade instruktionen den 13 september 1928, nr 358, med däri genom kungörelser 625/1935, 505/1939 och 357/1946 vidtagna ändringar.

Enligt instruktionen tillkommer det styrelsen i egenskap av central myndighet på husbyggnadsväsendets område, däri inbegripet stadsplaneväsendet, att verka för en sund utveckling av husbyggnadsväsendet, att i den mån meddelade bestämmelser angående särskilda grenar av det offentliga byggnadsväsendet ej annat föranleda öva högsta in-seende över det offentliga husbyggnadsväsendet i riket samt uppgöra eller granska förslag och i övrigt handlägga ärenden, som därmed äga sammanhang. Styrelsen bör med uppmärksamhet följa företeelserna och utvecklingen på de områden, som äro föremål för styrelsens verksamhet, såväl inom landet som så långt möjligt i utlandet, samt vidtaga eller hos Kungl. Maj:t föreslå de åtgärder, vilka styrelsen finner påkallade.

Styrelsen skall tillhandagå offentliga myndigheter, menigheter och institutioner med av dem äskade råd och upplysningar i frågor, som ligga inom området för styrelsens verksamhet, ävensom i övrigt, i den mån så lämpligen kan ske, till myndigheter och institutioner lämna meddelanden i de under styrelsens verksamhet fallande spörsmål.

Enligt instruktionen har styrelsen vidare att utreda byggnadsfrågor och vad därmed äger sammanhang, uppföra och förvalta statliga byggnader samt i avseende å den kultur- och konsthistoriska byggnadsvården taga befattning med byggnadsminnesmärken och kyrkliga byggnader.

Utöver vad i instruktionen föreskrivits har styrelsen genom åtskilliga författningar ålagts uppgifter av skilda slag. Vissa av dessa äro icke av den art och omfattning, att de behöva särskilt uppmärksammas vid bedömande av frågan om styrelsens organisation. Andra åter äro av den betydelse, att de icke kunna förbigås i detta sammanhang. I sistnämnda hänseende må följande anföras.

Enligt byggnadslagstiftningen tillkommer det styrelsen att utöva den allmänna uppsikten över byggnadsväsendet i riket. I denna uppgift ingår bl. a. att meddela erforderliga föreskrifter, formulär och råd i byggnads- och stadsplanefrågor. Därjämte äger styrelsen att meddela anvisningar till byggnadsstads-gan. Dessa anvisningar äro, sedan de godkänts av Kungl. Maj:t, bindande för byggnadsnämnderna och de byggande. Styrelsen har vidare att upprätta normalförslag till byggnadsordningar och gatubyggnadskostnadsbestämmelser, att lämna anvisningar rörande tätbebyggelsebegreppet och generalplanarbetets bedrivande m. m. samt i vissa fall att pröva för godkännande ingivna nya konstruktioner och material.

Enligt kungörelsen den 26 november 1920, nr 744, (ändrad 651/1921, 46/1934, 531/1935) med föreskrifter rörande det offentliga byggnadsväsendet åligger det styrelsen att om kyrklig församling det önskar utan kostnader för församlingen biträda densamma med råd och anvisningar rörande upprättande av lämpligt program för förslag till byggnad eller anläggning för kyrkligt ändamål.

Enligt kungörelsen den 28 januari 1938, nr 48, med vissa bestämmelser angående tjänstebostäder för lärare vid statens undervisningsväsende skall överenskommelse angående den ersättning lärare skall erlagga för tjänstebostad träffas mellan byggnadsstyrelsen och läraren. Genom Kungl. Maj:ts brev den 15 juni 1939 har denna bestämmelse utsträckt att gälla även tjänstebostäder för vaktmästare och maskinister vid ett flertal läroanstalter.

Då fråga uppkommer om uppförande av nybyggnad eller om avsevärd ändring eller utökning av redan befintlig byggnad för beredande för statlig myndighets eller institutions räkning av ämbets- eller tjänstelokaler m. m. skall jämlikt Kungl. Maj:ts cirkulär den 20 februari 1942, nr 55, utredning rörande såväl byggnadsföretaget som för dessamma eventuellt erforderlig tomtmark, såvida utredningen icke ankommer enbart på byggnadsstyrelsen, verkställas i samråd med styrelsen. Arkitekt eller konstruktör som erfordras för sådan utredning skall utses av byggnadsstyrelsen, som därvid skall samråda med vederbörande myndighet eller institution.

Bestämmelsen äger icke tillämpning beträffande järnvägsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen samt — då fråga är om annan byggnad än byggnad för central förvaltning eller undervisning — försväsendet och domänstyrelsen.

Slutligen kan nämnas, att enligt kun-

görelsen den 26 november 1920, nr 746, avyttring av staten tillhörig bebyggd eller obebyggd tomt eller till byggnadstomt lämplig mark i eller invid städer och stadsliknande samhällen skall verkställas genom byggnadsstyrelsens försorg, i den mån annat ej är eller varder föreskrivet.

För arbetsuppgifternas fördelning på styrelsens olika byråer och avdelningar redogöres i det följande.

Byggnadsstyrelsens ledning

Byggnadsstyrelsen består av generaldirektören och cheferna för de sex byråerna samt chefen för den värmetekniska avdelningen. Ett av byggnadsråden är generaldirektörens ställföreträdare.

Generaldirektören äger ensam beslutanderätt i de ärenden, i vilkas prövning han deltagit, med undantag dock av vissa ärenden rörande fel och försummelse i tjänsten m. m.

I och med att styrelsens uppgifter vuxit har allt större arbetsböda kommit att åvila generaldirektören. För att det skall vara möjligt för honom att mera odelat ägna sig åt viktigare arbetsuppgifter och för att möjliggöra snabbare handläggning av ärendena har beslutanderätten beträffande vissa grupper av ärenden delegerats från generaldirektören till byråcheferna eller i vissa fall till dessa underställda tjänstemän.

Generaldirektören är efter den 1 juli 1951 genomförd löneroglering för chefs-tjänstemännen placerad i Cp 19, byggnadschefen i Cp 15, byggnadsråden och chefen för administrativa byrån i Ca 37 samt chefen för värmetekniska avdelningen i Ce 37.

Utredningsbyrån

Enligt instruktionen för byggnadsstyrelsen skall å utredningsbyrån hand-

läggas ärenden som avse utredning av byggnadsfrågor samt granskning av förslag till byggnadsföretag och vad därmed äger samband, varjämte byrån skall svara för styrelsens byggnadsarkiv.

Byrån är uppdelad på två avdelningar, utredningsavdelningen och granskningsavdelningen, med gemensam sekreterare och erforderlig biträdespersonal.

För byråns arbetsuppgifter anlitas i stor omfattning arkitekter utanför styrelsen. Detta sker regelbundet för ritningar till byggnadsföretag samt ofta då det gäller förberedande utredningar. Ersättning till sådana arkitekter utgår av det under sjuätte huvudtiteln upptagna reservationsanslaget till utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m. samt bekostas slutligen av de för vederbörande byggnad anslagna byggnadsmedlen.

Inom *utredningsavdelningen* verkställas utredningar av olika slag samt upprättas förslag i sådana aktuella byggnadsfrågor som skola föreläggas riksdagen.

När framställning inkommit till byggnadsstyrelsen om nya eller ökade lokalbehov och en undersökning visat att föreliggande behovet bör lösas genom nybyggnad eller genom till- och ombyggnad av befintlig fastighet, upptages inom avdelningen frågan till närmare utredning. Därvid tages i första hand sikte på att undersöka, huru lokalfrågan bäst skall lösas ur praktiska och ekonomiska synpunkter. Det fortsatta arkitektarbete, som därefter erfordras fram till dess förslag i byggnadsfrågan, åtföljt av skisser, i och för anslagsökanden kan underställas Kungl. Maj:t, utföres som förut nämnts i regel av arkitekt utom styrelsen under avdelningens ledning. Sådan arkitekt utses av styrelsen i samråd med den myndig-

het eller institution, som skall disponera byggnaden.

Sedan byggnadsmedel av statsmakterna anvisats och ritningarna i förekommande fall godkänts av Kungl. Maj:t, återgår ärendet till styrelsen med Kungl. Maj:ts uppdrag att fullfölja byggnadsföretaget.

Efter det huvudritningar färdigställts och godkänts, överlämnas ärendet av utredningsbyrån till byggnadsbyrån, som med vederbörande arkitekt träffar överenskommelse om fullföljande av hans uppdrag genom arbets- och detaljritningar, byggnadsbeskrivningar m. m. Byggnadsbyrån uppför sedan byggnaden på entreprenad eller i egen regi. Under projekterings- och ritningsskedet liksom under byggnadstiden äger samråd rum mellan de båda byråerna.

Till utredningsavdelningens verksamhet hör även att uppgöra förslag till och bearbeta gällande normer rörande storleksordningen av olika lokaler för förvaltningstjänst, för vissa undervisnings- och sjukvårdsändamål samt för tjänstebostäder etc. I samband därmed upprättas, om så lämpligen kan ske, typskisser eller normalprogram för byggnader eller delar därav. Dessutom verkställer utredningsavdelningen de undersökningar och utredningar beträffande skilda byggnads- och markfrågor eller spörsmål av allmän natur, vilka erfordras för besvarande av remisser i olika slag av ärenden inom avdelningens arbetsområde. Här ibland märkas särskilt lokalfrågor i samband med planerade statliga reformer, organisations- och utredningsärenden, som beröra husbyggnadsväsendet, samt överhuvudtaget frågor som äga samband med uppförandet av byggnader.

Inom *granskningsavdelningen* utföres granskning av sådana förslag till byggnadsföretag av skilda slag, för vilka utredning icke verkställs genom bygg-

nadsstyrelsen men som avses att utföras helt med statliga medel eller med statsbidrag i en eller annan form eller som eljest författningsenligt skola underställas styrelsen för prövning, exempelvis läroverksbyggnader.

Vid den granskning som företages inom avdelningen prövas förslagen beträffande såväl den ekonomiska och allmänna planläggningen som den arkitektoniska utformningen och planlösningens detaljer. De statistiska konstruktionerna samt kostnadsberäkningarna granskas av byggnadsbyråns konstruktions- och kostnadsberäkningsavdelningar.

Härutöver handläggas å avdelningen ärenden och utredningar, som föränledas av från statliga eller kommunala organ eller från enskilda inkommande framställningar i frågor inom byråns verksamhetsområde. Avdelningen har dessutom att jämsides med granskningsarbetet genom fortlöpande bearbetning av lokalprogram och andra primäruppgifter samt genom jämförande ekonomiska och analyserande utredningar förskaffa sig tillräckligt underlag för att granskningsarbetet skall kunna bedrivas i en positiv och vägledande riktning.

Utredningsbyråns *sekreterare* medverkar vid utarbetandet av förslag till utlåtanden, yttranden, promemorior och övriga skrivelser av olika slag.

Till belysning av *omfattningen av byråns verksamhet* kan nämnas att de totala byggnadskostnaderna för de företag, vilka granskats eller utretts genom avdelningen under budgetåren 1941/42—1950/51 uppgått till de belopp, som framgå av vidstående tabell.

I detta sammanhang torde den till styrelsen knutna institutionen *tjänstgörande arkitekter utom stat* böra något beröras.

Denna institution härstammar från

Budgetår	Granskningar milj. kr.	Utredningar milj. kr.	Summa milj. kr.
1941/42	37,9	55,4	93,3
1942/43	50,3	54,6	104,9
1943/44	76,0	51,6	127,6
1944/45	70,5	95,3	165,8
1945/46	66,6	195,3	261,9
1946/47	59,9	222,9	282,8
1947/48	86,7	222,9	309,6
1948/49	46,9	87,1	134,0
1949/50	63,0	150,1	213,1
1950/51	56,2	131,2	187,4

överintendentsämbetets tid. Ämbetet hade ett relativt fåtal fast anställda arkitektutbildade arbetskrafter men i gengäld ett flertal arkitekter utom stat, vilka till övervägande delen voro självständigt praktiserande yrkesmän. Till dessa remitterade ämbetet ärenden för granskning och utredning. Arkitekterna utförde i regel arbetet på sina kontor, varefter handlingarna åtföljda av tjänstememorial överlämnades till ämbetet för vidare behandling. För sitt arbete uppbar arkitekten endast en mindre ersättning men kunde i gengäld räkna med att få uppgöra ritningar till den ny- eller ombyggnad ärendet avsåg.

De sakkunniga för omorganisationen av överintendentsämbetet uttalade sig för bibehållande av institutionen men framhöllo, att arkitekterna utom stat icke vidare borde syssla med granskningsverksamhet. Denna borde i stället utföras av fast anställda tjänstemän. Uppdrag att uppgöra förslag till nybyggnader och andra därmed jämförbara företag borde däremot alltjämt överlämnas till arkitekterna utom stat.

Utvecklingen har gått i den riktningen, att styrelsen numera vid val av arkitekt till ett statligt byggnadsföretag utser den fackman, som på grund av sin tidigare verksamhet kan bedömas vara mest lämpad för uppgiften, oberoende av om han är tjänstgörande ar-

kitekt utom stat eller icke. Den krets, inom vilken valet numera står, har sålunda utvidgats till att från ett relativt litet antal arkitekter omfatta den svenska arkitektkåren i dess helhet.

Institutionen tjänstgörande arkitekter utom stat existerar fortfarande, ehuru utan praktisk betydelse. I statskalendern äro upptagna ett 50-tal arkitekter utom stat. Någon nyutnämning har icke ägt rum sedan år 1934. Lön utgår icke till ifrågavarande arkitekter, och intet som helst anställnings- eller avtalsförhållande existerar mellan dem och styrelsen utöver själva utnämningen till arkitekt utom stat.

Byggnadsstyrelsen och svenska arkitekters riksförbund ha i samråd sökt finna nya former för institutionen, men försöken ha icke lett till något resultat.

Byggnadsbyrån

Enligt instruktionen för byggnadsstyrelsen skall å byggnadsbyrån handläggas ärenden rörande utförande av nybyggnader samt större om- och tillbyggnader för statens räkning jämte därmed sammanhängande ekonomiska och konstruktiva utredningar ävensom ärenden, som ha samband med styrelsens upplysningsverksamhet på husbyggnadsområdet.

Byrån är uppdelad på åtta avdelningar, nämligen entreprenadavdelningen, egen regi-avdelningen, konstruktionsavdelningen, värme- och sanitetstekniska avdelningen, elektrotekniska avdelningen, räkenskapsavdelningen, kostnadsberäkningsavdelningen och allmänna avdelningen. Dessutom finnas för byråns gemensamma behov en expedition och ett arkiv.

Till byrån höra dels för entreprenadavdelningens verksamhet erforderliga byggnadskontrollanter med biträdespersonal och dels arbetschefer för egen

regi-verksamheten samt ett efter byggnadsobjektens omfattning och antal varierande antal verkmästare, förvaltare och biträdespersonal.

Som förut nämnts överlämnas ett byggnadsärende till byggnadsbyrån vid den tidpunkt, då huvudritningarna för detsamma godkänts. Samråd mellan utredningsbyrån och byggnadsbyrån, särskilt i fråga om statiska, värme- och sanitetstekniska samt elektrotekniska konstruktioner, har emellertid ägt rum redan på ett tidigare stadium; som regel ha även markundersökningar i och för bedömande av lämpligaste grundläggningssätt m. m. utförts av byggnadsbyråns konstruktionsavdelning.

Sedan ärendet inkommit till byggnadsbyrån beslutar generaldirektören på förslag av byggnadschefen, huruvida byggnadsföretaget skall utföras på entreprenad eller i egen regi. Alltefter utfallet av detta beslut överlämnas ärendet till entreprenadavdelningen resp. egen regi-avdelningen. Avdelningens närmaste åtgärd blir att tillse, att detaljritningar, byggnadsbeskrivningar och övriga erforderliga handlingar upprättas genom den arkitekt, som utfört huvudritningarna till byggnaden.

Samtidigt inkopplas konstruktionsavdelningen resp. de värme- och sanitetstekniska samt elektrotekniska avdelningarna, vilka var och en inom sitt område ha att svara för erforderliga detaljutredningar.

Sedan byggnadstillstånd erhållits, utföres byggnaden genom de byggande avdelningarnas försorg, varvid de olika specialavdelningarna — konstruktions-, värme- och sanitetstekniska samt elektrotekniska avdelningarna — alltjämt ha att svara för sina specialområden. Då byggnaden färdigställts, överlämnas den, därest förvaltningen i fortsättningen skall ankomma på byggnadsstyrelsen, till intendentsbyrån eller i annat

fall till den myndighet, som har att svara för byggnadens underhåll.

Entreprenadavdelningen handlägger alla med byggnadsbyråns entreprenadverksamhet sammanhängande ärenden. Sedan ritningar och beskrivningar överlämnats från företagens arkitekt till avdelningen, granskas desamma och kompletteras i förekommande fall. Därefter utbudas byggnadsarbetena på entreprenad, entreprenadanbudena prövas, anbud antagas och kontrakt med entreprenör tecknas. Den centrala handläggningen av byggnadsarbetet fram till slutbesiktning och byggnadernas överlämnande till nyttjaren består i huvudsak av teknisk-ekonomisk kontroll, prövning av uppkommande frågor om tilläggs- eller ändringsarbeten samt inspektioner av arbetet. Den dagliga tillsynen av arbetena sker genom en platskontrollant, som genom rapporter håller avdelningen underrättad om arbetenas gång.

Egen regi-avdelningen handlägger samtliga med byggnadsbyråns verksamhet i egen regi sammanhängande frågor.

Sedan avdelningen vidtagit motsvarande förberedande åtgärder som entreprenadavdelningen i fråga om till denna avdelning hörande arbeten, uppdrager styrelsen åt en av arbetscheferna att utföra byggnadsarbetet. Den centrala handläggningen inom avdelningen av byggnadsärendena under arbetets gång består av i huvudsak teknisk-ekonomisk kontroll, upphandling av sådan material, som lämpligen uppköpes centralt, granskning av detaljritningar, prövning av uppkommande frågor om ändringsarbeten samt inspektioner av arbetet. Den dagliga tillsynen och ledningen av arbetet sker genom arbetschefen och honom underställda verkmästare.

Det kan här nämnas att inom avdelningen finnas en snickeriexpert och en målarmästare, vilka var och en inom

sitt specialområde äro rådgivande och kontrollerande även i fråga om entreprenadavdelningens arbeten.

Konstruktionsavdelningen handlägger frågor om statiska konstruktioner med därtill hörande material- och grundundersökningar. Å avdelningen ankommer därjämte den övervägande delen av sådana ärenden av byggnadsteknisk art, som sammanhänga med styrelsens allmänna uppgifter på byggnadsväsendets område bl. a. de i styrelsens anvisningar till byggnadsstadgan ingående frågorna av byggnadsteknisk natur.

Konstruktionerna utföras i regel av privatpraktiserande ingenjörer och granskas inom avdelningen. Undantagsvis utför byrån själv konstruktionsritningar. Detta är vanligen fallet vid ombyggnadsarbeten eller ändringar i konstruktioner för redan pågående arbeten, då det är av vikt att nya ritningar snabbt kunna tillhandahållas.

De förslag till statliga eller statsbidragsberättigade byggnadsföretag, vilka Kungl. Maj:t eller myndigheter överlämna till styrelsen för granskning, prövas av avdelningen ur konstruktiva och byggnadstekniska synpunkter.

Genom avdelningens försorg ombesörjas vidare vissa grundundersökningar och avvägningar samt besiktningar av i första hand alla invecklade konstruktioner. I viss omfattning utföras undersökningar och provningar av material och konstruktioner i ett mindre, inom styrelsen anordnat laboratorium.

Beträffande *värme- och sanitetstekniska avdelningen* må erinras, att inom styrelsen finnas dels en värmeteknisk avdelning med ställning motsvarande en självständig byrå och dels inom byggnadsbyrån en värme- och sanitetsteknisk avdelning. Skillnaden mellan dem består huvudsakligen däri, att byggnadsbyråns värme- och sanitets-

tekniska avdelning sysslar med granskning, projektering och anläggning av värme- och sanitetstekniska installationer, under det styrelsens värmetekniska avdelning ägnar sig åt driftkontrollerande och rådgivande verksamhet beträffande värmeanläggningar, som ägas av staten eller i vissa fall landstingen. Byggnadsbyråns värme- och sanitetstekniska avdelning har sålunda en granskande och byggande uppgift, medan den värmetekniska avdelningens uppgift närmast är att likna vid en förvaltande.

Då förslag till ett byggnadsföretag utarbetas genom styrelsens försorg, är den värme- och sanitetstekniska expertisen — närmast representerad genom värme- och sanitetstekniska avdelningen — på ett tidigt stadium inkopplad i utredningsarbetet. Sålunda svarar avdelningen bl. a. för att lämplig värme- och sanitetsteknisk konstruktör utses. Denne utarbetar därefter konstruktionerna i samråd med avdelningen. Endast mera undantagsvis har avdelningen med sin nuvarande organisation möjlighet att själv utarbeta konstruktionsförslag.

I de fall styrelsen bygger i egen regi, bruka också de värme- och sanitetstekniska anläggningarna utföras i egen regi. Detta förekommer emellertid icke sällan även i sådana fall, då byggnadsarbetena verkställas på entreprenad. Som regel utföras de värme- och sanitetstekniska anläggningarna i egen regi, då det gäller ombyggnad av äldre hus och i Stockholm belägna nybyggnadsföretag. Huvuddelen av byggnadsarbetena i landsorten utlämnas på entreprenad med undantag dock av byggnader med speciell utrustning såsom sjukhus och laboratorier.

Den *elektrotekniska avdelningen* tillhandahåller den elektrotekniska expertisen. I likhet med vad som gäller i

fråga om värme- och sanitetstekniska avdelningen är vid utarbetande av förslag till byggnadsföretag genom styrelsens försorg den elektrotekniska expertisen på ett tidigt stadium inkopplad i utredningsarbetet. I motsats till värme- och sanitetstekniska avdelningen utarbetar den elektrotekniska avdelningen i icke oväsentlig utsträckning konstruktioner i egen regi. Sålunda har avdelningen under senare år projekterat elektriska installationer till i stort sett halva antalet av de byggnadsföretag, som utförts genom styrelsens försorg. Återstående elektrotekniska program utarbetas av konstruktörer utanför styrelsen i samråd med avdelningen, som därefter granskar förslagen.

Vad här förut anförts om tillämpning av egen regi- eller entreprenadsystemen vid värme- och sanitetstekniska anläggningar gäller i stort sett även i fråga om elektrotekniska installationer.

Beträffande *räkenskapsavdelningen* må framhållas, att det kameralarbete, som utföres inom styrelsen, i stort sett är förlagt till två olika organ, nämligen administrativa byråns kamrerarekontor och byggnadsbyråns räkenskapsavdelning.

Den bokföring, som åvilar räkenskapsavdelningen, är s. k. dispositionsbokföring, dvs. avser under ett bygges gång beslutade utgifter. Den betingas av behovet för byrån att vid varje tidpunkt äga kännedom om dels de belopp för vilka material beställts eller arbeten beslutats och dels storleken av de medel som återstår att disponera för nya utgifter av det för bygget anvisade anslaget.

Administrativa byråns kamrerarekontor bokför de belopp, som utbetalats å de olika anslagen. Härifrån kan sålunda uppgift erhållas om storleken av de medel, som utbetalats från ett visst

anslag, men däremot icke hur stor del av anslaget, som genom dispositionsbeslut bundits för framtida utgiftsbehov. Kamrerarekontorets bokföring, som är direkt baserad på att fylla kraven för redovisning mot budgeten, specificerar ej heller gjorda utbetalningar på olika utgiftsgrupper.

Kostnadsberäkningsavdelningen verkställer samtliga kostnadsberäkningar för såväl av styrelsen omhändertagna byggnadsföretag som av andra myndigheter utarbetade förslag, vilka granskas av styrelsen.

Allmänna avdelningen inrättades år 1946 med uppgift i första hand att närmast under byggnadschefen samordna arbetet mellan byråns olika avdelningar. Behovet av en sådan samordning framträdde i och med att byrån på grund av den ökade byggnadsverksamheten måst successivt utvidgas i betydande omfattning. Å allmänna avdelningen handläggas därjämte till byggnadsbyrån hörande ärenden av sådan natur, att de icke lämpligen ansetts böra hänföras till någon av specialavdelningarna. Som exempel härpå kan nämnas ekonomisk kontroll samt utarbetande av det byggnadskostnadsindex, som det åligger styrelsen att föra. Slutligen svarar avdelningen för de ärenden, som sammanhånga med nu gällande byggnadsreglering. Sålunda upprättar avdelningen ansökningshandlingar rörande byggnadstillstånd, svarar för kontakter med byggnadsberedningen, arbetsmarknadsstyrelsen och länsarbetsnämnderna samt ordnar licensansökningar för byggnadsmaterial.

Expeditionen ombesörjer fördelning av inkommande post mellan olika avdelningar samt handhar registrering av byråns ärenden. Dessutom expedierar den samtliga utgående skrivelser från byråns avdelningar, varjämte byråns handlingar med undantag av ritningar

rörande byggnadsföretagen arkiveras å expeditionen.

Arkivet förvarar samtliga till styrelsens byggnadsföretag hörande ritningar, ansvarar för erforderlig kopiering av ritningar samt sammanställer och utlämnar entreprenadhandlingar m. m.

Arbetschefsorganisationen omfattar för närvarande tre arbetschefer, av vilka två ha hand om byggnadsföretag i Stockholm med omnejd och en byggnadsföretag i landsorten.

Arbetscheferna svara för ledningen av byggnadsarbetena samt för vissa utbetalningar, bl. a. avlöningar till arbetarna och inköp av sådan material som icke upphandlas centralt.

Då de olika arbetsplatserna i många fall äro belägna på stort avstånd från varandra, är det givet att arbetscheferna icke kunna personligen övervaka varje detalj vid arbetenas utförande. På var och en av de olika arbetsplatserna finnas därför verkmästare, som utöva den omedelbara ledningen och tillsynen av arbetena.

För de kamerala arbetsuppgifterna finns inom byrån ett för samtliga arbetschefer gemensamt kontor, delat på två sektioner. Vardera sektionen förestås av en förrådsförvaltare.

För *byggnadskontrollen* finns vid varje byggnadsföretag som uppföres på entreprenad en av styrelsen förordnad platskontrollant. Vid företag av mindre omfattning kan kontrollen ombesörjas som deltidsarbete. I sådana fall söker styrelsen vanligen engagera en i trakten bosatt byggnadstekniker, vilken som extraarbete kan åtaga sig kontrollen. Som regel äro emellertid byggnadsföretagen av sådan omfattning, att kontrollanten måste ägna hela sin tid åt kontrollantskapet.

Till belysning av *omfattningen av byggnadsbyråns verksamhet* har inom byrån utarbetats följande sammanställ-

ning. Av denna kan utläsas de verkliga kostnaderna för de under olika budgetår uppförda byggnadsföretagen samt dessa kostnader omräknade till 1935 års prisläge.

Budgetår	På nybyggnadsarbeten förbrukade medel milj. kr.	Byggnads-kostnads-index	Medelförbrukning vid 1935 års prisläge milj. kr.
1935/36	8,4	98,9	8,5
1936/37	9,2	103,6	8,9
1937/38	10,7	111,0	9,6
1938/39	9,8	111,6	8,7
1939/40	14,6	122,3	11,9
1940/41	14,9	131,6	11,4
1941/42	12,4	143,9	8,6
1942/43	19,9	157,7	12,7
1943/44	17,0	158,0	10,8
1944/45	24,1	159,0	15,1
1945/46	24,2	161,1	15,0
1946/47	23,5	165,3	14,2
1947/48	35,5	175,4	20,2
1948/49	46,7	179,9	25,9
1949/50	42,7	179,6	23,8
1950/51	34,1	194,7	17,5

Fördelningen mellan entreprenad och egen regi-verksamhet framgår av följande sammanställning, omfattande kalenderåren 1946—1951.

År	Entreprenadbyggen milj. kr.	Egen regibyggen milj. kr.
1946	9,6	15,0
1947	14,4	17,4
1948	26,1	19,6
1949	25,7	22,5
1950	18,6	20,1
1951	22,5	25,8

Intendentsbyrån

Enligt instruktionen för byggnadsstyrelsen tillkommer det intendentsbyrån att handlägga ärenden angående förvaltning m. m. av staten tillhörig egendom samt angående förhyrning av lokaler.

Statens fastighetsbestånd är till övervägande delen fondredovisat. Emellertid finnas fastigheter, vilka icke bokförts å någon fond t. ex. tvångsarbets- och alkoholistanstalterna å Svartsjö, alkoholistanstalten å Venngarn och vissa uppfostringsanstalter.

Som regel förvaltas fastigheterna av den myndighet som har hand om resp. fond. Icke fondredovisade fastigheter förvaltas i flertalet fall av vederbörande anstalts direktion.

Av de å statens allmänna fastighetsfond bokförda fastigheterna förvaltar intendentsbyrån de fastigheter, som upptagits på beskickningsfastigheternas och byggnadsstyrelsens delfonder. Byrån förvaltar vidare de på slottsbyggnadernas delfond bokförda fastigheterna med undantag av Kungl. Djurgården. Dessutom svarar byrån för tillsyn och underhåll av vissa statliga byggnadsminnesmärken, exempelvis Kalmar, Gripsholms och Vadstena slott, Borgsholms och Bohus slottsruiner.

Byrån är indelad i fem avdelningar, nämligen stockholmsavdelningen för förvaltning av de i Stockholm eller dess omedelbara närhet belägna fastigheterna, landsortsavdelningen för förvaltning av fastigheterna i landsorten, slottsavdelningen för förvaltning av de kungl. slotten, utrikesavdelningen för förvaltning av beskickningsfastigheterna samt hyresavdelningen för förhyrning och uthyrning av lokaler för statsverkets räkning. Därjämte finns inom byrån en expedition.

De av *stockholmsavdelningen* förvaltade fastigheterna besiktigas en gång årligen, vanligen på hösten, för påsynande av de reparationsarbeten, som böra utföras under det kommande budgetåret. På grundval av gjorda iakttagelser utarbetas för varje byggnad en plan över erforderliga underhållsarbeten. Dessa planer sammanställas seder-

mera till en generalplan, avseende avdelningens samtliga fastigheter.

För underhållsarbetena anlitas årsentreprenörer, dvs. en entreprenör antages för ett visst slag av arbete å samtliga stockholmsavdelningens fastigheter.

Sedan entreprenörer antagits, tillkommer det avdelningen att organisera och leda de olika entreprenörernas arbeten så att dessa samordnas på ett ur ekonomisk synpunkt lämpligt sätt.

För den direkta tillsynen av fastigheterna och underhållsarbetena m. m. är staden indelad i sju kontrollantdistrikt med var sin tjänsteman, som svarar för tillsynen.

Avdelningen handhar även arbetsuppgifter, som icke direkt beröra de av avdelningen förvaltade fastigheterna. Sålunda plägar Kungl. Maj:t för byggnadsstyrelsens yttrande remittera de framställningar om underhållsmedel, som inkomma från andra fondförvaltande myndigheter, med undantag för de affärsdrivande verken och försvarsverken. Granskningen av dessa framställningar ankommer närmast på avdelningen.

För att frågor om underhåll eller ändring inom en byggnad skola kunna rätt bedömas, är det nödvändigt att ha tillgång till fullt aktuella uppgifter beträffande byggnadens planlösning, konstruktionsdetaljer, elektrotekniska samt värme- och sanitetstekniska anläggnings-system. För detta ändamål upprättas å avdelningen relationsritningar, å vilka samtliga ändringsarbeten inom fastigheterna fortlöpande införas.

Det av *landsortsavdelningen* förvaltade fastighetsbeståndet är beläget å skilda orter i landet. Underhållsverksamheten kräver därför ett i viss mån annat system än det som gäller i fråga om stockholmsfastigheterna. Vid förvaltningen av landsortsfastigheterna

och byggnadsminnesmärkena biträda länsarkitektkontoren.

En gång årligen besiktiga länsarkitektkontoren fastigheterna och uppgöra på basis av därvid gjorda iakttagelser en plan över erforderliga reparationsarbeten inom varje byggnad. Planerna översändas därefter till byggnadsstyrelsen, som efter erforderlig granskning sammanställer dem till en generalplan, utvisande de reparationsåtgärder som under ett budgetår böra utföras beträffande samtliga landsortsavdelningens byggnader.

Generalplanen översändes till länsarkitektkontoren, som var i sitt län svara för arbetenas utförande, infordra anbud, antaga entreprenörer etc. Därest anbudssumman å visst arbete överskrider 30 000 kronor, skall anbudet dock underställas byggnadsstyrelsen.

Förutom underhållsverksamheten har landsortsavdelningen vissa andra uppgifter. Sålunda handläggas inom avdelningen samtliga frågor rörande den av statsmedel bekostade inredningen av representationsrummen i landshövdinge- och biskopsbostäderna. Även övriga till styrelsen inkommande uppdrag rörande möbleringsärenden åvila närmast avdelningen.

I likhet med vad som sker inom stockholmsavdelningen upprättas och arkiveras inom landsortsavdelningen relationsritningar beträffande de under avdelningens vård stående fastigheterna.

Underhållsfrågorna inom *slottsavdelningen* handläggas i samarbete med vederbörande ståthållarämbete och slottsarkitekt. Chefen för avdelningen verkställer tillsammans med slottsarkitekten årlig besiktning av byggnaderna. Erforderliga reparations- och underhållsarbeten konstateras därvid och sammanställas till en generalplan, omfattande samtliga slott med därtill hö-

rande byggnader. Generalplanen underställes sedan byggnadsstyrelsen för fastställelse.

Den årliga besiktningen av besikkningsfastigheterna ombesörjes av legationerna. Besiktningsprotokollen insändas till *utrikesavdelningen*, som med ledning av dem upprättar en generalplan, omfattande samtliga besikkningsfastigheter. Planen fastställs av byggnadsstyrelsen. Underhållsarbetena verkställas därefter genom legationernas försorg.

Hyresavdelningen svarar för förhyrning av lokaler för statsverkets räkning samt uthyrning av tjänstebostäder och sådana lokaler i de av byggnadsstyrelsen förvaltade byggnaderna, vilka icke användas för något statligt ändamål. Uppgiften innefattar anskaffande av lokaler, upprättande av hyreskontrakt, handhavande av uppsägningar från vederbörande hyresvärdar eller byggnadsstyrelsens sida, besiktningar och undersökningar av till förhyrning föreslagna lokalers lämplighet för avsett ändamål samt förhandlingar inför hyresnämnder och hyresrådet m. m.

Omfattningen av avdelningens förhyrningsverksamhet belyses av följande sammanställning, utvisande de belopp som styrelsen under de i tablån angivna budgetåren utbetalat.

Budgetår	Milj. kr.
1935/36	0,4
1940/41	1,7
1945/46	3,1
1950/51	5,0

Även avdelningens verksamhet med uthyrning av lokaler har under senare år väsentligt ökat. Under det att hyresinkomsterna under budgetåret 1935/36 uppgingo till 425 000 kronor, hade beloppet under budgetåret 1950/51 stigit till omkring 1,8 miljoner kronor.

Kulturhistoriska byrån

Enligt instruktionen för byggnadsstyrelsen skall å byrån handläggas ärenden rörande den kultur- och konsthistoriska byggnadsvården samt därmed sammanhängande ämnen.

De grundläggande bestämmelserna för byråns verksamhet återfinnas förutom i styrelsens instruktion i kungörelsen den 26 november 1920, nr 744, med föreskrifter rörande det offentliga byggnadsväsendet med däri senare gjorda ändringar (651/1921, 46/1934, 531/1935). Enligt kungörelsen må bl. a. kyrkliga byggnader eller till sådana byggnader hänförliga fasta minnesmärken eller till byggnaderna hörande inredning icke i sin helhet eller delvis rivas, flyttas eller förändras med mindre tillstånd därtill meddelas beträffande med nybyggnad jämförlig förändring av kyrka eller kapell av Kungl. Maj:t och i övriga fall av byggnadsstyrelsen.

Som förut omnämnts åligger det vidare styrelsen att, om kyrklig församling det önskar, utan kostnader för församlingen biträda densamma med råd och anvisningar rörande upprättande av lämpligt program för förslag till byggnad eller anläggning för kyrkligt ändamål.

Förslag till anläggning, utvidgning eller förändring av kyrkogård eller begravningsplats får icke av församlingen bringas till utförande, innan byggnadsstyrelsen meddelat fastställelse av förslaget.

Prästgårdarnas byggnadsfrågor handhas av stiftsnämnderna. Enligt ecklesiastika boställsordningen skall emellertid stiftsnämnd, då anledning därtill gives, inhämta utlåtande från byggnadsstyrelsen. Stiftsnämnderna begagna sig ofta av denna möjlighet i synnerhet i byggnadsfrågor av mera invecklad art.

Även sådana ärenden handläggas på kulturhistoriska byrån.

I fråga om byggnadsminnesmärken gäller, att tillbyggnad, ändring eller reparation av sådant byggnadsverk eller dess inredning icke får verkställas eller på för arbetets utförande bindande sätt förberedas, innan förslag därtill blivit gillat, då fråga är om åtgärd jämförlig med nybyggnad av Kungl. Maj:t och i övriga fall av byggnadsstyrelsen efter samråd med riksantikvarien.

Slutligen tillkommer det byrån att beträffande den kultur- och konsthistoriska byggnadsvården övervaka, att fastställda ritningar eller eljest meddelade bestämmelser rörande arbeten å kyrkliga byggnader följas samt att arbetena ordnas och bedrivs på ett tillfredsställande sätt.

Av det anförda framgår att verksamheten inom byrån är av granskande natur. Granskningen består framför allt i ett bedömande av föreliggande förslag ur praktiska, estetiska och arkitektoniska synpunkter. För de konstruktionstekniska, elektrotekniska samt värme- och sanitetstekniska detaljgranskningarna anlitas därvid byggnadsbyråns specialistavdelningar.

Omfattningen av byråns arbetsuppgifter framgår av följande sammanställning, utvisande fördelningen på olika grupper av de av byrån under år 1951 handlagda ärendena, tillsammans 1 444.

Restaureringar och andra åtgärder i äldre kyrkor	823
Nya kyrkor, kapell och staplar ..	16
Åtgärder rörande befintliga klockstaplar	6
Nya gravkapell och bårhus ...	57
Åtgärder rörande befintliga sådana byggnader	20
Nya krematorier	4
Åtgärder rörande befintliga sådana byggnader	3

Nya församlingshus	19
Begravningsplatser	119
Profana byggnader	126
Genom byråns försorg upprättade program till kyrkorestaureeringar och kyrkogårdsanläggningar	6
Ansökningar om byggnadstillstånd	136
Diverse smärre ärenden	109
Summa	1 444

Värmetekniska avdelningen

Avdelningen har främst att utöva bränslekontrollerande verksamhet, att främja användningen av vedbränsle samt att utföra värmetekniska utredningar.

Den bränslekontrollerande verksamheten omfattar av statsverket samt av riksdagen och dess verk använda byggnader och lokaler med undantag av dem som disponeras av järnvägsstyrelsen och försvarets myndigheter. Därjämte äro vissa av landsting ägda eller understödda anstalter och inrättningar anslutna till verksamheten. Härför erlägga landstingen särskild avgift.

Som förut nämnts övertog byggnadsstyrelsen den bränslekontrollerande verksamheten den 1 juli 1934. Utvecklingen av verksamheten framgår av följande sammanställning.

Budgetår	Antalet anslutna anläggningar	Total bränsleförbrukning i 1 000-tal ton normalstenkol
1934/35	705	153
1950/51	1 351	277

Den bränslekontrollerande verksamheten utövas främst genom inspektion av värmeanläggningarna. Vid dessa inspektioner diskuteras driftsresultaten samt lämnas råd och anvisningar rörande anläggningarnas rätta skötsel.

Dessutom föreslås sådana ändringar eller kompletteringar av anläggningarna, som kunna befinnas nödiga. Varje anläggning bör inspekteras minst en gång per år. Till följd av inspektionspersonalens knapphet har detta dock ej varit möjligt. Av de 1 351 anläggningar, som den 1 juli 1951 voro anslutna till verksamheten, hade endast ca 1 000 kunnat inspekteras under bränsleåret 1950/51.

Genom avdelningens försorg bedrivs viss provningsverksamhet dels i ett pannlaboratorium och dels ute på anläggningarna. Under kristiden utfördes undersökningar även för bränslekommissionens räkning.

Till följd av den under senaste årtiondet föreliggande bristen på importerat bränsle har avdelningen icke behövt ägna sig åt propaganda för vedeldning. Arbetet har i stället inriktats på provning av panntyper och eldningsanordningar för ved i avsikt att främja utvecklingen av mera ekonomiska konstruktioner.

För styrelsens övriga byråer utför värmetekniska avdelningen visst granskings- och utredningsarbete. Sålunda granskar avdelningen förslag till värmeledning i kyrkor för kulturhistoriska byrån samt verkställer värmetekniska utredningar och granskningar för intendants- och utredningsbyråerna. Med byggnadsbyråns värme- och sanitets-tekniska avdelning äger ett intimt samarbete rum i alla viktigare värmetekniska frågor rörande de av byggnadsbyrån omhändertagna byggnadsföretagen.

Administrativa byrån

Enligt instruktionen för byggnadsstyrelsen tillkommer det byrån att handlägga ärenden, som röra styrelsens medelsförvaltning, avyttring och förvärv av tomtmark, styrelsens organisation

och personal samt redigeringen av meddelanden och berättelser ävensom administrativa ärenden, som ej tillhöra annan byrå. Byrån arbetar på två avdelningar, kansliavdelningen och kamrerarekontoret.

Kansliavdelningen handlägger ärenden rörande styrelsens och länsarkitektinstitutionens organisation och personal, administrativa och juridiska ärenden i allmänhet samt ärenden rörande den rättsliga vården av det av styrelsen förvaldade fastighetsbeståndet. Avdelningen svarar vidare för redigeringen av styrelsens publikationer.

Då av de tekniska byråerna endast stadsplanebyrån och utredningsbyrån äro utrustade med administrativ personal för uppsättande av skrivelser av olika slag, tjänstgör avdelningen i viss utsträckning som kansli för de övriga delarna av verket. Sålunda utarbetas eller granskas å avdelningen förslag till skrivelser till Konungen eller statsdepartement samt andra skrivelser av större vikt.

Kamrerarekontoret handhar ämbetsverkets bokföring med undantag för den dispositionsbokföring, som åligger byggnadsbyråns räkenskapsavdelning. Å kamrerarekontoret föras sålunda inkomst- och utgiftsjournaler, inkomst- och utgiftsböcker samt huvudbok, varjämte månatliga kassarapporter till riksräkenskapsverket uppgöras.

Vidare svarar kamrerarekontoret för styrelsens kassarörelse, emottager inbetalningar och verkställer samtliga utbetalningar.

Den 1 juli 1946 trädde nya bestämmelser för styrelsens kassarörelse i kraft, innebärande att styrelsens utanordningsbeslut — som tidigare fattades av generaldirektören och chefen för administrativa byrån — numera fattas av chefen för den byrå, vars verksamhetsområde utanordningen avser, eller av

honom underställd avdelningschef jämte kamreraren.

Länsarkitektorganisationens medelsförvaltning är decentraliserad till länsstyrelserna.

Till belysning av omfattningen av kamrerarekontorets arbetsuppgifter kan nämnas att under budgetåret 1946/47 inbetalningarna till styrelsen uppgingo till omkring 17 miljoner kronor. Utbetalningarna utgjorde ca 38 miljoner

kronor, fördelade på mer än 17 000 poster. Antalet till styrelsen inkomna räkningar utgjorde omkring 26 000, varav omkring 18 000 hänförde sig till byggnadsbyrån. Under budgetåret 1950/51 stego inbetalningarna till i runt tal 32 miljoner kronor och utbetalningarna till omkring 60 miljoner kronor, fördelade på ca 18 000 poster. Antalet inkomna räkningar utgjorde omkring 50 000.

Byggnadsstyrelsens arbetsuppgifter enligt utredningens förslag

Allmänna synpunkter

Enligt instruktionen den 14 november 1879 för överintendentensämbetet skulle ämbetet utgöra det centrala organet på det statliga husbyggnadsväsendets område. Denna ämbetsverkets ställning saknade under långa tider praktisk innebörd. Efter hand har dock allt mer av den statliga husbyggnadsverksamheten och fastighetsförvaltningen övertagits av centralorganet, numera byggnadsstyrelsen.

Oftast har detta skett i samband med de organisatoriska ändringar och utvidgningar av ämbetsverket, för vilka förut i korthet redogjorts. Det statliga husbyggandet är emellertid ingalunda helt centraliserat, liksom ej heller den statliga fastighetsförvaltningen — en fråga till vilken vi återkomma i det följande.

Instruktionen för byggnadsstyrelsen synes beträffande styrelsens uppgifter som centralorgan på husbyggnadsväsendets område närmast taga sikte på det statliga husbyggandet. Vissa formuleringar i instruktionen peka dock hän på att avsikten, om än mera vagt ut-sagd, varit att styrelsen skulle utöva en viss övervakande och rådgivande verksamhet även i fråga om det enskilda byggandet.

I byggnadslagstiftningen är denna avsikt mera klart uttalad. Enligt 7 § byggnadslagen tillkommer den allmänna uppsikten över planläggningen och byggnadsväsendet inom riket byggnads-

styrelsen. Ämbetsverket har därvid enligt 172 § byggnadsstadgan att meddela för ändamålet erforderliga föreskrifter, formulär, råd och anvisningar. Denna befogenhet torde dock icke få anses sträcka sig utöver vad som i byggnadslagstiftningen eller eljest i varje särskilt fall anges. Uttrycket "den allmänna uppsikten över planläggningen och byggnadsväsendet inom riket" blir därigenom till sin innebörd ganska begränsat.

Frågan hur långt den statliga uppsikten över byggnadsväsendet i landet bör sträcka sig berör helt visst ett ömtåligt avvägningsproblem. Å ena sidan bör planarbetet och byggandet ha frihet att utveckla sig, skapa nya former, prova nya material och finna nya metoder. Å andra sidan kan givetvis en viss statlig kontroll av såväl planförslag som den mycket stora årliga investeringsverksamhet det här gäller vara ur samhällelig synpunkt befogad och ur deras synpunkt önskvärd, som mot ersättning skola bebo eller eljest nyttja byggnaderna.

Särskilt två omständigheter tala för att den uppsikt av allmän karaktär, som i här berörda avseenden tillkommer byggnadsstyrelsen, blir av möjligast reella innebörd.

Det allmännas intresse för samhällsplaneringen och husbyggnadsväsendet var tidigare relativt begränsat. Under 1900-talet och framför allt under de senaste två decennierna har emellertid hand i hand med den successiva för-

ändringen av samhällets ekonomiska, sociala och politiska struktur det allmännas delaktighet i och ansvar för samhällsplanerandet och husbyggnadet blivit allt större. En ny byggnadslagstiftning och ökade expropriationsmöjligheter för kommunerna ha möjliggjort för det allmänna att i en helt annan utsträckning än tidigare öva ett avgörande inflytande på samhällsplaneringens område. Vidare bidraga stat och kommun numera genom lån och subventioner med stora belopp till bostadsbebyggelsen. Uppenbarligen är det ett starkt samhällsintresse att dessa kapitalinvesteringar giva bästa möjliga resultat.

Den andra omständigheten hänför sig till själva den byggnadstekniska utvecklingen. Tillkomsten av nya byggnadskonstruktioner och byggnadsmetoder, nya material av olika slag samt nyheter inom värme- och sanitetsområdet har hos byggnadsfackets utövare själva liksom också hos byggnadsnämnderna medfört ett behov av att kunna vända sig till ett auktoritativt statligt organ för att få ett tillförlitligt uttalande eller råd rörande konstruktioner och material m. m. Genom tillkomsten av stora företag, vilka med sina tekniska kontor i Stockholm eller annan centralpunkt projektera och uppföra hus i skilda delar av landet, ha olägenheterna av att särskilda detaljbestämmelser och fordringar på material och utförande m. m. föreligga för olika samhällen framträtt i skarpare dager.

Till följd av här antydda förhållanden ha särskilt sedan ett årtionde tillbaka starkt ökade krav ställts på byggnadsstyrelsen från såväl de byggande som de lokala byggnadsmyndigheternas sida i fråga om råd och upplysningar samt enhetliga föreskrifter i lämplig omfattning.

Styrelsen har också så långt dess per-

sonalresurser medgivit sökt att fylla dessa krav. Sålunda har genom styrelsens försorg utarbetats anvisningar till byggnadsstadgan, normalbyggnadsordningar, gatukostnadsbestämmelser, förslag till stadsplanebeteckningar etc., varjämte styrelsen i allt större utsträckning utövat en rådgivande och upplysande verksamhet åt både byggnadsnämnderna och den byggande allmänheten i vad avser såväl planfrågor som spörsmål av byggnadsteknisk natur. Enligt vad vi försport har denna styrelsens verksamhet mottagits med mycket erkännande. Det torde förefinnas en allmän önskan, att styrelsen måtte beredas möjlighet att än mer ägna sig åt hithörande uppgifter.

Som förut berörts har styrelsen enligt byggnadsstadgan att i utövningen av sin allmänna uppsikt över byggnadsväsendet meddela för ändamålet erforderliga föreskrifter, formulär, råd och anvisningar. I anslutning härtill har styrelsen utfärdat anvisningar till byggnadsstadgan. Dessa äro bindande för byggnadsnämnderna vid lämnande av byggnadslov och måste iakttagas av den byggande.

Anledningen till att byggnadsstadgan ansetts böra kompletteras med särskilda anvisningar är att söka i önskemålet att erhålla enhetliga föreskrifter för byggandet, meddelade i sådan form att de smidigt och utan onödig tidsutdräkt kunna omarbetas med hänsyn till den fortgående utvecklingen. Det är med hänsyn härtill nödvändigt, att anvisningarna tid efter annan kompletteras och revideras.

Erfarenheten har givit vid handen, att myndigheter och andra rikta förfrågningar i byggnadstekniska ämnen till det organ, som svarar för anvisningarna. Detta är en i och för sig naturlig och önskvärd utveckling, som i möjligaste mån bör stimuleras.

Långt ifrån alla av den mångfald nya material som föres i marknaden äro av sådan beskaffenhet, att de utan vidare äro ägnade att användas i byggnadsproduktionen. Enligt byggnadsstadgans 63 och 66 §§ samt vissa bestämmelser i anvisningarna till byggnadsstadgan tillkommer det byggnadsstyrelsen att i särskilda fall godkänna konstruktioner och material. I det övervägande antalet fall ingår emellertid detta i byggnadsnämndernas uppgifter. En byggande, som önskar begagna sig av ett nytt material eller ny konstruktion, har sålunda att ansöka om godkännande härtill hos byggnadsnämnden inom varje distrikt, där han vid byggnaders uppförande ämnar utnyttja dessa nyheter. Detta medför besvär och tidsspillan i synnerhet för byggnadsorganisationer med riksomfattande verksamhet. Härtill kommer att åtskilliga byggnadsnämnder icke äro utrustade med den sakkunskap, som erfordras för att de skola kunna bedöma det ifrågasatta materialet eller konstruktionssystemet. Detta medför stundom, att byggnadsnämnder ställa sig principiellt avvisande mot nyheter inom byggnadsområdet. I andra fall åter kan det inträffa, att nya konstruktionssystem eller nya material utan ingående prövning godkännas för användning på sådant sätt att mer eller mindre allvarliga olägenheter uppkomma till men icke endast för det aktuella byggnadsföretaget utan även för det nya materialet eller konstruktionssystemet, som måhända under iakttagande av lämpliga åtgärder kunnat fylla sin avsedda funktion. Det är på grund härav önskvärt, att byggnadsstyrelsen utfärda generella godkännanden av nya material och konstruktionstyper med giltighet för hela landet.

För att kunna fylla denna uppgift bör styrelsen samla och bearbeta erfarenheterna från styrelsens byggande verk-

samhet. Med ledning härav och i övrigt tillgängligt kunskapsmaterial å husbyggnadsväsendets område bör styrelsen utarbета erforderliga meddelanden och publikationer.

Som exempel på andra uppgifter av utåtriktad natur, som lämpligen böra ankomma på byggnadsstyrelsen, kan nämnas samordningen av de för olika städer och samhällen gällande bestämmelserna om inre värme- och sanitets-tekniska anordningar såsom vatten-, avlopps- och gasledningar m. m. För närvarande ha städerna sina egna föreskrifter i dessa hänseenden. Härav följer merarbete och svårigheter i första hand för konstruktörerna och de byggnadsföretagare, som driva byggenskap på ett flertal orter i landet. Ej sällan ökas kostnaderna. För att råda bot på dessa olägenheter har svenska kommunaltekniska föreningen år 1945 utgivit normalförslag till bestämmelser i dessa hänseenden. Förslaget har emellertid icke vunnit någon allmän anslutning. Det synes önskvärt, att byggnadsstyrelsen genom lämpliga åtgärder verka för att enhetliga bestämmelser bliva antagna i snabbare takt än vad nu sker.

Slutligen anse vi oss böra nämna att kommittén för stadsplaneväsendets organisation i sitt förenämnda, den 15 november 1950 avgivna betänkande (SOU 1950:45) föreslagit att inom byggnadsstyrelsen skall finnas en stadsplaneavdelning, uppdelad på två byråer och under ledning av en överdirektör. Styrelsen föreslås sålunda skola bibehålla sin befattning med stadsplaneväsendet.

Vidare har 1946 års vatten- och avloppssakkunniga i sitt i september 1951 framlagda betänkande (SOU 1951:26) föreslagit att till byggnadsstyrelsen i egenskap av central planmyndighet skulle knytas det centrala vatten- och avloppsorganet i riket. Enligt förslaget

skulle huvuddelen av vatten- och avloppsfrågorna avgöras av en särskild nämnd, statens vatten- och avloppsnämnd, under det att övriga frågor, särskilt de som sammanhånga med planväsendet, skulle bedömas av byggnadsstyrelsen. Vatten- och avloppsorganet skulle stå under ledning av en överdirektör, som tillika skulle vara ordförande i nämnden. För ärendenas beredning skulle en ny byrå inrättas, till vilken skulle överflyttas i huvudsak den personal, som nu tjänstgör inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens vatten- och avloppsbyrå.

Utredning och projektering

Som förut nämnts tillkommer det styrelsen att verkställa utredningar om plan- och ordningsföljd, varefter nybyggnader av hus för statens räkning böra företagas. Uppgiften innebär enligt ordalydelsen, att byggnadsstyrelsen skall förteckna och efter angelägenheten gradera samtliga de byggnadsarbeten, som skola utföras för statens räkning. Den tillkom under en tid då behov av statliga nybyggnader mera sparsamt förekom och då följaktligen statens byggnadsverksamhet var relativt obetydlig. Med särskilt de senaste årtiondenas ansvällning av behovet av nya byggnader och anläggningar för statens räkning — avseende civila och militära förvaltningsbyggnader, övriga militära anläggningar, nybyggnader för högskolor, den statliga sjukvården samt de affärsdrivande verken m. m. — har uppgiften nått en sådan omfattning och natur att den knappast kan eller bör utföras av byggnadsstyrelsen. Särskilt gäller detta graderingen av angelägenheten av de mycket olikartade behov, som den statliga byggnadsverksamheten skall tillgodose. I verkligheten har också denna gradering gjorts och därmed den faktiska ordningsföljden bestämts

av Kungl. Maj:t genom beslut i varje särskild byggnadsfråga. Så måste ske även i fortsättningen. Byggnadsstyrelsen har emellertid att härvid lämna en viktig medverkan genom den allmänna kännedom om föreliggande behov, som styrelsen genom sina olika utredningsarbeten förvärvat.

För att statens byggnadsbehov skall kunna överblickas och därmed sammanhängande frågor lösas på ett ändamålsenligt sätt, bör inom statsförvaltningen finnas en samlad översikt över byggnadsbehovet.

För detta ändamål bör det åligga varje fastighetsförvaltande myndighet att för sitt ämbetsområde upprätta en plan över byggnadsbehovet, vilken plan vid varje tidpunkt bör giva en bild av de aktuella lokalbehov som med hänsyn till av statsmakterna fattade eller förväntade beslut böra tillgodoses. Befintligheten av sådana planer är en förutsättning för ett objektivt ställningstagande till bl. a. angelägenhetsgraden av och ordningsföljden för olika byggnadsföretag.

Byggnadsstyrelsens åligganden härutinnan böra begränsas till planer för de fastigheter, som styrelsen förvaltar. Med hänsyn till styrelsens uppgift att bereda lokaler för olika statliga myndigheter och inrättningar bör emellertid övriga fastighetsförvaltande myndigheter till byggnadsstyrelsen översända ett exemplar av sålunda utarbetade planer.

Såväl utredningen för ett byggnadsföretag som granskningen av föreliggande byggnadsförslag underlättas vid tillgång till lämpligt avpassade allmänna normer för utrymmesbehov och teknisk standard för det slag av byggnad, varom fråga är. Allmänna normer äro likaledes av värde, då det gäller att bedöma frågor av byggnadsteknisk art samt frågor om inredning och utrust-

ning av olika institutioner. Det är vidare klart att sådana normer underlätta beräkningen av kostnaderna för ett byggnadsprojekt.

Enligt vår mening bör det ankomma på byggnadsstyrelsen att i samarbete med ämbetsverk, institutioner och andra svara för att allmänna normer av här angivet slag finnas tillgängliga samt att de underkastas en fortlöpande översyn i anslutning till gjorda erfarenheter och teknikens utveckling. Förutsättningen härför är självfallet, att styrelsen utrustas med för ändamålet tillräckliga och kvalificerade personella resurser.

Ett byggnadsarkiv av den omfattning, som föreskrives i instruktionen för byggnadsstyrelsen och som medger ständig tillgång till aktuella uppgifter rörande statens byggnader och tomter, kräver såväl stora lokalutrymmen som en icke obetydlig personaluppsättning för dess komplettering och vård. Byggnadsstyrelsen har med hittills tillgängliga personalresurser icke haft möjlighet att upplägga ett sådant arkiv. Det synes oss också mindre rationellt, att styrelsen betungas med ett arkiv för byggnader, som icke förvaltas av styrelsen. Å andra sidan är det angeläget att lämpligt sammanställda arkivuppgifter för statens byggnader finnas att tillgå vid uppkommande behov. Detta gäller särskilt i fråga om relationsritningar. Vi förorda därför att varje fastighetsförvaltande myndighet ålägges att ombesörja arkivupplägningen för det byggnadsbestånd, som myndigheten förvaltar.

Det för byggnadsstyrelsens verksamhet erforderliga byggnadsarkivet bör i den utsträckning det kan vara av värde för styrelsens arbete kompletteras med såväl olika typer av kommunala och enskilda byggnader som med utländskt material.

Enligt direktiven ha vi haft att överväga, huruvida arkitektarbetet åtminstone i viss utsträckning lämpligen bör omhänderhavas av styrelsens egna befattningshavare.

Instruktionen för byggnadsstyrelsen medger styrelsen att själv för varje fall avgöra, huruvida arkitektarbetet avseende ett tillämnat byggnadsföretag skall utföras inom styrelsen eller överlämnas till en privatpraktiserande arkitekt. Hittills har sistnämnda förfaringssätt regelmässigt tillämpats. Enligt vår mening saknas anledning att ifrågasätta någon ändring av den praxis, som utbildat sig. Avgörande bör liksom nu vara önskvärdheten att erhålla en fullgod byggnad.

Vad här sagts om arkitektarbetet gäller i stort sett även statiska, värme- och sanitetstekniska samt elektrotekniska konstruktioner.

Vi ha alltså kommit till den uppfattningen, att styrelsens nuvarande möjlighet att efter eget gottfinnande organisera arkitekt- och konstruktionsarbetet alltjämt bör bestå.

Granskning

Granskning av ritningar till skilda slag av statsbidragsberättigade byggnadsföretag sker inom ett flertal verk och myndigheter. Den tekniska sakkunskapen utgöres därvid oftast av arkitekter. För att granskningsverksamheten skall fungera på ett fullgott sätt fordras emellertid teknisk expertis även för statiska konstruktioner, värme, sanitet, elektroteknik och byggnadsekonomi. Att förse alla granskande verk och myndigheter med sådan expertis vore icke rationellt. Det skulle leda till onödiga kostnader och till mindre kvalificerad personaluppsättning än den som kan erhållas vid en koncentrerad av expertisen till ett eller ett fåtal or-

gan. Goda skäl kunna följaktligen anföras för en ökad koncentration av granskningen av ritningar till statsbidragsberättigade byggnadsföretag.

Bland här åsyftade företag kunna två huvudgrupper urskiljas, nämligen sjukvårdsanläggningar och skolanläggningar.

Flertalet sjukvårdsanläggningar granskas för närvarande av centrala sjukvårdsberedningen. Ledningen av denna utövas under medicinalstyrelsens överinseende av en styrelse, bestående av tio ledamöter utsedda av Kungl. Maj:t för viss tid. Av ledamöterna förordnas en efter förslag av vardera medicinalstyrelsen, byggnadsstyrelsen, försvarets sjukvårdsförvaltning, svenska stadsförbundet, Sveriges standardiseringskommission och Sveriges industriförbund samt två efter förslag av svenska landsingsförbundet.

Beredningen har att följa utvecklingen av sjukhusväsendet inom och utom riket. Den skall verka för standardisering av inventarier och materiel inom hälso- och sjukvården samt rationalisering av driften vid sjukhus och därmed jämförliga inrättningar. Därjämte har beredningen att vid påfordran av medicinalstyrelsen eller sjukhusägare medverka vid granskning av förslag till sjukvårdsanläggningar samt planläggning av den slutna vården inom rikets sjukvårdsområden.

Enligt gällande författningar skall medicinalstyrelsen remittera förslag till flertalet sjukvårdsanläggningar till byggnadsstyrelsen för granskning ur byggnadsteknisk synpunkt. Efter under hand träffad överenskommelse mellan medicinalstyrelsen, byggnadsstyrelsen och sjukvårdsberedningen bedrivs granskningsverksamheten på så sätt, att till byggnadsstyrelsen remitteras endast sådana ärenden beträffande vilka styrelsens representant i beredningen fun-

nit anledning till anmärkning eller tveksamhet.

Beredningen disponerar icke över konstruktionsteknisk, värme- och sanitetsteknisk eller elektroteknisk expertis och ej heller över särskild byggnadsökonomisk sakkunskap. Av kostnadsskäl är det ej heller möjligt att utrusta sjukvårdsberedningen med sådan expertis. I stället bör den samverka, som redan finnes mellan beredningen och byggnadsstyrelsen, ytterligare utbyggas så att beredningen får möjlighet att utnyttja de experter av olika slag, över vilka byggnadsstyrelsen kommer att förfoga, om den omorganisation av styrelsen, som vi i det följande föreslå, genomföres.

Med hänsyn till de stora belopp, som investeras i sjukvårdsanläggningar, kan ur allmän ekonomisk synpunkt ifrågasättas, huruvida icke en på bredare bas lagd allmän utredning rörande sjukhusbyggnader, särskilt med tonvikt på de ekonomiska faktorerna, vore påkallad. En utredning av detta slag synes lämpligen kunna utföras inom byggnadsstyrelsen i nära samarbete med centrala sjukvårdsberedningen.

Inom den andra stora huvudgruppen, skolanläggningar, ankommer det på byggnadsstyrelsen att granska förslag till läroverksbyggnader. Förslag till folkskolebyggnader granskas däremot av skolöverstyrelsen.

Skolöverstyrelsensakkunniga erinrade i sitt den 20 juni 1951 avgivna betänkande angående skolöverstyrelsens organisation (SOU 1951:29) att 1949 års skolbyggnadskommitté utarbetat en promemoria med synpunkter på planläggningen och utformningen av läroverksbyggnader, vilken promemoria i tillämpliga delar avsåg även folkhögskolor, högre folkskolor och kommunala mellanskolor. Promemorian innehöll bl. a. anvisningar till utformning

av läroverkens speciallokaler. Dessa anvisningar hade utarbetats på grundval av en av byggnadsstyrelsen i samråd med skolöverstyrelsen verkställd utredning. I anslutning härtill och under hänvisning till att en fast praxis utbildats i fråga om läroverksbyggnadernas utformning förordade skolöverstyrelse-sakkunniga, att byggnadsstyrelsens granskning av byggnadsritningar till allmänna läroverk upphörde. Det inom skolöverstyrelsen befintliga arkitektkontoret borde därvid utbyggas. Erfordrades vid överstyrelsens granskning teknisk expertis, borde samråd kunna ske med byggnadsstyrelsen.

I prop. 1952: 149 underställdes skolöverstyrelsesakkunnigas betänkande riksdagens prövning. Föredragande departementschefen uttalade därvid, att frågan om samarbetet mellan byggnadsstyrelsen och skolöverstyrelsen borde upptagas till närmare prövning, sedan det åt oss anförtrödda utredningsuppdraget slutförts. Någon erinran häremot framkom icke vid ärendets riksdagsbehandling.

Den nuvarande ordningen med olika instanser för granskning av läroverksbyggnader och folkskolebyggnader förefaller onekligen mindre ändamålsenlig. Den kommer att te sig än mer irrationell, efter det att den planerade enhets-skolan genomförts. Då enligt vår mening några sakliga skäl av vikt icke kunna åberopas för den nuvarande splittringen, bör granskningen av förslag till skolbyggnader av olika slag förläggas till en och samma instans. Praktiska och ekonomiska synpunkter böra därvid avgöra valet av granskande myndighet. Den som med minsta kostnaden för det allmänna kan fullgöra uppgiften på bästa sätt bör ombesörja granskningen.

Innan ritningar till nya skolbyggnader upprättas, prövas lokalbehovet av

skolöverstyrelsen. Oberoende av vilken myndighet, som kommer att anförtros ritningsgranskningen, bör denna behovsprövning ankomma på skolöverstyrelsen. Vid ritningsgranskningen skall tillses, att det vid behovsprövningen angivna programmet följts samt att skolanläggningen fått en lämplig utformning ur pedagogiska, byggnadstekniska och ekonomiska synpunkter.

Skolöverstyrelsen är givetvis mest lämpad att bedöma ett förslag ur rent pedagogiska synpunkter. Dessa kunna emellertid icke tillgodoses ensidigt utan måste samordnas med de byggnadstekniska och ekonomiska synpunkterna. Vikten härav framgår med all tydlighet av de av skolöverstyrelsesakkunniga lämnade uppgifterna om storleken av de skolbyggnadsbehov, som nu kunna överblickas. Enbart för folkskolebyggnader uppskattas byggnadsbehovet under den närmast förestående femårsperioden till mer än en miljard kronor. Mot bakgrunden härav framstår det som ett samhälleligt intresse av största vikt, att skolbyggnadsförslagen underkastas en så allsidig och kvalificerad granskning som möjligt ur byggnadstekniska och ekonomiska synpunkter. En sådan granskning bör avse såväl den arkitektoniska utformningen och planlösningen som de statiska, värme- och sanitetstekniska samt elektrotekniska konstruktionerna. Kostnadsberäkningarna måste ägnas noggrann uppmärksamhet. Vidare måste byggnadssättet och materialvalet ses i relation till byggnadskostnaderna, byggnadens beräknade livslängd och storleken av de löpande årliga underhållskostnaderna. En granskningsverksamhet av här angivet slag fordrar uppenbarligen tillgång till specialister på olika områden.

Skolöverstyrelsen disponerar för närvarande för ritningsgranskning två heltidsanställda arkitekter och en arkitekt

med halvtidsanställning. Skolöverstyrelsesakkunniga föreslago, att den byggnadstekniska personalen vid skolöverstyrelsens övertagande av granskningen av läroverksbyggnaderna skulle utökas till att omfatta tre heltidsanställda arkitekter och en byggnadsingenjör.

Såvitt vi kunna bedöma, kan man icke räkna med att den av skolöverstyrelsesakkunniga föreslagna personalorganisationen skall kunna tillgodose kraven på en allsidig byggnadsteknisk och ekonomisk granskning. Skall granskningen ske hos skolöverstyrelsen, måste inom ämbetsverket finnas tillgång till eller eljest med verket associeras specialister för statiska konstruktioner, värme- och sanitetsteknik, elektroteknik samt kostnadsberäkningar. Lämpligheten av en sådan utbyggnad av skolöverstyrelsens byggnadstekniska avdelning synes oss kunna starkt ifrågasättas.

Redan nu är splittringen av den statliga verksamheten på husbyggnadsväsendets område mycket stor. Tidigare framträdde måhända olägenheterna härav mindre. Teknikens snabba utveckling har emellertid i hög grad komplicerat verksamheten. Mot bakgrunden härav framstår det som en angelägenhet av största vikt, att husbyggnadsverksamheten, däri inbegripet den granskningsverksamhet varom nu närmast är fråga, icke fördelas på mindre enheter än som är nödvändigt. Det ligger nämligen i sakens natur, att små enheter icke kunna erhålla den allsidiga och kvalificerade sammansättning samt förvärva den mångsidiga erfarenhet, som verksamhetens art numera kräver. Vi ha därför för vår del kommit till den uppfattningen, att det ur allmänna synpunkter skulle innebära de största fördelarna, om all granskning av förslag till skolbyggnader, således även folkskolebyggnaderna, kunde ske hos byggnadsstyrelsen med dess samlade tek-

niska expertis på byggnadsverksamhetens olika områden. Härigenom skulle förutsättningar skapas för en allsidig teknisk-ekonomisk granskning av dessa ärenden och byggnadsstyrelsens erfarenheter från andra slag av byggnader komma skolbyggnaderna tillgodo. Uppenbarligen måste kostnaderna för en sådan granskning bli avsevärt lägre om den utföres inom byggnadsstyrelsen än om den sker inom en för ändamålet inrättad och med erforderlig expertis förstärkt avdelning inom skolöverstyrelsen.

Såsom förut framhållits bör skolöverstyrelsen granska förslagen till skolbyggnader ur pedagogiska synpunkter. Det samarbete mellan byggnadsstyrelsen och skolöverstyrelsen, som följer härav, bör kunna ordnas på samma sätt som nu sker beträffande läroverksbyggnader.

Vid sidan av de här berörda bägge huvudgrupperna av statsbidragsberättigade byggnadsföretag ha vi uppmärksammat den granskningsverksamhet, som förekommer inom socialstyrelsen beträffande ålderdomshem och inom statens nämnd för samlingslokaler beträffande sistnämnda slag av lokaler. Vid ritningsgranskningen anlitas i dessa fall utomstående arkitekt och i mån av behov tillfällig teknisk expertis. Enligt vår mening tala i stort sett samma skäl, som anförts i fråga om skolbyggnaderna, för att den arkitektoniska, byggnadstekniska och ekonomiska granskningen av förslag till ålderdomshem och samlingslokaler överflyttas till byggnadsstyrelsen.

Byggnadsekonomiska uppgifter

Den starka ökningen av byggnads-kostnaderna under senaste årtiondet har skärpt vikten av att frågor, som beröra byggnadsverksamhetens ekonomi, ägnas den största uppmärksamhet.

Inom nuvarande byggnadsbyrån föres sedan några år tillbaka ett nybyggnadskostnadsindex, i första hand avsett att läggas till grund för den omräkning av nybyggnaders bokförda värden, som enligt gällande bestämmelser skall ske vid invärdering av byggnaderna å resp. fonder. Indexberäkningarna omfatta sju olika typer av byggnader och äro grundade på dels styrelsens egen kostnadsstatistik och dels prisuppgifter från byggnadsentreprenörer och materialleverantörer.

Därjämte utarbetas å intendentsbyrån ett underhållskostnadsindex, baserat på styrelsens erfarenheter från underhållet av stockholmsfastigheterna.

Indexserier av detta slag äro av betydelse ej blott för de statliga byggande och fastighetsförvaltande myndigheterna utan även för landets byggnadsväsende i dess helhet. Det får därför anses vara en viktig uppgift för staten att samla och bearbeta prismaterial samt utgiva officiella indexserier rörande byggnadskostnaderna.

Sedan några år tillbaka utarbetas inom bostadsstyrelsen ett antal lokala indexserier, baserade på uppgifter rörande bostadsbyggnader av olika typer inom skilda delar av landet. Enligt uppgift från bostadsstyrelsen har man för avsikt att publicera dessa indexserier.

Vi ha övervägt lämpligheten av en sammanslagning av bostadsstyrelsens och byggnadsstyrelsens nybyggnadskostnadsindices till en indexserie, men funnit övervägande skäl tala mot en sådan åtgärd. Det är nämligen av vikt att prisrörelserna inom byggnadsväsendet erhålla en så allsidig belysning som möjligt. Då bostadsstyrelsens index representerar prisutvecklingen inom bostadsbyggandet och byggnadsstyrelsens prisutvecklingen inom byggnadsverksamhet av annat slag, komplettera de

båda serierna varandra på ett ändamålsenligt sätt.

Vi förorda därför, att byggnadsstyrelsen i huvudsak enligt nu tillämpade grunder utarbetar och håller aktuellt ett nybyggnads- och ett underhållskostnadsindex, vilka böra publiceras med icke alltför långa tids mellanrum, förslagsvis två gånger årligen.

Genom efterkalkyler med noggranna analyser av olika kostnadsmoment kan konstateras, hur ett byggnadsföretag ekonomiskt planlagts och handhåfts som helhet och i fråga om detaljerna. Resultaten av sådana efterkalkyler lämna god vägledning för nya byggnadsföretag vid valet av mest ekonomiska konstruktioner, material, inköpskällor och arbetsmetoder.

För såväl efterkalkyler som kostnadsberäkningar är tillgången till löpande statistik över materialpriser och arbetslöner av värde.

En ekonomisk planläggning av en byggnad förutsätter, att varje prisdel tal studeras. Utformning och materialval måste ske med tanke på byggnadens framtida funktion. Lägsta möjliga drifts- och underhållskostnader böra eftersträvas. Detta kräver dels noggranna uppgifter om anläggningskostnaderna och dels ingående studium av varaktigheten och underhållskostnaderna för olika materialier, konstruktioner och byggnadsmetoder.

Byggnadsstyrelsen bör i sin egenskap av projekterande, byggande och fastighetsförvaltande statlig centralmyndighet vara särskilt ägnad att företaga utredningar och undersökningar rörande hithörande spörsmål. De resultat och erfarenheter, som därvid vinnas, böra på lämpligt sätt publiceras.

Byggande

I det föregående ha uppgifter lämnats om storleken av byggnadsstyrel-

sens byggande verksamhet under senare år. En prognos för framtiden är självfallet av flera skäl vansklig. Vissa slutsatser äro dock möjliga. Sålunda uppgå byggnadskostnaderna för de objekt, som för närvarande uppföras genom byggnadsstyrelsens försorg, till i runt tal 130 miljoner kronor. Kostnaderna för de byggnadsarbeten, till vilka riksdagen anvisat medel men för vilka byggnadstillstånd ännu icke meddelats, utgöra i runt tal 100 miljoner kronor. De arbeten, för vilka anslag ännu icke anvisats av statsmakterna men som antingen i propositioner till riksdagen förutsatts skola utföras eller utredas inom byggnadsstyrelsen i avsikt att inom den närmaste tiden föreläggas statsmakterna för beslut, kunna uppskattningsvis beräknas till ett värde av minst 100 miljoner kronor. Sammanlagda kostnaden för de byggnadsföretag, som antingen äro under uppförande eller kunna antagas tämligen snart komma till stånd genom byggnadsstyrelsens försorg, kan sålunda beräknas till i runt tal 330 miljoner kronor vid 1951 års prisläge.

Härtill bör läggas den uppskattade kostnaden för sådana byggnadsföretag, som för närvarande utredas men beträffande vilka tidpunkten för förslagets framläggande för statsmakterna är oviss. Med tanke på de stora byggnadsprojekt, som äro aktuella inom sinnessjukvården, fångvården och den övriga anstaltsvården, synes en överslagsiffra för här angivna byggnadsbehov av 150 miljoner kronor icke förefalla osannolik. Vi äro alltså uppe i en sammanlagd kostnadssumma av 480 miljoner kronor vid 1951 års prisläge.

För den närmaste femårsperioden måste man alltså räkna med att styrelsens byggande verksamhet kan komma att uppgå till ca 60 miljoner kronor för år, om man utgår från det med ganska

hög grad av säkerhet beräknade beloppet av 330 miljoner kronor, och till ca 100 miljoner kronor för år, om man utgår från det mera osäkra beloppet av 480 miljoner kronor.

Vi ha för vårt fortsatta resonemang ansett oss böra stanna för 60 miljoner kronor som det maximala årsbelopp, till vilket styrelsens byggande verksamhet under den närmaste tiden kan beräknas komma att uppgå. Häremot bör ställas kostnaden för den minsta byggnadsvolym, som kan beräknas sannolik. I brist på andra hållpunkter ha vi härvid utgått från ett kostnadsbelopp, som utgör medeltalet av byggnadskostnaderna under de senaste femton budgetåren. Omvandlat till 1951 års prisläge uppgår detta belopp till ca 35 miljoner kronor. Det kan i anslutning härtill vara av intresse att konstatera, att byggnadsstyrelsen under budgetåret 1950/51 utfört arbeten för ca 34 miljoner kronor. Omfattningen av styrelsens byggande verksamhet torde under budgetåret 1951/52 komma att överstiga detta belopp.

Enligt vår mening tala övervägande skäl för att byggnadsstyrelsens organisation bör utformas med tanke på ett byggnadsprogram av en omfattning, som ungefär svarar mot den lägre av de av oss här förut angivna kostnadssiffrorna eller 35 miljoner kronor. Emellertid bör organisationen givas sådan elasticitet, att styrelsen utan organisationsändringar kan fullfölja ett årligt byggnadsprogram av minst 60 miljoner kronor vid 1951 års prisläge.

Frågan om styrelsen skall bedriva sin byggande verksamhet i egen regi eller på entreprenad är svår att besvara utan tillgång till jämförelsematerial i form av efterkalkyler. Sådant material saknas emellertid. Enligt vår mening är det angeläget, att kostnaderna för styrelsens byggnadsarbeten vart för sig

redovisas och statistiskt sammanställas på sådant sätt, att en objektiv jämförelse kan ske mellan de ekonomiska resultaten av arbeten i egen regi och på entreprenad. Endast därigenom skapas förutsättningar för ett framtida mera definitivt ställningstagande till ifrågakvarande spörsmål.

Av erfarenheterna hittills torde kunna utläsas, att det varit värdefullt att bägge systemen funnits. Förespråkare för ett slopande av egen regi-verksamhet saknas emellertid icke. Särskilt framhålls därvid, att egen regi-avdelningen blir tyngande i personaluppsättning vid en minskning av byggnadsvolymen, vilket lätt kan få till följd att hela minskningen går ut över entreprenadarbetena.

För egen del ha vi icke ansett oss böra ifrågasätta någon ändring av bestående förhållanden. Vi utgå alltså från att styrelsen skall tills vidare bedriva byggnadsverksamhet i såväl egen regi som på entreprenad. Fördelningen mellan systemen bör i princip avgöras med hänsyn till vilket av dem som för staten blir ekonomiskt mest fördelaktigt.

Entreprenadförfarandet förutsätter i allmänhet, att byggnadsprojektet i väsentliga delar föreligger utarbetat, innan fasta anbud infordras från flera anbudsgivare. Omständigheterna kunna emellertid stundom föranleda, att en byggnad måste färdigställas inom så kort tid, att projektet icke hunnit fullständigt genomarbetas före byggnadsarbetenas påbörjande. Det kan vidare vara fråga om ändring av äldre, kulturhistoriskt värdefulla byggnader, där själva arbetet praktiskt taget omöjliggör fasta anbud. I sådana fall måste arbetena antingen utföras i styrelsens egen regi eller utlämnas på löpande räkning till lämplig företagare. Sistnämnda upphandlingsform, som av byggnadsstyrelsen använts under de senaste åren, har

intagits i 1952 års upphandlingskungörelse.

Strävandena böra i möjligaste mån inriktas på att begränsa de fall, där full frihet icke råder att välja det ur ekonomiska synpunkter mest fördelaktiga systemet. För den skull bör byggnadsstyrelsen i god tid få kännedom om förefintliga byggnadsbehov så att styrelsen hinner utarbeta de ritningar och övriga handlingar, som fordras för ett entreprenadförfarande.

Förvaltning

De årliga underhållskostnaderna för statens fastigheter uppgå till betydande belopp. Sålunda har till underhåll enbart av de å fastighetsfonderna redovisade civila och militära byggnaderna för budgetåret 1952/53 anslagits i runt tal 50 miljoner kronor. När fråga är om belopp av denna storleksordning, är det givetvis av största betydelse, att underhållet skötes på ett ekonomiskt och tekniskt riktigt sätt. Samtidigt som all sparsamhet bör iakttagas, måste ständigt tillses, att statens stora fastighetsbestånd icke genom försummelse eller oskicklighet lider skada. Endast erfarna och kunniga fackmän böra därför ha hand om tillsynen och underhållet av de statliga byggnaderna.

Ett större fastighetsbestånd skapar förutsättningar för en mera effektiv och ekonomisk förvaltning än ett mindre. Sakkunnig personal kan anställas. Underhållsmedlen kunna utnyttjas med större planmässighet och möjligheterna att åstadkomma ekonomiskt fördelaktiga avtal vid entreprenader, upphandlingar etc. ökas.

Dessa skäl tala för att de statliga byggnadsbestånd, som icke förvaltas av myndighet med byggnadsteknisk sakkunskap eller icke äro av den storleksordning att de kunna bära utgifter för anställande i tillräcklig omfattning av

sådan sakkunskap, böra underställas byggnadsstyrelsens förvaltning, såvida ej särskilda skäl kunna åberopas mot en sådan anordning.

Från denna utgångspunkt ha vi funnit, att de fastighetsbestånd, som nu redovisas å fångvårdsstyrelsens, medicinalstyrelsens, Uppsala och Lunds universitets samt Karolinska sjukhusets delfonder av statens allmänna fastighetsfond, böra överföras till byggnadsstyrelsens förvaltning.

Till ytterligare utveckling av denna vår uppfattning få vi anföra följande.

Fångvårdsstyrelsen, som förvaltar fastigheter med ett byggnads- och markvärde av ca 21 miljoner kronor, saknar egen byggnadstekniskt utbildad fackman. Som sakkunnig i underhållsfrågor anlitas en privatpraktiserande arkitekt.

Underhållsarbetena ha tidigare till övervägande del utförts av fångar under ledning av vederbörande direktör, assistent eller yrkesmästare, dock att för arbeten av speciell art såsom rörlednings- och elektrotekniska installationer anlitas enskilda entreprenörer. På senare år har dock en viss förskjutning mot ökad användning av entreprenadsystemet ägt rum, vilket bl. a. torde bero på att sysselsättningen av fångklientelet numera anses böra ske genom verkstadsbetonat arbete. I allmänhet torde användningen av fångarbetskraft för underhållsarbeten icke vara rationell bl. a. på grund av den varierande yrkeskunskapen hos de intagna. Endast för de fall att arbetena äro av sådan art att de lämpligen kunna utföras av särskilda arbetslag under ledning av en yrkesmästare, bör fångarbetskraft komma till användning.

För en rationell vård av fångvårdsanläggningarna fordras i första hand att ansvaret för underhållet åvilar tekniskt sakkunnig personal. Då fångvårdsstyrelsens byggnadsbestånd är förhållande-

vis litet och huvudsakligen utgöres av smärre anläggningar, spridda över hela landet, bör den omedelbara tillsynen av byggnaderna och ledningen av underhållsarbetena åvila ett regionalt tekniskt organ, som självt eller i sin huvudorganisation äger erforderlig sakkunskap för ändamålet.

Fångvårdsstyrelsens byggnadsbestånd bör, sedan det ställts under byggnadsstyrelsens vård och förvaltning, redovisas å en särskild delfond av allmänna fastighetsfonden, förslagsvis benämnd fångvårdsanstaltens delfond.

Det bör framhållas att vårt förslag om att fångvårdsanstaltens förvaltning bör övertagas av byggnadsstyrelsen biträdades av 1951 års fångvårdsutredning i dess den 15 juli 1952 framlagda betänkande (SOU 1952: 21).

Å medicinalstyrelsens delfond redovisas ett betydande fastighetsbestånd med ett byggnads- och markvärde av över 148 miljoner kronor. Då de statliga sinnessjukhusen för närvarande i stor utsträckning utbyggas, torde detta fastighetsbestånd inom relativt snar framtid komma att väsentligt ökas.

Praktiskt taget samtliga ny- och ombyggnadsarbeten vid sinnessjukhusen utföras av byggnadsstyrelsen, medan däremot underhållet av anläggningarna ombesörjes av medicinalstyrelsen. Fastighetsförvaltningen ledes centralt av medicinalstyrelsen, som för ändamålet har två byggnadsinspektörer placerade på sinnessjukvårdsbyrån. Den direkta skötseln av fastigheterna åvilar sjukhusintendenterna, vilka icke äro tekniskt utbildade och därför icke torde ha tillräckliga möjligheter att bedöma de tekniska och därmed sammanhängande ekonomiska frågorna. Tidigare har i rätt stor utsträckning patientarbetskraft använts vid fastighetsunderhållet, men under senare år har man successivt frångått detta system.

Då sinnessjukhusen äro mycket stora anläggningar, spridda över hela landet, tala huvudsakligen samma skäl som i fråga om fångvårdsanstalterna för att förvaltningen överflyttas till byggnadsstyrelsen.

Fastighetsbestånd bör, sedan det ställts under byggnadsstyrelsens vård och förvaltning, redovisas på en särskild delfond av allmänna fastighetsfonden, förslagsvis benämnd sjukvårdsanläggningarnas delfond.

Byggnadsstyrelsen har sedan några år tillbaka haft Kungl. Maj:ts uppdrag att utföra ny- och ombyggnader för universiteten. Den övervägande delen av universitetens å allmänna fastighetsfonden redovisade byggnader är ur underhållssynpunkt av komplicerad och ömtålig natur. Detta gäller särskilt byggnader för laboratorieändamål på grund av däri ingående dyrbara och omfattande tekniska installationer av skilda slag. Forskningsverksamheten kräver tid efter annan ändring eller omdisposition av olika lokaler, innebärande byggnadstekniska anordningar vid vilka hänsyn icke sällan måste tagas till byggnadernas tekniska beskaffenhet, bjälklagens bärighet, ljudisoleri- ning, planlösning m. m. Mången gång fordras undersökning av förhållanden, som endast indirekt beröra själva byggnaden, exempelvis kapaciteten och beskaffenheten hos de ledningsnät av olika slag som betjäna byggnaden.

Det bör vidare framhållas, att åtskil- liga av byggnaderna äro värdefulla ur kulturhistorisk synpunkt och fordra särskild varsamhet vid såväl yttre som inre arbeten. Hänsyn måste också tagas till den enskilda byggnadens arkitektur och dess arkitektoniska verkan i stads- bilden.

För förvaltningen av universitetens fastighetsbestånd svara resp. akademi- räntmästare. I Uppsala biträdes denne

av tre arvodesanställda tekniker. Vid Lunds universitet anlitas utomstående fackmän.

Universitetens fondredovisade fastig- hetsbestånd äger ett byggnads- och markvärde av i Uppsala ca 40 miljoner kronor och i Lund över 16 miljoner kronor. Det är icke av sådan storleks- ordning att det i och för sig motiverar en underhållsorganisation av erforder- lig omfattning och sammansättning vid ett vart av universiteten. Den sakkun- skap på olika områden, som fordras för en riktig förvaltning av universitetens värdefulla byggnadsbestånd, finns där- emot inom byggnadsstyrelsen och dess lokalorgan. Det kan dessutom erinras att ämbetsverket redan äger erfarenhe- ter av underhåll av anstalter av likartat slag som universiteten, exempelvis tek- niska högskolan, Karolinska institutet, tandläkarhögskolorna, farmaceutiska institutet och veterinärhögskolan.

De å Uppsala och Lunds universitets delfonder upptagna fastigheterna böra, sedan de ställts under byggnadsstyrel- sens vård och förvaltning, redovisas på en för de båda universiteten gemensam delfond av fastighetsfonden.

Ej heller Karolinska sjukhusets bygg- nadsbestånd är av sådan storleksord- ning, att särskild byggnadsteknisk sak- kunskap bör anställas vid sjukhuset. Sedan förvaltningen överförts till bygg- nadsstyrelsen, bör fastighetskomplexet redovisas å sjukvårdsanläggningarnas delfond.

Enligt avtal mellan staten och Stock- holms stad har Serafimerlasarettet övergått i stadens ägo den 1 juli 1948. Tillträdesdagen är bestämd till den 1 januari 1961. Enligt avtalet skall staten svara för byggnadernas underhåll till tillträdesdagen. På grund av ålder och slitage äro byggnaderna ur underhålls- synpunkt relativt komplicerade objekt. Underhållsfrågorna kräva därför till-

gång till kvalificerad personal av det slag, som finns inom byggnadsstyrelsen. Så länge Serafimerlasarettets byggnadsbestånd förvaltas av styrelsen, bör det redovisas å sjukvårdsanläggningarnas delfond.

Riksdagen godkände år 1939 av Kungl. Maj:t i prop. nr 158 framlagda principer för redovisning av vissa statens anstalter, med vilka jordbruk äro förenade. Beslutet innebar i huvudsak, att all mark, alltså även sådan å vilken anstaltsbyggnaderna äro belägna, skulle liksom byggnader för jordbrukets och skogsbrukets behov redovisas å domänfonden, under det att anstaltsbyggnaderna skulle bokföras å statens allmänna fastighetsfond.

Frågan om vilka fastigheter, som böra upptagas till redovisning i enlighet med dessa principer, har ännu icke avgjorts av Kungl. Maj:t. I utlåtande den 4 juni 1948 har riksräkenskapsverket förordat, att till byggnadsstyrelsens delfond av allmänna fastighetsfonden skulle överföras åtskilliga institutionsbyggnader, bland vilka märkas lantbrukshögskolan å Ultuna och husdjursförsöksanstalten å Kungsängens gård, båda i Uppsala län, Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut i Malmöhus län, uppfostringsanstalten för sinnesslöa gossar å Salbohed i Västmanlands län, tvångsarbets- och alkoholistanstalten samt straffanstalten å Svartsjö och alkoholistanstalten å Venngarn, båda i Stockholms län, ävensom statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården.

I likhet med riksräkenskapsverket förorda vi, att nämnda institutionsbyggnader m. m. upptagas till redovisning å byggnadsstyrelsens delfond av allmänna fastighetsfonden, i samband varmed deras underhåll bör ombesörjas av byggnadsstyrelsen.

Sedan den exploatering av kronans markområden å Kungl. Djurgården

m. fl. platser i Stockholm, för vars handhavande ett särskilt organ, djurgårdskommissionen, tillsattes, i allt väsentligt blivit slutförd, ansågs kommissionen böra avvecklas. Efter utredning av särskilt tillkallad sakkunnig beslöt statsmakterna år 1947, att djurgårdskommissionen skulle ombildas till ett nytt organ, djurgårdsnämnden, med uppdrag i huvudsak att slutföra djurgårdskommissionens återstående uppgifter samt biträda djurgårdsförvaltningen vid arrendeupplåtelse å Djurgården.

I utlåtande den 15 februari 1947 över en av den sakkunnige utarbetad promemoria avstyrkte byggnadsstyrelsen förslaget. Styrelsen framhöll, att de arbetsuppgifter, som enligt utredningsmannen borde tillkomma den nya organisationen, icke torde bliva av sådan art eller omfattning, att ett särskilt organ erfordrades för deras utförande. Styrelsen föreslog, att uppgifterna i stället tillfördes byggnadsstyrelsen.

I prop. 1947: 248 anförde föredragande departementschefen bl. a. att det vore tänkbart, att djurgårdsnämndens arbetsuppgifter, sedan en första avarbetning skett, kunde komma att bliva av mindre omfattning. Med hänsyn härtill ansåg departementschefen, att en omprövning framdeles borde ske, huruvida nämnden skulle bibehållas eller dess arbetsuppgifter överflyttas till annan myndighet.

Sedan djurgårdsnämnden tillsattes, har Stockholms stad genom avtal den 30 juni 1948 mellan kronan och staden förvärvat det s. k. Kaknäsområdet å norra Djurgården samt för en tid av femtio år arrenderat praktiskt taget hela den ännu återstående fria delen av Ladugårdsgårde. Enligt vad vi inhämtat återstå av kronans markområden i huvudstaden som tänkbara framtida exploateringsobjekt numera huvudsakli-

gen vissa delar av Konradsbergs- och Mariebergsområdena, vissa delar av gardesregementenas och Svea artilleriregementes förutvarande kasern- och övningsområden samt ett område invid Frihamnen i Stockholm. Större delen av Konradsbergsområdet disponeras av psykiatriska sjukhuset, vilket enligt den för 1950 års riksdag framlagda generalplanen för sinnessjukvårdens utbyggnad beräknas kvarligga under ca 20 år. Huvuddelen av övriga områden disponeras av olika statliga myndigheter för skilda ändamål. Så torde även i fortsättningen komma att ske.

Det fåtal tomtförsäljningar som ännu återstå synes oss icke längre motivera, att en särskild institution bibehålles för ändamålet. Beträffande nämndens uppdrag att biträda djurgårdsförvaltningen vid arrendeupplåtelse till Djurgården må framhållas, att det övervägande antalet kontrakt förnyats per den 1 april 1949 för en tid av i regel 20 år, varför icke heller omfattningen av denna arbetsuppgift inom de närmaste åren torde bli av större omfattning. Tiden synes oss därför mogen för att som vid nämndens inrättande förutsatts överflytta dess kvarstående arbetsuppgifter till annan statlig myndighet. På grund av arbetsuppgifternas art synes därvid endast byggnadsstyrelsen kunna ifrågakomma.

Den militära byggnadsverksamheten

Frågan om en samordning av den militära nybyggnadsverksamheten med den civila har under senare år i olika sammanhang varit föremål för uppmärksamhet. Ämnet har sålunda behandlats av fortifikations- och byggnadsförvaltningsutredningen i dess den 27 december 1945 avgivna betänkande (SOU 1945: 65), vilket sedermera överarbetats av 1946 års militära förvaltningsutredning.

I prop. 1947:142 föreslogs på grundval av dessa utredningar en militär byggnadsorganisation, innebärande att den militära byggnadsverksamheten, som tidigare varit ordnad försvarsgrensvis, sammanfördes till ett ämbetsverk, fortifikationsförvaltningen. Förslaget godtog i huvudsak av riksdagen.

Chefen för försvarsdepartementet anförde i propositionen, att han vid valet mellan olika av utredningarna framlagda alternativ fäst särskilt avseende vid omfattningen av den nybyggnadsverksamhet, som under de närmaste åren torde vara att påräkna inom såväl det civila som det militära området. Enligt hans mening skulle ett sammanförande av dessa betydande arbetsuppgifter till byggnadsstyrelsen sannolikt innebära en alltför tung belastning för detta verk med påföljd, att arbetet icke skulle kunna behörigen fullgöras. Vid sitt ställningstagande hade departementschefen ansett sig kunna räkna med en byggnadsverksamhet inom försvaret efter år 1948 av ungefär den omfattning, som förutsatts av 1946 års militära förvaltningsutredning, nämligen ca 30 miljoner kronor vid dåvarande prisläge. En byggnadsvolym av denna omfattning syntes departementschefen tillfyllest för att en rationell och effektiv organisation skulle kunna uppbyggas.

Fortifikationsförvaltningen organiserades våren 1948 och har sålunda verkat något mer än fyra år.

Nämnas må vidare att riksdagens år 1950 församlade revisorer behandlat det militära byggnadsväsendets organisation. Revisorerna framhöllo angelägenheten av att spørsmålet om en samordning mellan det militära och civila byggnads- och underhållsväsendet upptogs till förnyat övervägande. En sådan samordning borde enligt revisorernas mening erbjuda så betydande fördelar

ur ekonomisk, teknisk och organisatorisk synpunkt, att statsmakterna icke lämpligen borde underlåta att tillvaragta de möjligheter till kostnadsbesparande rationaliseringsåtgärder, som här förefunnas.

I sitt remissutlåtande över revisorernas berättelse framhöll byggnadsstyrelsen, att åt 1947 års byggnadsstyrelseutredning borde anförtros att upptaga samordningsfrågan i hela dess vidd till förutsättningslös prövning. Även statens organisationsnämnd anslöt sig till tanken på en närmare utredning om ock av mera begränsad omfattning, medan statskontoret, som förklarade sig i princip biträda revisorernas uppfattning, fann viss tvekan råda rörande lämpligheten av att redan då upptaga frågan till förnyat övervägande. Fortifikationsförvaltningen ansåg icke något behov av ytterligare utredning föreligga.

Statsutskottet vid 1951 års riksdag förklarade sig i sitt utlåtande nr 174 principiellt dela revisorernas uppfattning, att fördelar skulle vara förbundna med den av revisorerna förordade sam-

ordningen, men att tidpunkten för ett förverkligande av detta projekt just då tedde sig mindre lämplig. Å andra sidan vore det enligt utskottets mening av stort värde att få de närmare förutsättningarna härför allsidigt klarlagda, varför det vore önskvärt att en utredning om hithörande spörsmål komme till stånd. Det undandrog sig emellertid utskottets bedömande, huruvida denna översyn borde verkställas genom 1947 års byggnadsstyrelseutrednings försorg eller i annan ordning.

Riksdagen anslöt sig till statsutskottets synpunkter.

Vad sålunda förekommit har icke föränlett någon utvidgning av vårt uppdrag. Under sådana förhållanden ha vi icke funnit oss böra närmare ingå på samordningsfrågan. I anslutning till de för vårt uppdrag meddelade direktiven anse vi oss emellertid böra framhålla, att den organisation av byggnadsstyrelsen, som vi förordade, icke försvårar en framtida samordning av den militära och civila byggnadsverksamheten.

Byggnadsstyrelsens organisation enligt utredningens förslag

Byråindelningen

Den år 1925 genomförda omorganisationen av byggnadsstyrelsen synes vid då rådande förhållanden ha varit ändamålsenlig och lämplig. Utvecklingen inom byggnadsväsendet under de senaste årtiondena har emellertid medfört, att organisationen numera är i behov av en justering. I första hand gäller detta byråindelningen.

För endast några decennier sedan svarade byggmästaren i fråga om det stora flertalet husbyggnader för såväl den konstruktiva utformningen som för byggnadens uppförande. Icke sällan hade han hand om även den arkitektoniska projekteringen. I och med att byggnaderna blivit allt mer komplicerade objekt, är det icke möjligt för en enda person att till fullo behärska hela det komplex av frågor, som en modern byggnads tillblivelse innebär. På grund härav har ett flertal sinsemellan olika specialområden uppkommit inom det byggnadstekniska facket. Varje husbyggnadsföretag av någon betydelse är att betrakta som en teknisk, ekonomisk och estetisk uppgift, vilken kräver medverkan av olika fackmän för att kunna lösas på ett tillfredsställande sätt. Ett färdigt hus är nu som regel resultatet av arkitektens, de statiska, värme- och sanitetstekniska samt elektrotekniska konstruktörernas, kostnadsberäknarens, byggmästarens och installatörernas arbeten.

Denna specialisering har icke kommit till uttryck i byggnadsstyrelsens

organisation. Visserligen svarar utredningsbyrån för en del av de uppgifter, som i den privata verksamheten tillkomma arkitekten, men å andra sidan handhar byggnadsbyrån, vars roll närmast motsvarar byggmästarens, såväl projekteringsarbetets senare skeden — byggnadens konstruktiva utformande samt arbetsbeskrivningens, arbets- och detaljritningarnas utarbetande — som byggnadens uppförande.

Enligt vår mening är det av vikt, att byggnadsstyrelsen erhåller en organisation, som så nära som möjligt ansluter till de olika specialområdena inom byggnadsbranschen.

Specialisterna äro emellertid nödvändiga icke endast för den byggande verksamheten som sådan utan i minst lika hög grad för den intensifierade utåtriktade verksamhet, som vi föreslagit böra åligga byggnadsstyrelsen i egenskap av den centrala statliga myndigheten inom byggnadsväsendet. En effektivisering av specialistinslaget i styrelsen är av nöden, därest ämbetsverket skall på ett tillfredsställande sätt kunna fylla sina uppgifter.

Vi anse därför att som grundläggande princip vid utformningen av byggnadsstyrelsens organisation bör gälla, att de olika specialisterna sammanföras till fristående tjänsteställen.

Från här angivna principiella utgångspunkt och då vi ej heller av andra skäl anse oss böra ifrågasätta någon delning av *kulturhistoriska byrån*, *utredningsbyrån* och *intendentsbyrån*,

föreslå vi, att dessa byråer bibehållas i huvudsak oförändrade. Till vissa smärre justeringar av arbetsuppgifternas nuvarande fördelning återkomma vi i det följande.

Vårt principiella resonemang påverkar däremot mer eller mindre organisationen av de bägge återstående, av vårt utredningsuppdrag berörda byråerna, byggnadsbyrån och administrativa byrån, samt värmetekniska avdelningen. Till närmare utveckling härav få vi anföra följande.

Till *konstruktionsavdelningen* inom nuvarande byggnadsbyrån har redan nu samlats den expertis, över vilken styrelsen förfogar för statiska konstruktioner, materialfrågor och grundundersökningar. Detsamma gäller *elektrotekniska avdelningen* beträffande den elektrotekniska expertisen. I anslutning till vad vi här förut anfört böra avdelningarna utbrytas ur byggnadsbyrån och givas en fristående ställning inom ämbetsverket.

Beträffande *värme- och sanitetstekniska avdelningen* inom nuvarande byggnadsbyrån må erinras, att styrelsens uppgifter på det värme- och sanitetstekniska området för närvarande äro uppdelade på två avdelningar, nämligen värme- och sanitetstekniska avdelningen för den projekterande, granskande och byggande verksamheten samt värmetekniska avdelningen för ärenden, som röra de färdiga anläggningarnas drift.

Värmetekniska avdelningens huvuduppgift, bränslekontrollen, är närmast att betrakta som en del av den fastighetsförvaltande verksamheten. Den skiljer sig icke nämnvärt från den underhålls- och tillsynsverksamhet, som utövas av intendentsbyrån. Vi anse därför att bränslekontrollen bör överflyttas till intendentsbyrån.

Konstruktionsarbetet beträffande vär-

me- och sanitetstekniska anläggningar bör liksom granskningsverksamheten i fråga om sådana konstruktioner utslutande tillkomma värme- och sanitetstekniska avdelningen. I anslutning till vad vi förut anfört bör avdelningen givas en fristående ställning inom organisationen. Då värmetekniska avdelningen för närvarande i viss utsträckning deltagar i konstruktionsarbetet, bör dess personal uppdelas mellan intendentsbyrån och den fristående avdelningen.

Vissa frågor av byggnadsekonomisk natur handläggas nu inom byggnadsbyrån av dess allmänna avdelning och kostnadsberäkningsavdelningen. Vi föreslå att dessa avdelningar utbrytas ur byggnadsbyrån och sammanslås till en fristående avdelning, förslagsvis benämnd *byggnadsekonomiska avdelningen*. Till denna böra sammanföras styrelsens samtliga uppgifter på det byggnadsekonomiska området.

Av nuvarande *byggnadsbyrån* skulle vid bifall till de av oss föreslagna utbrytningarna återstå följande avdelningar, nämligen entreprenadavdelningen, egen regi-avdelningen och räkningsavdelningen.

För att underlätta förståelsen av vad vi i det följande föreslå beträffande organisationen för de arbetsuppgifter, som ävila dessa avdelningar, anse vi oss böra något beröra den allmänna gången vid en byggnads tillblivelse.

Ett byggnadsföretag av nämnvärd betydelse fortskrider i tre till sin karaktär väsentligt olika skeden. Som grund för arkitektens arbete fordras en utredning, som resulterar i ett byggnadsprogram angivande byggnadens förläggning och ändamål, lokalernas eller lokalgruppernas önskvärda storlek och inbördes sammanhang samt byggherrens övriga önskemål beträffande byggnadsföretaget.

Detta program är grundläggande för

byggnadens framtida ekonomi och bör, icke minst då det gäller byggnader av den karaktär som byggnadsstyrelsen slysslar med, vara resultatet av omsorgsfull utredning.

I denna utredning deltaga som regel såväl byggherre som arkitekt. Med programmet som utgångspunkt utarbetar arkitekten skissförslag, omfattande planer, fasader och sektioner. Dessa skisser, som innebära programmets konkretisering, utgöra tillräckligt underlag för att man skall kunna bedöma byggnaden ur funktionssynpunkt samt utarbeta preliminära kostnadsberäkningar.

Sedan skissritningarna godkänts, inträder byggnadsföretaget i sitt andra skede, projekteringen, som börjar med att huvudritningar utarbetas. Härvid äger ett intimt samarbete rum mellan de olika specialisterna, i första hand arkitekterna och konstruktörerna för de statiska, värme- och sanitetstekniska samt elektrotekniska konstruktionerna. I detta skede bör även ingå en detaljerad kostnadsberäkning av byggnadsföretaget, grundad på noggranna material- och massberäkningar. Huvudritningarna kompletteras med arbetsbeskrivningar samt arbets- och detaljritningar.

Projekteringen är en samordningsuppgift, som innebär sammanhållning av alla specialisterna under projekteringstiden och sammanställning av entreprenadhandlingar för de olika entreprenaderna.

Sedan kontrakt tecknats med entreprenörerna på grundval av dessa handlingar, börjar det tredje skedet, byggnadens uppförande. Den huvudsakliga aktiviteten ligger nu hos entreprenörerna, men det projekterande organet — inom privat verksamhet vanligen arkitekten och de projekterande specialisterna var och en inom sitt område — svarar för kontrollen av arbetenas utförande. Där-

jämte åvilar det projektörerna att sammanhålla tidsplanen, att övervaka att erforderliga ritningsunderlag inom rätt tid överlämnas till arbetsledningen på byggnadsplatsen samt att svara för att den för byggnaden bestämda kostnadsramen icke överskrides.

Enligt vår mening kommer arbetet både inom styrelsen och för de fackmän, som styrelsen anlitar, att förenklas om organisationen av styrelsens utredande, projekterande och byggande organ bättre än nu är fallet motsvarar de här skildrade skedena i en byggnads tillkomst. Omsatt i praktiken betyder detta, att de delar av nuvarande byggnadsbyrån, som kvarstå efter de av oss föreslagna utbrytningarna, uppdelas på en ny byrå och en fristående avdelning, förslagsvis benämnda byggnadsbyrån och egen regi-avdelningen.

Vidare innebär förslaget, att vissa arbetsuppgifter, som nu åvila utredningsbyrån, överflyttas till den nya byggnadsbyrån. Kompetensfördelningen dessa byråer emellan skulle bli i stort sett följande.

Utredningsbyrån svarar för utredningen av byggnadsföretaget under utredningsskedet. Så snart skissritningar godkänts samt beslut fattats av statmakterna om byggnadsföretagets genomförande i enlighet med dessa ritningar och anslag beviljats, övertages ärendet av byggnadsbyrån, som svarar för projekteringen och byggnadsföretagets genomförande enligt fastställt program. Därvid är byrån ansvarig för att anvisade medel icke överskridas och lämnar redovisning över förbrukade belopp.

Den fristående *egen regi-avdelningen* organiserar och utför styrelsens byggande verksamhet i egen regi samt redovisar sina utgifter till byggnadsbyrån. Egen regi-avdelningen kommer sålunda i realiteten att utgöra en byggnadsfirma

och den bör därför ingå i organisationen som en sådan.

Beträffande den byggande verksamhetens skiljande från den projekterande må ytterligare följande framhållas.

Byggnadsstyrelsens byggande verksamhet i egen regi har under senare tid uppgått till i runt tal 20 miljoner kronor om året. Endast ett relativt fåtal byggnadsfirmor i landet ha samma storleksordning. De kompetenskrav, som ställas på ledarna av sådana privata byggnadsföretag, äro mycket höga. Trots detta skulle det inom privat verksamhet anses i hög grad olämpligt, om en sådan företagsledare vid sidan av sina maktpåliggande uppgifter som företagsorganisatör skulle svara för projektering av byggnader för sammanlagt ca 40 miljoner kronor om året och kontrollen av pågående byggnadsföretag på entreprenad till ett värde av ca 20 miljoner kronor om året, samtidigt som han skulle bära huvudansvaret för utarbetandet av statiska, värme- och sanitetstekniska samt elektrotekniska konstruktioner och för granskningen av utomstående konstruktörers arbeten i dessa hänseenden.

Detta är emellertid vad som nu i realiteten sker inom den nuvarande byggnadsbyrå och som även framdeles skulle ske, därest den av oss förordade uppdelningen av byrån icke skulle komma till stånd.

Byggnadsstyrelsens projekteringsverksamhet torde vid nyss angivna omfattning draga en årlig kostnad i arkitekt- och expertarvoden av omkring 1,5 miljoner kronor. Man kan räkna med att den sysselsätter ett femtiotal utanför styrelsen stående personer. Att dessa personer icke äro anställda inom styrelsen, minskar icke kravet på ledningen för projekteringsverksamheten. Räkna man vidare med att en byggande verksamhet på entreprenad av

här förut angiven omfattning kräver ett tjugotal platskontrollanter, kommer i realiteten ledningen av den nya byggnadsbyrå att sammanhålla arbeten, som utföras av ett sjuttioal personer, till övervägande delen högt kvalificerade fackmän.

De ekonomiska konsekvenserna av ledningens sätt att handha sina uppgifter äro mycket betydande. Nämnas må att en besparing av endast en procent av byggnadskostnaden genom bättre projektering och kontroll skulle vid en projekteringsverksamhet av 40 miljoner kronor om året uppgå till 400 000 kronor.

Det anförda torde vara tillräckligt för att understryka angelägenheten av att den projekterande och byggande verksamheten i enlighet med vårt förslag skiljas åt.

Redan 1915 års byggnadsstyrelsesakunniga uttalade, att arbetsuppgifterna inom *administrativa byrån* kunde antagas komma att öka i proportion till de tekniska byråernas. I verkligheten har emellertid den administrativa byråns och speciellt byråchefens arbetsbörda kommit att växa mer än som därvid förutsågs. Detta sammanhänger med den komplicerad av verksamheten, som blivit en naturlig följd av såväl den starka tekniska utvecklingen inom byggnadsverksamheten i allmänhet som utvecklingen av de administrativa uppgifterna som sådana. Enbart tillkomsten år 1935 av länsarkitektorganisationen med dess numera över 250 anställda har medfört en väsentlig ökning av arbetet.

Som styrelsens ende juridiskt-administrativt utbildade ledamot har chefen för administrativa byrån att utöva en juridiskt och administrativt betonad rådgivande och kontrollerande verksamhet vid handläggningen inom olika byråer av ärenden, som röra tolkningen

av författningar och avtal etc. eller som eljest äro av rättslig natur eller vid vilka särskild vikt ligger vid den formella behandlingen.

Den ökade omfattningen av kansli-, organisations- och personalärendena har medfört, att chefen för administrativa byrån icke i tillräcklig utsträckning kan ägna sig åt den mångfald ärenden och frågor, som höra till byråns kameralavdelning. Hans befattning med dessa ärenden måste ofta bli av rent formell karaktär, trots att en eventuell felaktighet för honom kan komma att medföra ett betydande personligt ekonomiskt ansvar.

För att bereda chefen för administrativa byrån en viss lättnad uppdelades byråchefarbetet den 15 april 1946 på så sätt, att en förste byråsekreterare övertog byråchefens uppgifter beträffande länsarkitektsinstitutionen, dess organisation och personal.

De kamerala ärendena följa i stort sett den allmänna utvecklingen inom styrelsen i övrigt. Nämnas må att omslutningen av räkenskaperna, som för budgetåret 1943/44 uppgick till 377 miljoner kronor, för budgetåret 1950/51 hade ökat till 864 miljoner kronor. Motsvarande siffror för fastighetsvärdena äro 211 resp. 523 miljoner kronor. Antalet anslag, från vilka byggnadsstyrelsen verkställer utbetalning, torde vara betydligt större än vad som vanligen är fallet hos andra verk inom statsförvaltningen. Inberäknat avskrivningsanslagen uppgår antalet anslag till omkring 500. Härtill komma sådana konton, som icke äro att hänföra till anslag, nämligen särskilda konton för skattemedel, depositionsavgifter, förskott och av styrelsen förvaltade donationsfonder.

En bidragande orsak till ökningen av de kamerala uppgifterna har varit, att de fastighetsförvaltande uppgifterna be-

tydligt ökats. Sålunda har byggnadsstyrelsen, som tidigare endast hade styrelsens delfond av allmänna fastighetsfonden, den 1 juli 1945 tilldelats den då inrättade delfonden för redovisning av slottsbyggnaderna. Vidare har utrikesdepartementets delfond den 1 juli 1949 överflyttats till styrelsen. Härtill bör läggas den av oss föreslagna väsentliga ökningen av styrelsens fastighetsförvaltning.

Enligt vår mening är den nuvarande organisationen för handläggning av de till den administrativa byrån och dess chef hänförliga ärendena icke tillfredsställande. Det synes icke möjligt att med arbetsuppgifternas nuvarande omfattning utan men för verksamheten sammanhålla såväl juridiska som kansli-, organisations-, personal- och kameralärenden under en byrå. Vi anse därför att de juridiska ärendena böra utbrytas ur administrativa byrån och förläggas till ett fristående tjänsteställe inom styrelsen. Till organisationen av den juridiskt-administrativt rådgivande och kontrollerande verksamheten återkomma vi i det följande vid behandlingen av styrelsens ledning.

Den nya administrativa byråns uppgifter skulle alltså omfatta kameral- och kansliärenden samt de ärenden, som röra byggnadsstyrelsens och länsarkitektsinstitutionens organisation och personal. Organisationen motsvarar den som den 1 juli 1952 genomförts inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Det fristående tjänstestället för juridiska ärenden anse vi böra organiseras som en självständig avdelning, förslagsvis benämnd *juridiska avdelningen*. Även i denna del överensstämmer vårt förslag med den nya organisationen av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, ehuru omfattningen av de juridiska arbetsuppgifterna vid detta verk ansetts motivera en särskild juridisk byrå.

Å den juridiska avdelningen skulle ankomma alla i samband med styrelsens byggande och fastighetsförvaltande verksamhet uppkommande rättsliga frågor. Avdelningen har att handlägga bl. a. expropriationsärenden, lagfarts-, in-tecknings- och ägodelningsärenden, in-drivning av fordringar, bevakande av verkets rätt till ersättning för förövad skada å verkets egendom eller för stöld från verket ävensom för verkets kostnader med anledning av att vid verket anställd person drabbats av kroppsskada genom annans vållande, ärenden angående utgivande av skadestånd från verket samt utförande av styrelsens talan i rättegångar eller liknande mål in-för domstolar, myndigheter och skilje-män.

Sammanfattningsvis innebär den av oss föreslagna *nya organisationen av byggnadsstyrelsen*, att styrelsen skulle, bortsett från de för stadsplaneverksamheten samt för handläggningen av vatten- och avloppsfrågorna erforderliga tjänsteställena, bestå av fem byråer samt vid sidan av dessa sex självständiga avdelningar för speciella uppgifter.

Av byråerna avses tre för byggnadsärenden, nämligen

utredningsbyrån för programutredningar och handläggning av byggnadsärenden, intill dess byggnadsanslag beviljats, samt för granskning av förslag till statliga och statsbidragsberättigade byggnadsföretag m. m.,

byggnadsbyrån för samordning av projekteringen, tecknande av entreprenadkontrakt och kontroll under byggnadstiden samt

intendentsbyrån för förvaltning av det under styrelsens vård stående fastighetsbeståndet.

De bägge övriga byråerna utgöras av *kulturhistoriska byrån* för den kulturhistoriska byggnadsvården och

administrativa byrån för styrelsens medelsförvaltning samt ärenden, som röra byggnadsstyrelsens och länsarkitektsinstitutionens organisation och personal.

De fristående avdelningarna utgöras av

egen regi-avdelningen för styrelsens byggnadsproduktion i egen regi, innefattande även installationsverksamhet,

konstruktionsavdelningen för statiska konstruktioner samt grundläggnings- och materialfrågor,

värme- och sanitetstekniska avdelningen för frågor, som falla inom värmeteknikens, kylteknikens, sanitetsteknikens och ventilationsteknikens områden,

elektrotekniska avdelningen för frågor inom elektroteknikens område,

byggnadsekonomiska avdelningen för byggnadsekonomiska frågor samt

juridiska avdelningen för juridiska frågor.

Byggnadsstyrelsens ledning

Byggnadsdirektör och överdirektör. Ledamöter av byggnadsstyrelsen äro, som förut framhållits, förutom generaldirektören sju byråchefer, av vilka fyra ha tjänstetiteln byggnadsråd. Ett av byggnadsråden är förordnat att vara generaldirektörens ställföreträdare. Generaldirektören äger ensam beslutanderätt i alla ärenden, i vilkas handläggning han deltagit, med undantag dock av sådana, som röra fel eller försummelser i tjänsten eller överlåtits till avgörande av vederbörande byråchef.

Ökningen av såväl styrelsens byggande och fastighetsförvaltande uppgifter som stadsplaneverksamheten har medfört en ständigt stegrad arbetsbelastning för verkets chef. Någon möjlighet för honom att vinna erforderlig lätt-nad genom att avlasta en del av arbets-

bördan på sin ställföreträdare föreligger icke enligt instruktionen för styrelsen. Även om sådan möjlighet finnes, skulle den knappast kunna utnyttjas i någon större utsträckning, enär detta måste leda till att ställföreträdarens åligganden som chef för byrå bleve eftersatta i icke önskvärd omfattning. Generaldirektören har därför nödgats begagna sig av sin i instruktionen givna möjlighet att på de olika byråcheferna överlåta beslutanderätten i vissa ärenden. Möjligheterna att på denna väg vinna avlastning för generaldirektören begränsas emellertid av nödvändigheten att sammanhålla verksamheten inom styrelsens olika och från varandra delvis artskilda ämbetsområden.

Det torde knappast råda delade meningar om att utvecklingen redan nu nått därhän, att souschefsfrågan kräver ett allvarligt övervägande. De vidgade uppgifter, som såväl av oss som i andra sammanhang föreslagits skola tillkomma styrelsen, aktualisera frågan ytterligare.

I sistnämnda hänseende anse vi oss böra erinra om att vatten- och avlopps-sakkunniga föreslagit en ny byrå inom styrelsen för vatten- och avloppsärendena. Den för styrelsen nya verksamheten skulle stå under ledning av en överdirektör.

Vidare har kommittén för stadsplaneväsendets omorganisation föreslagit ytterligare en byrå för stadsplaneärendena. För denna verksamhet skulle alltså finnas två byråer, nämligen en för granskningsärenden samt en för utredningar och upplysningsverksamhet. Dessa båda byråer jämte en för dem gemensam avdelning med juridisk och biträdande personal skulle bilda en s. k. planavdelning under ledning av en chef i överdirektörs ställning.

Såväl vatten- och avloppssakkunniga som kommittén för stadsplaneväsendets

omorganisation ha uppenbarligen beträffande av dem berörda verksamhetsgrenar känt behov av att inom byggnadsstyrelsens organisation skapa utrymme för en sammanhållande kraft närmast under generaldirektören. På samma sätt ha vi kommit till att behov av en liknande organisatorisk utbyggnad förefinnes inom de verksamhetsgrenar, som falla under vårt utredningsuppdrag.

Detta behov gör sig gällande beträffande dels de byråer och avdelningar, som syssla med uppförande och förvaltning av byggnader, och dels den juridisk-administrativt rådgivande och kontrollerande verksamheten inom styrelsen.

Redan nu sammanhållas de byggande uppgifterna organisatoriskt under byggnadschefen. Hans ställning av chef för byrå gör emellertid av skäl, som redan berörts, att han icke kan i önskvärd utsträckning överta arbetsuppgifter, som nu åvila generaldirektören. Enligt vårt förslag skola de nuvarande enheterna inom byggnadsbyrån givas självständig ställning. Byggnadschefen skulle alltså försvinna ur organisationen. Vårt förslag accentuerar följaktligen rent logiskt det redan nu aktuella kravet på en tjänsteman i ledande ställning, som kan lätta generaldirektörens arbetsbörda beträffande styrelsens byggande verksamhet.

Vi anse emellertid, att man bör gå ett steg längre och i en hand under generaldirektören sammanföra ledningen av styrelsens både byggande och förvaltande uppgifter. Härigenom skapas ökade förutsättningar för att de ekonomiska och tekniska erfarenheterna från färdiga byggnader komma projekteringen av nya byggnader till godo. Vidare ökas förutsättningarna för att de tekniska specialisterna mera rationellt kunna utnyttjas vid planerandet samt

utförandet av underhålls- och reparationsarbeten. Till belysning av storleken av de värden, med vilka man här rör sig, må framhållas, att exempelvis de belopp, som intendentsbyrån årligen utger för målningsarbeten i de under byråns förvaltning stående fastigheterna, betydligt överskrider de kostnader, som nuvarande byggnadsbyrån nedlägger för motsvarande arbeten i nybyggnaderna.

Ledaren för styrelsens byggande och förvaltande verksamhet bör givas överdirektörs ställning. Han bör vara en högt kvalificerad tekniker med omfattande erfarenhet från praktisk byggnadsverksamhet. Lämpligen bör tjänstetiteln byggnadsdirektör avses för honom.

Vid behandlingen av administrativa byrån ha vi berört den juridiskt-administrativt rådgivande och kontrollerande verksamheten inom styrelsen. Det är uppenbart, att behovet härav inom ett utpräglat tekniskt ämbetsverk som byggnadsstyrelsen gör sig starkt gällande. Även i styrelsens förhållande till länsarkitektkontoren, byggnadsnämnderna m. fl. framträder detta behov. Författningar samt viktigare domar och utslag rörande byggnadsväsendet behöva kommenteras och förklaras. Den juridiska och formella avfattningen av styrelsens av den utåtriktade verksamheten på byggnadsväsendets område föranledda föreskrifter, formulär, råd och anvisningar måste kontrolleras osv. För att hithörande ärenden skola erhallå den kvalificerade handläggning, som deras betydelse kräver, bör ansvaret för uppgiften åvila en tjänsteman i styrelsens topporganisation.

Ehuru vi icke ha att taga befattning med frågor, som röra stadsplaneväsendets organisation, ha vi vid vårt ställningstagande till frågan om byggnadsstyrelsens ledning ansett angeläget till-

se, att denna fråga löses på ett sätt, som lämpar sig för styrelsen som helhet, och icke enbart för de delar av densamma, som omfattas av vårt uppdrag.

Som förut framhållits skulle den av kommittén för stadsplaneväsendets omorganisation föreslagna planavdelningen inom styrelsen stå under ledning av en överdirektör och vara organiserad på två byråer. Generaldirektörens befattning med stadsplaneärendena skulle begränsas till större och ur principiell synpunkt viktiga spörsmål.

Liksom stadsplanekommittén äro vi av den uppfattningen, att planärendena med hänsyn till deras ingripande betydelse för samhällets allmänna utveckling måste hänföras till de viktigaste inom byggnadsstyrelsens ämbetsområde. De böra icke utan synnerliga skäl undandragas generaldirektörens omedelbara tillsyn. Av vikt är därför, att generaldirektören icke genom att onödigt betungas med arbetsuppgifter inom övriga delar av styrelsens verksamhetsområde hindras från att taga den befattning med planärendena, som deras betydelse kräver. I detta hänseende öppnar vårt förslag möjligheter, som icke kunnat förutses av kommittén för stadsplaneväsendets omorganisation. Genom tillkomsten av den av oss föreslagna byggnadsdirektören befrias nämligen generaldirektören från det omedelbara ansvaret för styrelsens byggande och fastighetsförvaltande verksamhet.

Generaldirektören bör därför vid bifall till vårt förslag till organisation av den byggande och fastighetsförvaltande verksamheten kunna i ökad omfattning ägna uppmärksamhet åt planärendena. De ärenden av mindre principiell innebörd, som enligt generaldirektörens bestämmande böra tilldelas överdirektören för planavdelningen, torde med

fördel kunna samordnas med ansvaret för den juridiskt-administrativa rådgivning och kontroll, som vi anse böra tillkomma en tjänsteman i styrelsens topporganisation.

Ytterligare en omständighet torde i sammanhanget böra uppmärksammas. Enligt kommittén för stadsplaneväsendets omorganisation skulle planavdelningen underställa administrativa byråer viktigare lagtekniska och andra juridiska spörsmål. Vid bifall till vårt förslag kommer den i dessa hänseenden efterlysta sakkunskapen att vara tillgänglig inom planavdelningen.

Vi ha förut betonat, att överdirektören bör ha ansvaret för den juridiskt-administrativt rådgivande och kontrollerande verksamheten. De arbetskrafter, som verksamheten kräver, böra tillhandahållas av juridiska avdelningen och administrativa byråer.

Det bör vidare framhållas, att vårt förslag naturligt leder till att överdirektören bör övertaga den omedelbara ledningen av administrativa byråer och juridiska avdelningen. Även härigenom lättas generaldirektörens arbetsbörda. Direkt överdirektören skulle följaktligen, förutom nämnda bägge tjänsteställen, sortera de båda stadsplanebyråerna i den utsträckning, som följer av fördelningen av planärendena mellan generaldirektören och överdirektören.

I fråga om styrelsens ledning innebär alltså vårt förslag, att generaldirektören vid sin sida skulle ha två högt kvalificerade ämbetsmän, en tekniker, byggnadsdirektören, och en administrativt väl förfaren jurist, överdirektören, av vilka endera bör vara generaldirektörens ställföreträdare. Genom en sådan organisation anse vi oss ha tillgodosett de aktuella behoven av en effektiv ledning av såväl styrelsens stadsplaneverksamhet som dess verksamhet i övrigt.

En schematisk översikt över byggnadsstyrelsens organisation enligt vårt förslag återfinnes i bilaga 1.

Generaldirektörens, byggnadsdirektörens och överdirektörens löneställning. Generaldirektören är nu placerad i Cp 19. Med hänsyn till de mycket krävande och betydelsefulla arbetsuppgifter, som ankomma på honom — vi syfta i detta sammanhang även på styrelsens verksamhet på planväsendets område — anse vi en höjning av tjänsten till Cp 22 motiverad. Till jämförelse må nämnas, att chefen för försvarets fabriksstyrelse är placerad i Cp 21, cheferna för krigsmaterialverket, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och telegrafstyrelsen i Cp 23 samt chefen för vattenfallsstyrelsen i Cp 24.

Byggnadsdirektören och överdirektören böra med hänsyn till arbetsuppgifternas art och omfattning samt de kvalifikationer, som måste ställas på innehavarna av tjänsterna, placeras i Cp 17.

Byrå- och avdelningschefernas löneställning. Styrelsens chefer för byråer äro nu placerade, byggnadschefen i Cp 15, byggnadsråden i Ca 37, chefen för administrativa byråer i Ca 37 och chefen för värmetekniska avdelningen i Ce 37.

Då den av oss föreslagna nya byggnadsbyrå icke får samma omfattning eller arbetsuppgifter som den nuvarande, bör chefen för den nya byråen ha samma löneställning, som vi i det följande föreslå för byggnadsråd. Byggnadschefstjänsten i Cp 15 bör följaktligen indragas och ersättas med en byggnadsrådsbefattning.

Likåsa bör den i Ce 37 placerade tjänsten som chef för värmetekniska avdelningen indragas. Till den nuvarande innehavarens placering återkomma vi i det följande.

Styrelsens byggnadsråd och cheferna för de självständiga tekniska avdelningarna måste vara fackmän av hög klass. På deras kunskaper och ledaregenskaper kommer i hög grad att bero, om byggnadsstyrelsen skall kunna fylla sina arbetsuppgifter på ett riktigt och fullgott sätt. Tjänsterna måste som regel rekryteras från öppna marknaden i konkurrens med de löner och övriga förmåner, som där erbjudas arbets- och ledarkrafter av det slag, om vilka här är fråga. Frånsett den ofta ekonomiskt mer givande privata verksamheten är det särskilt kommunerna, som konkurrera med byggnadsstyrelsen. Regelmässigt erbjuda de avsevärt högre löner än staten. Nämnas må att stadsarkitekterna i åtskilliga medelstora städer äro placerade i 37—40 lönegraderna. De ha sålunda en löneställning, som är förmånligare än eller lika med styrelsens byråchefer.

De för byrå- och avdelningschefs-tjänsterna mest lämpade personerna ha ofta uppnått så pass hög ålder, att de vid övergång till statstjänst icke kunna räkna med att vid avgång erhålla full pension, därest tjänsten är uppförd på löneplan 1. För att underlätta rekryteringen är det därför angeläget, att tjänsterna placeras på löneplan 2 som förordnandetjänster på viss tid.

Vad först angår de tekniska byråchefs-tjänsterna i byggnadsstyrelsen synes någon differentiering dem emellan icke böra ifrågasättas. På grund av de stora fordringar, som måste ställas på innehavarna av dessa tjänster, är det motiverat, att tjänsterna gives en löneställning, som överstiger den vanliga byråchefsgraden. Vi föreslå därför att cheferna för de tekniska byråerna med tjänstetiteln byggnadsråd placeras i Cp 14, dvs. samma lönegrad som utmätts för exempelvis medicinalråden.

Innan vi gå närmare in på frågan om

löneställningen för cheferna för de självständiga tekniska avdelningarna, anse vi oss böra något beröra de speciella kvalifikationer, som måste fordras av var och en av dem.

Chefen för egen regi-avdelningen bör vara praktiskt skolad arbetsledare med ingående teknisk erfarenhet av husbyggnadsverksamhet samt kompetent att leda byggnadsföretag i egen regi. Han bör äga förmåga att underhandla med leverantörer, bedöma förmånligaste sättet för materialanskaffning, ordna transportfrågor samt välja arbetsledning vid arbetsplatserna.

Av chefen för konstruktionsavdelningen bör fordras, att han avlagt examen vid teknisk högskola samt dokumenterat sig som framstående statisk konstruktör. Då avdelningens arbete till väsentlig del kommer att bli av utåt-riktad natur, bör han vara tränad förhandlare med förmåga att samarbeta med enskilda och organisationer.

I stort sett liknande fordringar böra ställas på cheferna för de värme- och sanitetstekniska samt elektrotekniska avdelningarna, envar inom sitt specialområde.

Chefen för byggnadsekonomiska avdelningen bör ha avlagt examen vid teknisk högskola och ha framstående praktisk erfarenhet av husbyggnadsverksamhetens ekonomiska problem.

Vid avvägningen av löneställningen för dessa chefer är det svårt att göra några direkta jämförelser med andra tekniskt betonade ämbetsverk. I allmänhet äro nämligen avdelnings- och sektionsscheferna underställda en byråchef. De ha följaktligen icke samma självständiga ställning, som de av oss föreslagna avdelningscheferna skulle få. Nämnas må att inom fortifikationsförvaltningen chefen för byggnadsbyråns arkitekt- och konstruktionssektion är

placerad i Cp 12. Han är emellertid underställd vederbörande byråchef.

De höga krav, som måste ställas på byggnadsstyrelsens självständiga tekniska avdelningschefer, liksom konkurrensen om arbetskraften inom deras verksamhetsområden måste enligt vår mening leda till att en förhållandevis hög löneställning bör utmätas för ifrågavarande chefstjänster. Med hänsyn härtill föreslå vi, att cheferna för egen regi-avdelningen, konstruktionsavdelningen, värme- och sanitetstekniska avdelningen samt byggnadsekonomiska avdelningen placeras i Cp 13.

Beträffande chefen för elektrotekniska avdelningen ha vi vid bedömandet av löneställningen ansett oss böra taga hänsyn till att den utåtriktade verksamheten inom denna avdelning måste bli av mindre omfattning än inom övriga tekniska avdelningar. Detta sammanhänger med den ställning, som tillkommer kommerskollegium som central statlig myndighet på elektroteknikens område. Med hänsyn härtill föreslå vi, att chefen för elektrotekniska avdelningen placeras i Cp 11.

Tjänstetiteln bör för samtliga de tekniska avdelningscheferna vara byrådirektör.

Chefen för administrativa byrån bör besitta ingående administrativ erfarenhet. Liksom motsvarande befattningar inom den centrala statsförvaltningen bör tjänsten placeras i Ca 37. Tjänstetiteln bör vara byråchef.

Chefen för juridiska avdelningen slutligen bör vara dugande jurist med förhandlingsskicklighet och processvana. Som chef för självständig avdelning bör han placeras i Ca 33 med tjänstetiteln byrådirektör.

Ämbetsverkets styrelse bör — fränsett cheferna för byråer för stadsplansamt eventuellt vatten- och avloppsärenden — utgöras av generaldirektören,

byggnadsdirektören, överdirektören, de fyra byggnadsråden och chefen för administrativa byrån.

Vårt förslag innebär i jämförelse med gällande organisation en minskning av antalet byråchefstjänster med en, nämligen den nu i Ce 37 placerade tjänsten som chef för värmetekniska avdelningen. Därest den nuvarande innehavaren av tjänsten skulle förordnas till chef för någon av de självständiga avdelningarna, bör hans tjänstebestämmelse fortfarande vara byråchef. Självfallet följer härav icke ställning som ledamot av styrelsen.

Utredningsbyrån

Enligt vårt förslag skall utredningsbyråns huvudsakliga verksamhet omfatta

1) utarbetande och vidmakthållande av allmänna normer angående utrymmebehov och teknisk standard för statliga och statsbidragsberättigade byggnader av olika slag samt råd och anvisningar till myndigheter och andra i arkitektoniska frågor,

2) uppgörande av förslag till aktuella statliga byggnadsföretag antingen genom byråns egna tjänstemän eller genom utomstående arkitekter,

3) granskning av förslag till statliga eller statsbidragsberättigade byggnadsföretag samt

4) uppläggande och vidmakthållande av ett byggnadsarkiv.

Liksom nu bör arbetet fördelas på två avdelningar, utredningsavdelningen och granskningsavdelningen, vartill kommer viss gemensam personal. Gränsdragningen de bägge avdelningarna emellan bör emellertid icke upprätthållas strängare än att en anhopning av arbetsuppgifter på ena avdelningen bör kunna avverkas med hjälp av personal från den andra.

Utredningsavdelningen bör handlägga de ärenden, som angivits under punkterna 1 och 2.

I jämförelse med avdelningens nuvarande arbetsuppgifter innebär vårt förslag beträffande de under punkten 1 redovisade uppgifterna en väsentlig utvidgning av avdelningens verksamhet. Å andra sidan leder vårt förslag beträffande uppgifterna under punkten 2 till en minskning. Avdelningen svarar nämligen enligt gällande ordning även för en del av projekteringsarbetet.

Avdelningschefen är byrådirektör i Ca 31. Den vidgade utåtriktade verksamhet, som vid bifall till vårt förslag skulle tillkomma avdelningen, liksom arbetsuppgifternas art i övrigt medför, att mycket stora krav måste ställas på avdelningschefens arkitektoniska kunskande. För att som chef för avdelningen kunna förvärva och behålla en erkänt skicklig arkitekt med långvarig praktisk erfarenhet, bör tjänsten höjas till byrådirektörstjänst i Ca 33. Avdelningschefens närmaste man, nu intendent i Ca 29, föreslå vi uppflyttad till byrådirektör i Ca 31.

Beträffande personalen i övrigt torde bortfallet av projekteringsarbetet uppvägas av det stegrade arbetet med utredningar av allmän art. En mindre ökning av personalen synes därför påkallad. Å avdelningen tjänstgöra två deltidsanställda arkitekter, en i Cg 29 och en arvodesavlönad. Vi föreslå att dessa befattningar ombildas till heltidstjänster, varvid den ena bör placeras i Ce 29 med tjänstebenenämningen intendent och den andra i Ce 27 med tjänstebenenämningen byråarkitekt. Samma löneställning, Ce 27, och tjänstetitel bör avses för en i Cg 27 placerad arkitekt. En intendent i Ce 29 bör överföras på ordinarie stat i samma lönegrad.

Granskningsavdelningen, som alltjämt bör svara för de under punkten 3

nämnda uppgifterna, kommer enligt vårt förslag att erhålla ett väsentligt ökat arbete, i främsta rummet genom att det ankommer på avdelningen att utföra den byggnadstekniska granskningsverksamhet, som nu åvilar skolöverstyrelsen m. fl. myndigheter.

Avdelningschefen är byrådirektör i Ca 31. Vi föreslå att tjänsten uppflyttas till Ca 33.

Skolöverstyrelsen disponerar för sin byggnadstekniska granskningsverksamhet tre arkitekter, en i Cp 7, en i Ce 29 och en arvodesanställd. De ökade arbetsuppgifterna för granskningsavdelningen påkalla en personalförstärkning med en intendent i Ca 29 och två byråarkitekter, den ene i Ca 27 och den andre i Ce 27. Skolöverstyrelsens arkitektbefattningar kunna i samband därmed indragas.

Det under punkten 4 omnämnda byggnadsarkivet bör handhavas centralt för hela byrån av dess *gemensamma personal*. För närvarande finns icke något byggnadsarkiv av den av oss förordade omfattningen inom byrån. De arkivfrågor, som nu förekomma, handläggas huvudsakligen av en på granskningsavdelningen placerad biträdande arkitekt i Ce 24. Då det ur olika synpunkter synes mindre lämpligt att en arkitekt handhar arkivärenden, föreslå vi att befattningen indrages. I stället bör bland den gemensamma personalen upptagas en ingenjörsbefattning i högst Ce 21. I övrigt erfordras icke någon ändring beträffande den gemensamma personalen.

Vårt förslag till byråns personaluppställning framgår av bilaga 2.

Byggnadsbyrån

Som förut nämnts bör ansvaret för byggnadsprojekteringen övergå från utredningsbyrån till byggnadsbyrån, så

snart statsmakterna fattat beslut om byggnadens uppförande och byggnadsanslag beviljats. Det ankommer följaktligen på byggnadsbyrån att under projekteringsstiden samordna de olika specialisternas arbeten, att efter styrelsens bestämmande teckna kontrakt med entreprenör eller träffa överenskommelse med egen regi-avdelningen, att svara för att uppgjorda tidsplaner hållas och att erforderligt ritningsunderlag i rätt tid överlämnas till arbetsledningen samt att kontrollera och besiktiga entreprenörernas arbeten. Byrån skall alltså bli det sammanhållande organet för styrelsens projekterande verksamhet, oavsett om byggnadsarbetena utföras på entreprenad eller i egen regi. Byrån bör följa arbetena till dess byggnaderna färdigställt och svara för redovisningen av samtliga byggnadsanslag. Hela denna verksamhet kallas med ett ord byggnadsledning.

Vid den av oss beräknade byggnadsvolymen av ca 35 miljoner kronor per år bör vara tillräckligt med tre byggnadsledare med var sin assistent. Vi förutsätta därvid, att byggnadsledning i viss utsträckning anförtros åt de privatpraktiserande arkitekter, som anlitas av styrelsen för husbyggnadsföretag.

Byggnadsledarna måste vara dugande fackmän med omfattande praktisk erfarenhet. Det är till stor del på deras skickliga samordnande av arkitektens och de olika konstruktörernas arbeten som resultatet av projekteringen och därmed också det ekonomiska utfallet av byggnadsföretaget kommer att bero. I allmänhet torde högre teoretisk utbildning icke erfordras för byggnadsledarna, utan huvudvikten bör läggas på den praktiska dugligheten. För att bereda styrelsen möjlighet att till sig knyta skickliga fackmän, bör en av byggnadsledarna placeras i 31 lönegraden och de båda andra i 29 lönegraden.

Den förstnämnde bör givas ordinarie och de bägge sistnämnda extra ordinarie anställning.

Byggnadsledarnas assistenter böra vara ingenjörer och placeras högst i 25 lönegraden. Därjämte bör byrån förfoga över en snickeriexpert och en specialist på byggnadsbeskrivningar. Dessa experter, som måste besitta ingenjörsutbildning, böra placeras i högst 25 lönegraden. Vi räkna alltså med fem ingenjörstjänster i högst Ce 25.

Under byggnadsledarna lyda kontrollanterna för de olika byggnadsföretagen. Platskontrollanternas antal bestämmas av byggnadsarbetenas omfattning och tekniska svårighetsgrad. Mer än tio platskontrollanter böra icke samtidigt underställas en och samma byggnadsledare.

För närvarande har byggnadsstyrelsen 22 heltidsanställda platskontrollanter. Anställningsförhållandena äro växlande. Tre äro extra ordinarie tjänstemän och de övriga antingen extra tjänstemän eller arvodesanställda.

Det är av väsentlig betydelse för byggnadsarbetenas goda utförande, att styrelsen disponerar över en kår av skickliga kontrollanter, vilka äro väl insatta i den vid styrelsens entreprenadarbeten tillämpade rutinen. På grund härav torde det vara motiverat, att omkring hälften av kontrollanterna beredes extra ordinarie anställning. Vi föreslå att tio platskontrollanter placeras på extra ordinarie stat och de övriga som extra tjänstemän eller arvodister. För att styrelsen skall äga möjlighet att förvärva och behålla kontrollanter, vilka äro lämpade att även åtaga sig kontrollen av tekniskt komplicerade arbeten, böra fyra av de extra ordinarie kontrollanterna erhålla befattningar i 27 lönegraden. De övriga sex böra placeras i högst 25 lönegraden.

Platskontrollanterna äro som regel

icke kompetenta att kontrollera invecklade värme- och sanitetstekniska eller elektrotekniska installationsarbeten. På grund härav bör byrån äga tillgång till särskilda värme- och sanitetstekniska samt elektrotekniska kontrollanter, vilka böra stationeras centralt. För den värme- och sanitetstekniska kontrollen erfordras tre kontrollanter, av vilka en bör placeras i Ca 27 och avses för kontroll av komplicerade anläggningar. De bägge övriga böra placeras i högst Ce 25. För den elektrotekniska kontrollen erfordras en ingenjör i Ca 27.

Slutligen bör å byggnadsbyrån för frågor om byggnadstillstånd, dispositionsbokföring, registrering, arkivering etc. finnas viss gemensam personal, direkt underställd chefen för byrån. Vi räkna för ändamålet med en amanuens med avlöning enligt den reglerade befordringsgången och två kansliskrivare i Ca 15, av vilka den ene bör svara för bokföringsfrågor och den andre förestå ritningsarkivet.

Vårt förslag till byråns personaluppsättning framgår av bilaga 3.

Intendentsbyrån

Vid bifall till vad vi i det föregående föreslagit kommer intendentsbyråns verksamhetsområde att i väsentlig grad utvidgas, i första hand genom övertagande av förvaltningen av de å fångvårdsstyrelsens, medicinalstyrelsens, universitetens och Karolinska sjukhusets delfonder av allmänna fastighetsfonden redovisade fastigheterna. Vidare skulle under byråns förvaltning läggas åtskilliga för närvarande icke fondredovisade fastigheter. Vårt förslag innebär dessutom, att till byrån skulle överföras bränslekontrollen och den utåtriktade verksamheten på fastighetsförvaltningens område. Å andra sidan böra de ärenden, som avse möblering och inredning

av representationsrummen i landshövdinge- och biskopsbostäderna m. m. och som nu handläggas å intendentsbyråns landsortsavdelning, överföras till kulturhistoriska byrån.

Intendentsbyrån förvaltar ett fastighetsbestånd vars å allmänna fastighetsfonden bokförda värde den 30 juni 1951 uppgick till sammanlagt 522,5 miljoner kronor, varav å byggnadsstyrelsens delfond 398,2 miljoner kronor, å slottsbyggnadernas delfond 108,1 miljoner kronor och å beskickningsfastigheternas delfond 16,2 miljoner kronor.

Bokförda värdet av de å allmänna fastighetsfonden redovisade fastighetsobjekt, som enligt vårt förslag skulle tillföras byrån, uppgick den 30 juni 1951 till i runt tal 264,9 miljoner kronor, varav å fångvårdsstyrelsens delfond 21,3 miljoner kronor, å medicinalstyrelsens delfond 148,7 miljoner kronor, å universitetens delfonder 55,9 miljoner kronor och å Karolinska sjukhusets delfond 39 miljoner kronor. Värdet å icke fondredovisade fastigheter torde uppgå till inemot 19 miljoner kronor. Tillhoppa skulle byrån således tillföras fastighetsobjekt med ett värde av 283,9 miljoner kronor.

Intendentsbyrån är som nämnts organiserad på fem avdelningar, stockholmsavdelningen, landsortsavdelningen, slottsavdelningen, utrikesavdelningen och hyresavdelningen. Härtill bör enligt vårt förslag komma ytterligare en avdelning, nämligen bränslekontrollavdelningen för den bränslekontrollerande verksamheten.

Stockholmsavdelningen förvaltar fastigheter med ett byggnadsvärde av ca 191,2 miljoner kronor. Vid bifall till vårt förslag skulle avdelningen tillföras byggnadsobjekt med ett värde av omkring 48,5 miljoner kronor.

Avdelningschefen är byrådirektör i Ca 31. Vid bedömandet av hans liksom

övriga avdelningscheferas löneställning bör uppmärksammas, att byråns omfattande och i många hänseenden komplicerade uppgifter göra det nödvändigt för chefen för byrån att kunna på kvalificerade medhjälpare överlåta att självständigt handlägga åtskilliga viktiga ärenden. Särskilt på chefen för stockholmsavdelningen måste ställas stora krav på gott omdöme och tekniskt kunnande. På grund härav finna vi det vara motiverat, att tjänsten uppflyttas till Ca 33. Tjänstebenenämningen bör fortfarande vara byrådirektör.

En intendentstjänst i Cg 29 bör uppföras på ordinarie stat i samma lönegrad.

Erfarenheterna från stockholmsavdelningens verksamhet visa, att en kontrollant icke i längden lämpligen bör anförtros tillsynen av ett större byggnadsbestånd än som svarar mot ett byggnadsvärde av ca 25 miljoner kronor. Belastas kontrollanterna med alltför stora distrikt, kunna de icke ägna fastigheterna den tillsyn, som är nödvändig för ett rationellt fastighetsunderhåll. Då avdelningen vid bifall till vårt förslag skulle komma att förvalta ett fastighetsbestånd med ett byggnadsvärde av i runt tal 240 miljoner kronor, erfordras för tillsynen därav tio kontrollanter, vilket i förhållande till nu läget innebär en ökning med tre.

De fastighetsobjekt, som avdelningen förvaltar, äro ur underhållssynpunkt av mycket olika natur. Sålunda erbjuder underhållet av en del fastigheter exempelvis tekniska laboratorier med omfattande apparatutrustning mången gång tekniska problem av komplicerad art, vilka ställa stora krav på kontrollantens tekniska kunnande. Å andra sidan finnas byggnader, vilka ur underhållssynpunkt äro relativt enkla. Det är med hänsyn härtill betydelsefullt, att styrelsen har möjlighet att förvärva och be-

hålla erfarna kontrollanter, som kunna bemästra även svårösta underhållsproblem. Härtill kommer ytterligare en omständighet. Byggnadskontrollanterna äro ofta i den praktiska verksamheten skolade män, vilka icke alltid äro lämpade för byråarbete. För att styrelsen i längden skall kunna behålla dugande kontrollanter, böra de ha någon möjlighet att vinna befördran. De på byrån nu befintliga tjänsterna över 25 lönegraden äro emellertid samtliga förenade med kansliarbete. Mot bakgrunden härav föreslå vi, att tre av de tio kontrollanttjänsterna placeras i Ca 27 med tjänstebenenämningen förste byggnadskontrollant. Övriga kontrollanter böra med tjänstetiteln byggnadskontrollant placeras i Ca 25.

En på avdelningen befintlig assistenttjänst i Ca 25 bör i samband med inrättandet av byggnadskontrollantbefattningarna indragas.

I övrigt föreslå vi att två arvodister med deltidstjänstgöring utbytas mot en heltidsanställd ingenjör i högst Ce 25 och att antalet ritartjänster i högst Ce 19 utökas med en.

Den övervägande delen av ökningen av byråns arbetsuppgifter kommer enligt vårt förslag att falla på *landsortsavdelningen*. Byggnadsvärdet av det av avdelningen förvaltade fastighetsbeståndet, som nu uppgår till i runt tal 100 miljoner kronor, skulle sålunda ökas till ca 319 miljoner kronor.

Chefen för landsortsavdelningen är intendent i Ca 29. Vi föreslå att tjänsten uppflyttas till byrådirektörstjänst i Ca 31.

I övrigt fordras en förstärkning av personalen med en intendent i Ca 29, en byråingenjör i Ce 27 och en ingenjör i högst Ce 25, varjämte den nu i Ca 24 placerade assistenten bör uppflyttas till byråingenjör i Ca 27. Den nuvarande

byråarkitekttjänsten i Ca 27 bör ändras till byråingenjörstjänst i Ca 27.

Då det för ärendenas handläggning är av stor betydelse, att aktuella relationsritningar finnas tillgängliga å byrån, bör avdelningen erhålla ytterligare två ritare i högst Ce 19.

Vi ha förut framhållit, att medicinalstyrelsen för sin fastighetsförvaltning har anställda två byggnadsinspektörer, en i Ce 29 och en i Ce 27, samt att Uppsala universitet för sin fastighetsförvaltning har tre arvodesavlönade tekniker. I samband med byggnadsstyrelsens övertagande av förvaltningen av resp. fastigheter kunna dessa tjänster indragas.

Till *slottsavdelningen* böra förläggas de uppgifter, som enligt vad vi i det föregående föreslagit skola övertagas från djurgårdsnämnden. Någon ökning av personalen erfordras icke. Den nu i Ce 23 placerade ingenjörstjänsten bör emellertid ändras till en byggnadskontrollanttjänst i Ca 25. Befattningshavaren har nämligen arbetsuppgifter, vilka motsvara dem som åvila stockholmsavdelningens byggnadskontrollanter.

Vid bifall till vårt förslag kunna betydliga tjänster hos djurgårdsnämnden indragas.

På *utrikesavdelningen* finnas nu förutom avdelningschefen, som har teknisk utbildning, en amanuens och ett kansli-biträde.

Avdelningschefen är intendent i Cg 29. Vi föreslå att tjänsten uppföres på ordinarie stat som byrådirektörstjänst i Ca 31.

Då avdelningschefen enligt vad erfarenheten visar behöver ett tekniskt biträde, föreslå vi att en ingenjörstjänst i högst Ce 25 inrättas.

De förslag till ändrings- och reparationsarbeten i legationshusen, som inkomma till byggnadsstyrelsen, äro som regel utarbetade av utländska fackmän

och följaktligen avfattade på främmande språk. De måste därför översättas till svenska. Översättningsarbetet utföres till huvudsaklig del av amanuensen. Då emellertid antalet till avdelningen inkommande ärenden är stätt i ständig ökning, räcker hans tid icke till för övriga göromål, bland vilka må nämnas uppsättande av förslag till skrivelser, ofta på främmande språk. För att garantera avdelningen tillgång till ett språkkunnigt biträde till hjälp vid översättningsarbetet föreslå vi, att kansli-biträdestjänsten utbytes mot en kansli-skrivartjänst i Ca 15.

För *hyresavdelningen* leder vårt förslag till en betydande ökning av arbetsuppgifterna. Särskilt sinnessjukhusen ha ett stort antal tjänstebostäder, vilkas uthyrande bör åvila avdelningen.

Chef för hyresavdelningen är en fastighetskamrerare i Ce 27. Det torde icke vara möjligt att i längden behålla en tjänsteman med erforderliga kvalifikationer för ifrågavarande chefsuppgift med mindre tjänsten höjes till intendentstjänst i Ca 29.

Personalen i övrigt bör förstärkas med två kontorsskrivare i Ca 19 och en kansliskrivare i Ca 15. I samband därmed kan en å avdelningen placerad befattning i Cg 17 indragas.

Till den nya *bränslekontrollavdelningen* bör från den nuvarande värmetekniska avdelningen överföras en inspektör (nu Ce 29), två byråingenjörer (nu Ce 24) och fyra underinspektörer (nu Ce 21).

Inspektören bör tjänstgöra som avdelningschef och i samband därmed erhålla tjänstetiteln intendent. Tjänsten bör uppföras på ordinarie stat i Ca 29.

De fyra underinspektörerna sysselsättas huvudsakligen med inspektion av bränsleanläggningarna. Som förut nämnts uppgå dessa till ett antal av omkring 1 300. Till följd av inspektions-

personalens knapphet har det icke varit möjligt att årligen inspektera mer än ca 1 000 anläggningar. Det är emellertid önskvärt att samtliga anläggningar kunna besökas minst en gång årligen. På grund härav bör personalen utökas med en underinspektör. Vi föreslå att fem underinspektörstjänster upptagas för avdelningen, av vilka tre böra placeras i Ca 23 och två i Ce 21.

Bland *gemensam personal* bör upptagas en amanuens med avlöning enligt befodringsgången. Hans arbetsuppgifter böra närmast bestå i uppsättande av förslag till skrivelser från byråns olika avdelningar.

Vårt förslag till byråns personaluppsättning framgår av bilaga 4.

Kulturhistoriska byrån

Någon annan ändring av byråns nuvarande arbetsuppgifter synes icke påkallad än att som förut berörts till byrån bör från intendentsbyråns landsortsavdelning överföras ärenden rörande möblering av representationsrummen i landshövdinge- och biskopsbostäderna m. m.

Någon ändring av byråns organisation är icke påkallad. Däremot måste en förstärkning av byråns arbetskrafter ske, om byrån skall kunna tillfredsställa fylla sina uppgifter. Med nuvarande personal saknar byrån möjlighet att lämna församlingar och andra det bistånd, som det författningenligt åligger byggnadsstyrelsen att lämna. Endast i ringa omfattning ha tjänstemännen å byrån möjlighet att företaga resor och utöva tillsyn och kontroll över landets kulturhistoriskt värdefulla byggnadsbestånd. Väl är det sant att det här icke gäller rent ekonomiska nyttotving, men ur allmän kulturell och historisk synpunkt är det för vårt folk en angelägenhet av största vikt att vårda sina bygg-

nadsminnesmärken. Detta kan emellertid icke ske endast genom föreskrifter i författningar. Därutöver behövs ständigt tillsyn, vägledning och rådgivning från för ändamålet väl skickad personal.

Personalen bör förstärkas med en byrådirektör i Ca 31 och en byråarkitekt i Ca 27. Byråarkitekttjänsterna i Ce 27 och Cg 27 böra utbytas mot tjänster i Ca 27 resp. Ce 27. En tjänst i Ca 11 bör uppflyttas till Ca 15.

Vårt förslag till byråns personaluppsättning framgår av bilaga 5.

Administrativa byrån

Vid bifall till den av oss förordade utbrytningen av de juridiska ärendena böra administrativa byråns återstående arbetsuppgifter fördelas på två avdelningar, personalavdelningen och kamerallavdelningen.

Under byrån bör som hittills lyda vissa för ämbetsverket gemensamma organ, nämligen skrivcentralen, telefonväxeln, kontorsmaterialförrådet, vaktmästarpersonalen samt bibliotek och arkiv.

Personalavdelningen bör handlägga ärenden, som röra anställnings- och pensionsförhållanden för styrelsens och länsarkitektinstitutionens tjänstemannapersonal, totalt ca 600 befattningshavare, samt frågor rörande arbetarpersonalens pensioner. På avdelningen bör sålunda verkställas utredningar rörande bl. a. utnämningar och förord, lönegrads-, löneklass- och andra avlöningsfrågor, flyttningssättningar m. m. Vidare bör på avdelningen handläggas petitafrågor och remisser i ärenden, som angå löne- och pensionsförhållanden. Härtill kommer den arbetshjälp, avdelningen har att lämna överdirektören beträffande den administrativt rådgivande och kontrollerande verksamhet, för vilken denne bär det ome-

delbara ansvaret. Å avdelningen bör verkets personalregister föras.

Av chefen för personalavdelningen måste krävas stor administrativ erfarenhet. Tjänsten torde på grund härav icke kunna sättas lägre än i Ca 29.

Avdelningens personal bör i övrigt utgöras av en amanuens med avlöning enligt den reglerade befordringsgången samt en kansliskrivare i Ca 15 jämte erforderlig biträdespersonal.

Kameralavdelningen bör liksom hittills svara för ämbetsverkets medelsförvaltning och bokföring med undantag för den dispositionsbokföring, som enligt vårt förslag skulle åvila byggnadsbyrån resp. egen regi-avdelningen.

Som förut framhållits äro de kamerala arbetsuppgifterna inom byggnadsstyrelsen redan nu av betydande omfattning. Vårt förslag beträffande styrelsens fastighetsförvaltande verksamhet medför, att bokföringsarbetet blir än mer omfattande och komplicerat. Härtill kommer att arbetet med hyresuppbörd för tjänstebostäder och andra uthyrda lokaler kan beräknas bli mycket betungande.

Redan nu har avdelningen med hänsyn till arbetsuppgifternas art och omfattning samt antalet sysselsatt personal en storlek, som närmar sig vad som eljest inom statsförvaltningen ansetts motivera inrättandet av en kameralbyrå. På grund härav anse vi, att chefen för avdelningen icke bör placeras lägre än som byrådirektör i Ca 31.

I övrigt bör en förste byråsekreterare i Cg 27 överflyttas på ordinarie stat i samma lönegrad. I samband därmed bör tjänstebenämningen ändras till kamrerare. En byråsekreterartjänst i Ca 25 bör ändras till revisorstjänst i samma lönegrad. Vidare erfordra de nytillkomna arbetsuppgifterna en förstärkning av personalen med en revisor i Ca 25 och en kontorsskrivare i Ca 19.

Styrelsens *bibliotek* omfattar omkring 7 000 band, av vilka en stor del är utländsk litteratur. Vidare är styrelsens *arkiv* mycket omfattande och innehåller vissa äldre särskilt värdefulla arkivalier. Både biblioteket och arkivet besökas ofta av forskare. Ansvaret för biblioteket och arkivet åvilar nu vid sidan av andra arbetsuppgifter en förste byråsekreterare i 27 lönegraden. Då denne tjänsteman synes böra frigöras från arbetet härmed, föreslå vi att hos byggnadsstyrelsen anställas en biblioteksassistent i Ca 15.

Vårt förslag till byråns personaluppsättning framgår av bilaga 6.

Juridiska avdelningen

Å avdelningen böra handläggas samtliga ärenden av juridisk karaktär med undantag för sådana vilka falla inom stadsplaneavdelningens kompetensområde. Därjämte bör avdelningen ombesörja den rättsliga vården av det av styrelsen förvaltade fastighetsbeståndet.

Till avdelningens kvalificerade uppgifter bör räknas det biträde, som avdelningen har att lämna överdirektören vid den juridiskt rådgivande och kontrollerande verksamhet, för vilken denne bär det omedelbara ansvaret.

De ombudsmannauppgifter, som nu förekomma inom administrativa byrån, äro av sådan omfattning att de i stort sett upptaga en tjänstemans hela arbetstid. Detta kan även framdeles beräknas bli förhållandet.

För handläggningen av ärenden, som avse den rättsliga vården av byggnadsstyrelsens fastighetsbestånd, åtgår nu praktiskt taget en tjänstemans halva arbetstid. Med den utökning av fastighetsförvaltningen, som vi föreslagit, torde antalet av dessa ärenden komma att väsentligt ökas och kräva i stort sett en tjänstemans hela arbetstid.

Avdelningens personal bör, avdelningschefen och erforderliga biträdes-tjänster oräknade, utgöras av två jurister. Med hänsyn till ärendenas kvalificerade natur och den löneställning, som tillkommer tjänstemän med motsvarande arbetsuppgifter inom statsförvaltningen, böra ifrågasvarande bägge tjänster placeras som förste byråsekreterartjänster i Ca 29 resp. Ca 27.

I detta sammanhang må framhållas, att vårt förslag till omorganisation av den nuvarande administrativa byrån icke innebär någon ökning av antalet jurister inom styrelsen.

Vårt förslag till personaluppsättning framgår av bilaga 7.

Egen regi-avdelningen

På avdelningen bör ankomma att organisera och utföra byggnadsföretag för statens räkning i egen regi.

I realiteten innebär detta, att avdelningen kommer att som en statlig byggnadsfirma utföra byggnadsarbeten på löpande räkning. Avdelningen bör organiseras med tanke härför och dess arbete bedrivs efter i stort sett samma principer, som tillämpas inom en privat byggnadsfirma. I enlighet härmed bör vid en beräknad omfattning av verksamheten av ca 20 miljoner kronor per år direkt under avdelningschefen lyda två arbetschefer för egentliga byggnadsarbeten samt en värme- och sanitetsteknisk installatör, en elektroteknisk installatör och en målarmästare jämte erforderliga biträden. Till avdelningen bör vidare vara knutet ett byggnadskontor för materialinköp samt för avdelningens administration och ekonomiska verksamhet m. m.

Det är av synnerlig vikt, att styrelsen beredes möjlighet att som arbetschefer förvärva skickliga tekniker med erfarenhet icke blott från statlig utan

även från privat verksamhet. För att styrelsen skall kunna anställa kompetenta fackmän även från områden utanför den statliga karriären, böra arbetschefsbefattningarna placeras i Cp 9 som förordnandetjänster på viss tid.

Envar av de båda arbetscheferna bör för arbeten av rutinmässig karaktär förfoga över en assistent, stationerad på avdelningen. Assistenterna böra vara ingenjörer med lägre teknisk utbildning. Vi föreslå att de placeras i högst Ce 25. Därjämte bör under varje arbetschef lyda ett antal verkmästare för den direkta arbetsledningen på byggnadsplatserna. Till deras löneställning återkomma vi i det följande.

De båda installatörerna och målarmästaren böra vara fackmän med långvarig praktisk erfarenhet, var och en inom sitt specialområde. För att styrelsen skall kunna förvärva och i längden behålla dugande krafter, böra tjänsterna icke sättas lägre än i Ce 27. Tjänstetiteln bör vara byråingenjör resp. målarmästare.

I likhet med arbetscheferna böra de båda installatörerna och målarmästaren till sitt förfogande ha var sin assistent, placerad i högst Ce 25. Tjänstebemyndningarna böra vara ingenjör resp. målarmästare.

Byggnadskontoret bör ha hand om inköp av material och maskiner, uträkning och utbetalning av avlöningar till arbetare, granskning av räkningar samt redovisning till entreprenadbyrån av disponerade medel.

Byggnadskontorets chef måste vara erfaren byggnadstekniker och arbetsledare. Han bör handlägga ärenden, som röra viktigare inköp, samt leda kontorets verksamhet. Han bör tillika vara avdelningschefens ställföreträdare. Med hänsyn härtill bör han placeras som förste byråingenjör i Ca 29.

Personalen på byggnadskontoret bör

i övrigt utgöras av en byråingenjör i Ce 27 för inköpsärenden samt en revisor i Ca 25 och en bokhållare i Ce 21 för avlönings- och redovisningsärenden jämte erforderlig biträdespersonal.

Vårt förslag till personaluppsättning framgår av bilaga 8.

Konstruktionsavdelningen

Avdelningen skall svara för de arbetsuppgifter, som nu ankomma på byggnadsbyråns konstruktionsavdelning. Bland dessa må nämnas konstruktiv och byggnadsteknisk granskning av ritningar och beskrivningar, som utarbetats av konsulterande ingenjörer, grundundersökningar och avvägningar av byggnadsområden, undersökningar och provningar av material samt undersökningar av byggnadsskador m. m.

Den granskande verksamheten bör enligt vår mening utan olägenhet kunna begränsas. För närvarande granskas varje konstruktion, som utförts av utanför styrelsen stående konstruktörer. Då det gäller arbeten för statliga byggnadsföretag, för vilka arbeten vi förutsätta att endast erkänt skickliga fackmän anlitas, synes granskningen kunna begränsas till stickprov eller eventuellt helt undvaras. Förhållandet blir ett annat, då fråga är om statsbidragsberättigade byggnadsföretag. Icke sällan ha konstruktionerna för sådana företag utarbetats av tekniker, som icke kunna inräknas i de erkända fackmännens kategori. I dessa fall måste självfallet en ofta mycket ingående granskning ske inom avdelningen.

För de nya arbetsuppgifter av byggnadsteknisk art, som tillföras avdelningen och som sammanhånga med den intensifierade utåtriktade verksamheten, ha vi förut redogjort.

Under avdelningen bör lyda den nuvarande byggnadsbyråns materialprovningenslaboratorium.

Avdelningens verksamhet kommer att omfatta i huvudsak tre artskilda grenar, nämligen dels granskning och projektering, dels material- och grundläggningsfrågor, dels ock byggnadstekniska utredningar och information.

Trots de artskilda arbetsuppgifterna anse vi oss icke böra förorda, att avdelningen organiseras på sektioner. En sådan uppdelning skulle försvåra ett rationellt utnyttjande av personalens arbetskapacitet.

Då huvudparten av avdelningens arbetsuppgifter är av högt kvalificerad teknisk natur, måste bland avdelningens personal ingå ett förhållandevis stort antal högskoleutbildade fackmän med ingående erfarenheter på olika specialområden. Detta medför i sin tur, att ett flertal befattningar i relativt hög löneställning kräves för att göra det möjligt för styrelsen att förvärva och behålla erforderliga specialister.

Som närmaste man till avdelningschefen bör finnas en civilingenjör med ingående erfarenhet av byggnadstekniska uppgifter av det slag, som ingå i byråns verksamhet. Den krets, inom vilken en sådan fackman står att finna, är tämligen begränsad och de löneförhållanden, som erbjudas i den allmänna marknaden, relativt höga. För att möjliggöra förvärv av en tekniker med erforderlig kompetens, bör en byrådirektörstjänst i Ca 31 kunna erbjudas. Byrådirektören bör lämpligen svara för ledningen av utrednings- och informationsarbetet.

Ledarna för de bägge övriga verksamhetsgrenarna måste även de vara högskoleingenjörer och ha särskild specialutbildning. Med hänsyn härtill kunna befattningarna icke sättas lägre än i Ca 29. Tjänstetiteln bör vara förste byråingenjör.

I övrigt erfordras följande personal, nämligen

för granskning och projektering en byråingenjör (civilingenjör) i Ca 27, en civilingenjör med avlöning enligt den inom ämbetsverket tillämpade befordringsgången, en ingenjör med lägre teknisk utbildning i högst Ce 25 för rutinmässiga uppgifter och en ritare i högst Ce 19,

för material- och grundläggningsfrågor en byråingenjör (civilingenjör) i Ca 27, en ingenjör med lägre teknisk utbildning i högst Ce 25 för provborrningar m. m. och en laboratorieföreståndare i Ce 15 samt

för utredning och information en byråingenjör (civilingenjör) i Ca 27 och två civilingenjörer med avlöning enligt befordringsgången.

Till avdelningen bör vidare höra erforderlig biträdespersonal.

Vårt förslag till personaluppsättning framgår av bilaga 9.

Värme- och sanitetstekniska avdelningen

Avdelningen skall med samma begränsning, som av oss angivits beträffande konstruktionsavdelningen, granska av fackmän utanför styrelsen utarbetade förslag till installationer inom värme-, kyl-, sanitets- och ventilations-teknikens områden. Därjämte bör avdelningen i viss utsträckning projektera anläggningar inom dessa specialområden. Avdelningen bör vidare svara för utredningar och för styrelsens utåtriktade verksamhet i hithörande ämnen.

Som förut nämnts böra de värme- och sanitetstekniska installationerna utföras av egen regi-avdelningen.

Avdelningschefens närmaste man bör vara civilingenjör med omfattande erfarenhet av de skilda områden, som avdelningens verksamhet omspannar. Man torde icke kunna räkna med att styrelsen skall kunna förvärva en tekniker med sådan kompetens med mindre än

att en byrådirektörstjänst i Ca 31 erbjudes honom.

Personalen i övrigt bör bestå av två byråingenjörer i 27 lönegraden för granskningsarbetet, den ene ordinarie och den andre extra ordinarie, tre ingenjörer i högst Ce 25 och tre ritare i högst Ce 19. Härtill kommer erforderlig biträdespersonal.

Vårt förslag till personaluppsättning framgår av bilaga 10.

Elektrotekniska avdelningen

Avdelningens verksamhet bör omfatta utredningar på det elektrotekniska området samt projektering av elektrotekniska anläggningar. Därjämte bör avdelningen med samma begränsning, som av oss angivits beträffande konstruktionsavdelningen, granska förslag till sådana anläggningar, utarbetade av utanför styrelsen stående konstruktörer.

Installationsverksamheten bör som förut nämnts åvila egen regi-avdelningen.

Avdelningens personal bör utgöras av en förste byråingenjör i Ca 29, avdelningschefens närmaste man, två ingenjörer (konstruktörer) i högst Ce 25 och tre ritare i högst Ce 19 jämte biträdespersonal.

Vårt förslag till personaluppsättning framgår av bilaga 11.

Byggnadsekonomiska avdelningen

Avdelningen kommer att i stor utsträckning tjänstgöra som ett serviceorgan för ämbetsverket i dess helhet. I första hand bör åvila avdelningen att utarbeta kostnadsberäkningar till de aktuella byggnadsföretagen. Vidare bör avdelningen i kostnadshänseende granska de förslag till byggnadsföretag, som Kungl. Maj:t eller myndigheter överlämna till byggnadsstyrelsen för ut-

låtande. Avdelningen bör därjämte verkställa efterkalkyl av byggnadsföretag, utförda genom egen regi-avdelningens försorg, utarbeta och publicera byggnadskostnadsindex samt verkställa ekonomiska och statistiska utredningar.

Som ledare för kostnadsberäkningsarbetet måste styrelsen ha möjlighet att till sig knyta en skicklig tekniker med omfattande erfarenhet som kostnadsberäknare. På grund härav bör tjänsten icke sättas lägre än som förste byråingenjör i Ca 29.

I övrigt bör för arbetet med kostnadsberäkningar finnas en byråingenjör i Ca 27 och tre ingenjörer i högst Ce 25.

Ledaren för avdelningens övriga arbetsuppgifter — efterkalkyl, byggnadskostnadsindex samt ekonomiska och statistiska utredningar — bör vara högskoleingenjör med stor erfarenhet på det byggnadsekonomiska området. För att styrelsen skall för denna post kunna förvärva en kompetent tekniker, bör befattningen placeras som förste byråingenjör i Ca 29.

För arbetsuppgifter av rutinmässig karaktär erfordras tre ingenjörer med lägre teknisk utbildning, av vilka den ene huvudsakligen bör syssla med efterkalkyl, den andre med byggnadskostnadsindex samt den tredje med ekonomiska och statistiska utredningar. Dessa ingenjörer böra placeras i högst Ce 25.

Härtill kommer erforderlig biträdespersonal.

Vårt förslag till personaluppsättning framgår av bilaga 12.

Biträdespersonalen

I de härvid fogade bilagorna, utvisande personaluppsättningen, ha vi beträffande den av oss föreslagna nya organisationen icke medtagit tjänster under 15 lönegraden. Biträdespersona-

lens antal och löneställning redovisas sålunda icke.

Anledningen härtill är att det i första hand bör ankomma på byggnadsstyrelsen att pröva behovet av sådan personal och framlägga därav föranledda förslag.

Anställningsförhållandena för byggnadsstyrelsens personal

Som allmän princip vid valet av anställningsform bör gälla, att den personal, som erfordras för uppgifter av erfarenhetsmässigt konstant natur, bör givas ordinarie anställning. Beträffande personalen inom utredningsbyrån, kulturhistoriska byrån, intendentsbyrån, administrativa byrån och juridiska avdelningen bereder tillämpningen av denna princip icke några svårigheter. Behovet av ordinarie tjänster låter sig här tämligen lätt bestämmas.

De förhållanden, under vilka byggnadsbyrån och de självständiga tekniska avdelningarna arbeta, försvåra däremot valet av anställningsform. Omfattningen av styrelsens byggande verksamhet växlar från tid till annan. Arbetsmängden är i huvudsak beroende av omständigheter, som ligga utanför styrelsens kontroll. Styrelsens byggande verksamhet bestämmas sålunda av sådana faktorer som behovet vid olika tidpunkter av nybyggnader för statliga ändamål och möjligheterna att med hänsyn till läget på arbetsmarknaden tillgodose detta behov. Det ankommer på Kungl. Maj:t att i sista hand bedöma såväl angelägenheten av framkomna krav på nybyggnader som tidpunkten för byggnadsföretagens utförande.

Byggnadsstyrelsensakkunniga gjorde år 1925 i sitt betänkande följande uttalande om anställningsförhållandena för den nuvarande byggnadsbyråns personal.

Behovet av biträdande arbetskrafter på byggnadsbyrån kan komma att bli rätt växlande under olika tider, beroende dels på ökningen eller minskningen av byggnadsverksamheten, dels ock i viss mån på det arbetssätt, som tillämpas vid de olika företagen. Byrån bör därför givas sådan organisation, att dess personal kan smidigt anpassas efter föreliggande behov, vadan möjlighet till viss rörlighet och omsättning bland personalen är önskvärd. Det synes därför i regel icke lämpligt att binda ifrågakarande personal genom ordinarie anställning.

Dessa riktlinjer ha därefter i stort sett varit bestämmande för personalens anställningsförhållanden inom den nuvarande byggnadsbyrån. Bortsett från vissa biträden, vilka enligt gällande beföringång erhållit ordinarie anställning, ha endast två tjänstemän inom byrån sådan anställning, nämligen byggnadschefen och föreståndaren för konstruktionsavdelningen. Personalen i övrigt är antingen extra ordinarie, extra eller arvodesavlönad.

Ur personalens synpunkt måste det onekligen te sig mindre tillfredsställande, att en så betydande del av densamma måste åtnöjas med de relativt lösa anställningsförhållanden, som de extra och arvodesavlönade tjänsterna erbjuda. Men även för byggnadsstyrelsen innebär användningen av dessa anställningsformer olägenheter i form av ökade svårigheter att förvärva och behålla kvalificerad personal. En avvägning måste ske mellan å ena sidan personalens berättigade intresse av säkrare anställningsformer och å andra sidan statens intresse av att kunna på ett smidigt sätt anpassa personalomfattningen efter byggnadsverksamhetens skiftande behov.

Möjligen skulle man kunna ifrågasätta att giva den personal, som erfordras för avvecklingen av den av oss förut angivna byggnadsvolymen av 35 mil-

joner kronor per år, ordinarie anställning. Vi ha emellertid ansett försiktigheten bjuda, att föreslå en lika fördelning av denna personal på ordinarie och extra ordinarie. Den personal, som därutöver måste anställas vid en ökning av byggnadsverksamheten, bör tills vidare anställas som extra.

Vad vi här anfört gäller byråpersonalen inom styrelsen. I fråga om den arbetsledande personalen på byggnadsplatserna, verkmästarna, synes däremot en inpassning av tjänsterna i det statliga lönesystemet mindre lämplig. Denna personal bör vara rörlig på så sätt att den genom tjänstgöring hos olika arbetsgivare kan skaffa sig en så allsidig praktisk utbildning som möjligt. För att en arbetsledare skall tillfredsställande kunna behärska även komplicerade byggnadsobjekt, torde i allmänhet fordras 10 å 15 års allsidig praktik hos olika arbetsgivare. Som regel har han då uppnått eller närmast sig 40-årsåldern.

De problem i pensionshänseende, som här berörda rörlighet medför, har i den privata byggnadsverksamheten vanligen lösts på det sättet, att arbetsledaren göres pensionsberättigad i SPP. Då han övergår till ny arbetsgivare, behåller han sin pensionsrätt. Den nye arbetsgivaren övertager, om hans företag är SPP-anslutet, ansvaret för inbetalning av arbetsgivarens andel i pensionsavgifterna. Arbetsledaren förlorar sålunda icke något i pensionshänseende genom ombyte av arbetsgivare. Övergår han i byggnadsstyrelsens tjänst, blir däremot anställningstiden hos styrelsen utan värde i pensionshänseende, då anställningsformen som regel är extra. Men även om han beredes extra ordinarie ställning, bli de med tjänsten förenade pensionsförmånerna av relativt underordnat värde. Stannar han i sin tjänst till uppnådd pensionsålder,

räcka tjänsteåren ofta icke till för full pension.

Den enda pensionsförmån, på vilken en som extra tjänsteman eller mot arvode anställd verkmästare hos byggnadsstyrelsen i nuvarande läge kan hoppas, är s. k. riksdagspension. Denna har emellertid mer karaktären av socialhjälp än intjänt löneförmån. Härtill kommer att beloppet som regel är relativt litet och att pension för efterlevande mera sällan kommer i fråga.

För att byggnadsstyrelsen skall på lika villkor kunna konkurrera med privata företagare om dugliga arbetsledare föreslå vi, att styrelsen bemyndigas att ansluta sig till gällande avtal mellan vederbörande arbetsgivar- och arbetsledarorganisation rörande arbetsledarnas anställnings- och avlöningsförhållanden. Detta innebär, att byggnadsstyrelsens verkmästare skulle avlönas med arvodet, vilkas storlek beror på kompetens och skicklighet. I övrigt skulle de erhålla samma sociala förmåner som motsvarande arbetsledare inom det privata näringslivet. Häri ingår bl. a. pensionsrätt i SPP.

En ordning av det slag, vi här skisserat, skulle i hög grad minska de betydande svårigheter, som byggnadsstyrelsen nu har att brottas med då det gäller att förvärva och behålla kvalificerad arbetsledarpersonal. Det torde i sammanhanget böra erinras om att vissa statliga bolag äro SPP-anslutna och att arbetarna vid styrelsens byggnadsföretag avlönas enligt kollektivavtal.

Vad här anförts om verkmästarna gäller i stort sett hos styrelsen anställda, arvodesavlönade platskontrollanter.

Fördelningen av avlöningskostnaderna mellan avlöningsanslag och byggnadsanslag

Avlöningskostnaderna för byggnadsstyrelsens personal bestridas dels från

den för ämbetsverket fastställda avlöningsstaten och dels från byggnadsanslag. Av intresse i detta sammanhang är det system, enligt vilket avlöningarna till nuvarande byggnadsbyråns personal utgå.

Beträffande ordinarie personal bestridas dessa kostnader från avlöningsstaten. Avlöningarna till den extra ordinarie, extra och arvodesanställda personalen utgå från de medel, som använts till de av styrelsen omhändertagna byggnadsföretagen. Kungl. Maj:t fastställer årligen stat för sistnämnda kategorier, dock att extra ordinarie tjänster i högre lönegrader än den 25 underställas riksdagens prövning. Utgifterna enligt den fastställda staten redovisas å särskild förskottstitel samt fördelas i bokslutet för resp. budgetår mellan de olika byggnadsanslagen.

Avlöningarna till den på arbetsplatserna sysselsatta personalen slutligen bestridas direkt från anslaget till det byggnadsföretag, vid vilket vederbörande sysselsättes.

Enligt de oss givna direktiven ha vi övervägt, huruvida icke den av oss föreslagna byggnadsbyråns och de nya självständiga tekniska avdelningarnas lönekostnader för personal med stadigvarande anställning borde bestridas från avlöningsanslag å riksstaten.

Som vi förut framhållit är det ett angeläget intresse, att de av byggnadsverksamheten föranledda personal- och övriga administrationskostnaderna redovisas så, att man på ett i möjligaste mån riktigt sätt kan avläsa det ekonomiska utfallet av styrelsens byggnadsverksamhet i allmänhet och dess egen regi-verksamhet jämförd med entreprenadförfarandet i synnerhet. Detta önskemål underlättas givetvis, om de olika byggnadsföretagen direkt belastas med dessa kostnader.

Enligt vår mening bör i princip gälla,

att de av styrelsens byggande verksamhet föranledda administrationskostnaderna skola bestridas av byggnadsanslag. Emellertid är det förenat med betydande svårigheter att riktigt beräkna storleken av dessa kostnader. Såväl byggnadsbyrån som de självständiga avdelningarna med undantag av egen regi-avdelningen utföra i icke obetydlig omfattning arbetsuppgifter, som icke direkt sammanhånga med styrelsens byggande verksamhet. Kostnaderna för dessa uppgifter böra självfallet icke belasta byggnadsanslagen. Det skulle emellertid medföra betydande besvär och tidsspillan, om befattningshavarna med hjälp av tidsböcker eller liknande skulle fördela använd arbetstid på olika arbetsuppgifter. Vi anse oss därför böra förorda, att fördelningen av här ifrågasvarande kostnader på styrelsens avlöningsanslag och på byggnadsanslagen sker efter schematisk grund.

Enligt hittills tillämpade regler ha avlöningar till ordinarie personal icke ansetts böra bestridas från byggnadsanslag. Tillämpat på byggnadsstyrelsens organisation sådan vi förordat den skulle detta innebära, att det icke obetydliga antal icke-ordinarie befattningshavare på den nuvarande byggnadsbyrån, vilkas avlöningar nu bestridas från byggnadsanslag och som enligt vårt förslag skulle erhålla ordinarie ställning, skulle komma att avlönas från styrelsens allmänna avlöningsanslag. Huruvida kostnaderna för denna personal kunna anses i stort sett motsvara utgifterna för de till byggnadsverksamheten icke direkt hänförliga arbetsuppgifter, som denna personal jämte den icke-ordinarie personalen å byggnadsbyrån och de självständiga avdelningarna utför, är givetvis osäkert. Vi anse det emellertid försvarligt och ur praktiska synpunkter lämpligt att i detta sammanhang utgå från att så är fallet. Detta

betyder att byggnadsanslagen skulle belastas med avlöningskostnaderna för alla de icke-ordinarie befattningshavare, som äro knutna till den byggande verksamheten, oavsett om de i viss utsträckning tagas i anspråk även för uppgifter, som icke direkt sammanhånga med denna verksamhet.

I jämförelse med nu rådande förhållanden, då endast två befattningshavare jämte ett antal biträden i befodringsgången äro ordinarie, leder här angivna förfarande till att byggnadsanslagen skulle få en förhållandevis mindre andel av avlöningskostnaderna. Å andra sidan måste hållas i minnet, att den av oss föreslagna organisationen avser att skapa förutsättningar för att styrelsens utåtriktade verksamhet, vilken i väsentlig grad ankommer på den med styrelsens byggande verksamhet sysselsatta personalen, skall bli av betydligt större omfattning och intensitet än för närvarande. En ökad belastning på avlöningsanslaget kan därför anses motiverad.

Vi förorda alltså, att det nu tillämpade systemet för avlöningskostnader nas bestridande bibehålles. Detta innebär, att lönerna till den icke-ordinarie personalen skola bestridas från en av Kungl. Maj:t årligen fastställd förskottsstat. I bokslutet för resp. budgetår sker därefter en fördelning på de olika byggnadsanslagen av de förskotterade utgifterna.

Byggnadsstyrelsens tekniska råd

Vid bifall till vårt förslag om lönegradsplacering av byggnadsstyrelsens ledande tjänster skapas förutsättningar för att styrelsen skall kunna förvärva och behålla för verksamheten väl kvalificerade personer. Även om styrelsen sålunda i väsentligt hänseende skulle förstärkas, måste det vara av stort

värde för ämbetsverket att vid ställningstagandet till mera svårbedömbara tekniska frågor ha tillgång till landets främsta expertis inom de grenar av tekniken, som styrelsens verksamhet omfattar. Härigenom skulle förutsättningarna vidgas för styrelsen att fullgöra sina krävande och mångskiftande uppgifter samt uppehålla och utveckla sin ställning som den centrala statsmyndigheten på husbyggnadsväsendets område.

Vi ha diskuterat olika former, under vilka styrelsen skulle kunna tillförsäkras sådan expertis, samt därvid stannat för att föreslå, att till byggnadsstyrelsen knytes ett råd av framstående fackmän, företrädande olika grenar av styrelsens verksamhetsområde. Förslagsvis bör detta råd benämnas byggnadsstyrelsens tekniska råd.

Medlem av rådet skall på styrelsens kallelse delta i utredning eller handläggning av ärende, som faller inom vederbörandes fack eller specialområde. Han skall vidare ha att av eget initiativ rikta styrelsens uppmärksamhet på sådana framsteg eller förhållanden inom hans område, som kunna antagas äga betydelse för styrelsens verksamhet. Icke minst i fråga om styrelsens rådgivande och vägledande uppgifter beträffande byggnadsverksamheten inom landet skulle sådana impulser vara värdefulla.

I rådet bör ingå en representant för

vardera av följande verksamhetsgrenar eller fack inom husbyggnadsområdet, nämligen projektering, byggnadsproduktion, byggnadsförvaltning, byggnadsteknik, värme-, ventilations- och sanitetsteknik, elektroteknik, kommunalteknisk verksamhet, byggnadsforskning och byggstandardisering.

Antalet medlemmar i rådet bör sålunda vara nio. Dessutom bör i rådet ingå byggnadsstyrelsens generaldirektör som självskriven ordförande och byggnadsdirektören som självskriven vice ordförande.

Då rådet av praktiska skäl icke kan rymma representanter för alla de fackområden, som beröra styrelsens verksamhet, bör styrelsen ha möjlighet att vid sidan av rådet tillkalla särskilda experter för utredning och handläggning av sådana mindre ofta förekommande ärenden, som kräva särskild be-lysning av starkt specialiserade tekniska eller andra problem.

Rådets medlemmar, förutom generaldirektören och byggnadsdirektören, böra på förslag av byggnadsstyrelsen förordnas av Kungl. Maj:t för en tid av tre år.

I likhet med vissa ledamöter i medicinalstyrelsens vetenskapliga råd böra de medlemmar i byggnadsstyrelsens tekniska råd, som icke äro anställda hos styrelsen, åtnjuta ett fast årsarvode av 1 800 kronor.

Länsarkitektorganisationen enligt utredningens förslag

Det av kommittén för stadsplaneväsendets omorganisation framlagda förslaget om ingenjörspersonalens antal och löneställning vid länsarkitektkontoren bygger självfallet i första hand på de arbetsuppgifter, som enligt kommitténs förslag skulle tillkomma kontoren på planväsendets och det allmänna byggnadsväsendets områden. Kommittén har emellertid i avvaktan på vårt förslag utgått från att länsarkitektkontoren även skulle ha hand om den omedelbara vården och tillsynen av kronans under byggnadsstyrelsens förvaltning ställda fastigheter. Från dessa utgångspunkter räknar kommittén med att vid vart och ett av de tre storstadskontoren borde finnas två och vid vart och ett av övriga kontor en ingenjör med lägre teknisk utbildning, samtliga placerade i högst Ce 24 (nu Ce 25).

För vår del ha vi beträffande vården och tillsynen av kronans fastigheter diskuterat lämpligheten av att sammanföra flera län till särskilda förvaltningsområden. Detta skulle bl. a. medföra den fördelen, att man inom varje område skulle till förmån för byggnadsvården kunna anställa mera kvalificerade befattningshavare än som nu kan anses motiverat vid de med hänsyn till fastighetsbeståndets omfattning små enheter som länen ofta utgöra. Å andra sidan skulle en sådan anordning medföra vissa nackdelar. Resekostnaderna för förvaltningspersonalen skulle bli onödigt höga. Vidare skulle förvaltnings-

områdena, såvida de icke helt skildes från länsarkitektkontoren, komma att i flertalet fall lyda under två eller flera kontor med därav följande komplikationer. Att göra förvaltningsområdena självständiga gentemot länsarkitektkontoren medför å sin sida den olägenheten, att kontoren gå miste om den värdefulla hjälp, som ingenjörerna i allmänhet kunna lämna vid kontorens uppdragsverksamhet.

Efter att ingående ha vägt skälen för och emot ha vi kommit till den uppfattningen, att någon ändring i nu gällande ordning icke bör ske. Länsarkitektkontoren böra sålunda även i fortsättningen som byggnadsstyrelsens lokalorgan utöva den omedelbara vården och tillsynen över fastigheterna.

I det föregående ha vi föreslagit att till byggnadsstyrelsens förvaltning skulle överföras åtskilliga i landsorten belägna fastigheter bl. a. fångvårdsanstalterna, sinnessjukhusen och universitetet samt vissa nu icke fondredovisade byggnader.

I Stockholms län bör den omedelbara vården och tillsynen över byggnaderna tillkomma intendentsbyråns stockholmsavdelning. Vårt förslag till personaluppsättning för denna byrå är avvägt med hänsyn härtill.

I fråga om övriga län framgå värderna å de byggnader, som enligt vårt förslag skulle förvaltas av de olika länsarkitektkontoren, av följande sammanställning.

Län	Värde per 30/6 1951 av nu förvaltade byggnader	Värde per 30/6 1951 av enligt vårt förslag till- kommande byggnader	Summa
	milj. kr.		
Uppsala	6,9	54,6	61,5
Södermanlands	1,8	11,3	13,1
Östergötlands	4,1	14,2	18,3
Jönköpings	1,2	9,6	10,8
Kronobergs	3,0	6,5	9,5
Kalmar	2,3	5,7	8,0
Gotlands	0,3	2,5	2,8
Blekinge	0,6	0,2	0,8
Kristianstads	4,2	0,6	4,8
Malmöhus	16,8	40,4	57,2
Hallands	0,8	0,1	0,9
Göteborgs och Bohus	19,9	4,3	24,2
Älvsborgs	2,3	10,6	12,9
Skaraborgs	1,7	0,4	2,1
Värmlands	2,5	10,3	12,8
Örebro	1,7	2,2	3,9
Västmanlands	1,1	3,9	5,0
Kopparbergs	2,5	8,5	11,0
Gävleborgs	2,5	0,4	2,9
Västernorrlands	8,7	14,8	23,5
Jämtlands	1,7	4,6	6,3
Västerbottens	5,1	7,3	12,4
Norrbottens	7,0	7,3	14,3
Summa	98,7	220,3	319,0

Som framgår av tabellen komma kontoren i Uppsala och Malmö att förvalta mycket omfattande fastighetsobjekt. Då bland dessa objekt ingå universitetsinstitutionerna i Uppsala och Lund med de komplicerade ändrings- och reparationsproblem, som där förekomma, anse vi att vid vart och ett av dessa kontor bör finnas tre ingenjörer för fastighetsförvaltningen. Av dessa föreslå vi att en placeras som intendent i Ca 29 och de bägge övriga som ingenjörer i högst Ca 25.

I övrigt anse vi icke att vårt förslag beträffande fastighetsförvaltningen bör föranleda någon ökning av den ingenjörspersonal, som kommittén för stadsplaneväsendets omorganisation beräk-

nat för de olika länsarkitektkontoren. Visserligen leder vårt förslag till ökade arbetsuppgifter vid samtliga kontor, men denna ökning är icke av den storleksordning, att vi anse oss kunna lägga den till grund för förslag om personalökning. Självfallet äro vi medvetna om att den av oss föreslagna organisationen bör bära en del av de kostnader, med vilka kommittén för stadsplaneväsendets omorganisation räknat för ingenjörspersonalen. Storleken av dessa kostnader är icke möjlig att utan ingående undersökningar bestämma. Då emellertid sådana undersökningar icke skulle tjäna något praktiskt ändamål, ha vi avstått därifrån.

Liksom kommittén för stadsplaneväsendets omorganisation anse vi att 25 lönegraden bör vara den som normalt svarar mot ifrågavarande ingenjörspersonals arbetsuppgifter. Å andra sidan är det klart att ett större fastighetsbestånd komplicerar arbetet och ökar ansvaret. En differentiering av löneställningen är därför enligt vår mening — förutom vid kontoren i Uppsala och Lund — befogad vid de därefter med hänsyn till förvaltningsuppgifterna största kontoren. Vi syfta härvid på kontoren i Linköping, Göteborg och Härnösand. För ett vart av dessa kontor föreslå vi en tjänst i Ca 27.

Innan vi lämna länsarkitektorganisationen, anse vi oss böra erinra om att kommittén för stadsplaneväsendets omorganisation föreslagit en särskild befordringsgång för ingenjörspersonalen vid länsarkitektkontoren, enligt vilken endast ingenjörer med examen från tekniskt läroverk skulle vinna befordran till 24 (numera 25) lönegraden. För övriga ingenjörer skulle 21 lönegraden utgöra slutlönegrad.

Enligt vår mening bör man i fråga om slutlönegrad för ingenjörspersonalen uteslutande se till de arbetsuppgif-

ter, som vederbörande har att utföra. Har sålunda en ingenjör med examen exempelvis från ett tekniskt institut genom praktiskt arbete skaffat sig sådan erfarenhet, att han är kompetent att utföra samma arbetsuppgifter som en i 25 lönegraden placerad läroverks-

ingenjör, bör han också kunna vinna befordran till denna lönegrad.

Vi anse därför att även andra ingenjörer än läroverksingenjörer böra efter prövning i varje särskilt fall kunna befordras till 25 lönegraden eller eventuellt högre.

SJÄTTE KAPITLET

Kostnadsberäkningar

Byggnadsstyrelsen

Vid de beräkningar av *avlöningskostnaderna*, som vi framlägga i detta kapitel, ha vi som regel räknat med den näst högsta löneklassen inom resp. lönegrad. För personal med avlöning enligt reglerad befordringsgång (amanuenser m. fl.) ha vi dock utgått från 25 löneklassen. I de fall då vi föreslagit, att lönegradsplaceringen regleras individuellt och på grund härav endast angivit den högsta lönegrad, som bör komma i fråga, ha vi räknat med lägsta löneklassen inom denna lönegrad. Sålunda har exempelvis en ingenjör, vars lönegradsplacering angivits med "högst Ce 25", beräknats tillhöra 25 lönegraden. Personal under 15 lönegraden har icke medtagits i kalkylen.

Med dessa beräkningsgrunder skulle vårt förslag fullt genomfört draga en sammanlagd avlöningskostnad av i runt tal 3 348 500 kronor. I detta belopp ingår kostnaden för avlöning till överdirektören, vilken kostnad medtagits även i de av kommittén för stadsplaneväsendets omorganisatíon gjorda beräkningarna. Däremot ha vi icke inräknat kostnaderna för byggnadsstyrelsens tekniska råd, vilka uppgå till 16 200 kronor. Inberäknat sistnämnda belopp uppgå de totala kostnaderna till 3 364 700 kronor.

Till jämförelse kan nämnas, att motsvarande kostnader för byggnadsstyrelsens nuvarande personal uppgå till avrundat 2 979 900 kronor. I detta belopp ha då icke inräknats kostnaderna för

verkmästare. Vidare ha endast 10 platskontrollanter medtagits, motsvarande det antal vi föreslagit till extra ordinarie anställning.

Det bör här nämnas, att 1947 års biträdesutredning och 1949 års tjänsteförteckningskommitté framlagt förslag till avlöningsförbättringar för bl. a. byggnadsstyrelsens tjänstemän, avsedda att tillämpas retroaktivt från och med den 1 juli 1952. För de personalkategorier, vilka beröras av vårt förslag, skulle kostnaderna för dessa löneförbättringar uppgå till avrundat 164 900 kronor årligen. Tages hänsyn härtill uppgå kostnaderna för styrelsens nuvarande personal till $(2\,979\,900 + 164\,900)$ 3 144 800 kronor.

I förhållande till kostnaderna för den nuvarande organisationen innebär vårt förslag alltså en ökning med 219 900 kronor.

Detta belopp visar emellertid icke den verkliga merkostnad för statsverket, som vårt förslag leder till. Beloppet bör nämligen minskas med de kostnader, som årligen komma att inbesparas vid andra ämbetsverk och institutioner. Dessa kostnader uppgå vid skolöverstyrelsen till 59 900 kronor, vid socialstyrelsen för granskning av förslag till ålderdomshem till 4 000 kronor, vid statens nämnd för samlingslokaler till 5 300 kronor, vid medicinalstyrelsen till 39 400 kronor och vid fångvårdsstyrelsen till 6 700 kronor eller sammanlagt sålunda 115 300 kronor.

Härtill bör läggas djurgårdsnämndens

utgifter för avlöningar och arvoden, för närvarande i runt tal 10 000 kronor per månad eller 120 000 kronor per år.

De sammanlagda besparingarna skulle alltså uppgå till (115 300 + 120 000) 235 300 kronor. I jämförelse härmed innebär vårt förslag en mindre besparing.

Ökningen av byggnadsstyrelsens *omkostnader* efter omorganisationen ha vi av naturliga skäl icke kunnat närmare beräkna. Den vidgade fastighetsförvaltningen medför ökat behov av resor med därav följande ökning av resekostnaderna. Vi uppskatta denna kostnadsökning till ca 20 000 kronor.

Länsarkitektorganisationen

Kommittén för stadsplaneväsendets omorganisation har med rörliga tillägg i slutet av år 1950 som utgångspunkt beräknat *avlöningskostnaderna* för länsarkitektorganisationen till 2 584 100 kronor. Vid nuvarande löneläge skulle

kostnaderna uppgå till i runt tal 3 400 000 kronor.

Vårt förslag innebär i förhållande till sistnämnda belopp en ökning med 67 800 kronor.

För att belysa de verkliga merkostnaderna för statsverket bör även detta belopp minskas med de kostnader, som årligen komma att inbesparas vid andra ämbetsverk och institutioner, i första hand universiteten. Dessa kostnader uppgå vid Uppsala universitet till 38 500 kronor och vid Lunds universitet till 17 100 kronor eller sammanlagt sålunda 55 600 kronor. Nettoökningen stannar följaktligen vid (67 800—55 600) 12 200 kronor.

Även länsarkitektorganisationens *omkostnader* torde med den vidgade fastighetsförvaltningen komma att belastas med ökade kostnader för resor. Vi beräkna denna kostnadsökning till i runt tal 20 000 kronor.

Sammanfattning

1. Huvuddragen av byggnadsstyrelsens organisation bestämdes år 1918. Under de 35 år, som sedan dess förflutit, har en betydande utveckling ägt rum på byggnadsväsendets område, framför allt i tekniskt hänseende. Härtill kommer att det allmännas delaktighet i och ansvar för husbyggandet blivit allt större. Dessa omständigheter ha intensifierat behovet av rådgivande och upplysande verksamhet från statens sida i frågor av byggnadsteknisk natur. Vårt förslag avser att skapa organisatoriska förutsättningar för en vidgad och effektivare insats från byggnadsstyrelsens sida i här angivna hänseenden.

2. För att statens byggnadsbehov skall kunna överblickas och därmed sammanhängande frågor lösas på ett ändamålsenligt sätt, bör inom statsförvaltningen finnas en samlad översikt över byggnadsbehovet. Varje fastighetsförvaltande myndighet bör för sitt verksamhetsområde upprätta en behovsplan och till byggnadsstyrelsen översända ett exemplar därav.

3. Det bör ankomma på byggnadsstyrelsen att i samarbete med ämbetsverk, institutioner och andra svara för allmänna normer för utrymmesbehov och teknisk standard för olika slag av byggnader. Dessa normer böra underkastas en fortlöpande översyn i anslutning till gjorda erfarenheter och teknikens utveckling.

4. Varje fastighetsförvaltande myndighet bör åläggas att inom sitt förvalt-

ningsområde ombesörja ett byggnadsarkiv. Byggnadsstyrelsens skyldighet i detta hänseende bör alltså begränsas till det byggnadsbestånd, som styrelsen förvaltar.

5. Liksom nu bör byggnadsstyrelsen ha att avgöra om arkitektarbetet för ett tillämnat byggnadsföretag skall utföras inom styrelsen eller överlämnas till privatpraktiserande arkitekt. Detsamma bör gälla statiska, värme- och sanitets-tekniska samt elektrotekniska konstruktioner.

6. Granskning av ritningar till olika slag av statsbidragsberättigade byggnadsföretag sker nu inom ett flertal verk och myndigheter. Dessa äro i varierande grad utrustade med teknisk sakkunskap. För att granskningsverksamheten skall fungera på ett fullgott sätt fordras, att den tekniska sakkunskapen är allsidigt representerad. Då det av ekonomiska skäl icke är möjligt att förse alla granskande verk och myndigheter med sådan expertis, bör en koncentration av granskningsverksamheten ske. Med anledning härav föreslås vi, att den granskningsverksamhet beträffande skolbyggnader, som nu bedrivs inom skolöverstyrelsen, överflyttas till byggnadsstyrelsen. Likaså bör byggnadsstyrelsen övertaga den arkitektoniska, byggnadstekniska och ekonomiska granskning av ålderdomshem och samlingslokaler, som nu ombesörjes av socialstyrelsen resp. statens nämnd för samlingslokaler.

7. De under senaste årtiondet starkt

ökade byggnadskostnaderna ha skärpt vikten av att frågor om byggnadsverksamhetens ekonomi ägnas den största uppmärksamhet. Det bör därför ankomma på byggnadsstyrelsen att utarbeta och hålla aktuellt ett nybyggnads- och ett underhållskostnadsindex, vilka böra publiceras förslagsvis två gånger årligen. Genom efterkalkyler bör utfallet av styrelsens byggande verksamhet kontrolleras. De vunna erfarenheterna böra sammanställas för att komma nya byggnadsföretag till godo.

8. Den av oss föreslagna organisationen av byggnadsstyrelsen är utformad med tanke på en årlig byggnadsvolym av 35 miljoner kronor vid 1951 års prisläge. Organisationen har emellertid givits sådan elasticitet, att styrelsen utan organisationsändringar kan fullfölja ett byggnadsprogram, som betydligt överstiger detta belopp.

9. Vi utgå från att byggnadsstyrelsen tills vidare skall bedriva byggnadsverksamhet såväl i egen regi som på entreprenad.

10. De årliga underhållskostnaderna för statens fastigheter uppgå till betydande belopp. Det är därför av största betydelse, att underhållet skötes på ett ekonomiskt och tekniskt riktigt sätt. Endast erfarna och kunniga fackmän böra anlitas för uppgiften. Vi föreslå, att de statliga byggnadsbestånd, som förvaltas av myndighet med få eller inga byggnadstekniska fackmän, underställas byggnadsstyrelsens förvaltning. Detta gäller enligt vår mening dels de byggnadsbestånd, som nu förvaltas av fångvårdsstyrelsen, medicinalstyrelsen, Uppsala och Lunds universitet samt Karolinska sjukhuset, och dels vissa nu icke fondredovisade anläggningar. Vidare föreslå vi, att djurgårdsnämnden upplöses och att dess arbetsuppgifter övertagas av byggnadsstyrelsen.

11. Den av oss föreslagna organisa-

tionen av byggnadsstyrelsen försvårar icke en framtida samordning av den militära byggnadsverksamheten med den civila.

12. Vid utformningen av byggnadsstyrelsens organisation ha vi som grundläggande princip utgått från att företrädarna för olika specialområden böra sammanföras till fristående tjänsteställen. I enlighet härmed förorda vi, att styrelsen organiseras på fem byråer och sex fristående avdelningar för speciella uppgifter. Av byråerna avses tre för handläggning av byggnadsärenden, nämligen utredningsbyrån, byggnadsbyrån och intendentsbyrån. De bägge övriga byråerna äro kulturhistoriska byrån och administrativa byrån. De fristående avdelningarna utgöras av egen regi-avdelningen, konstruktionsavdelningen, värme- och sanitetstekniska avdelningen, elektrotekniska avdelningen, byggnadsekonomiska avdelningen och juridiska avdelningen.

13. Den arbetsbörda, som åvilar byggnadsstyrelsens chef, är redan nu så betydande, att den måste lättas. De vidgade uppgifter, som såväl av oss som i andra sammanhang föreslagits skola tillkomma styrelsen, aktualisera frågan ytterligare. Vi föreslå, att för den omedelbara ledningen av styrelsens byggande och fastighetsförvaltande verksamhet inrättas en tjänst som byggnadsdirektör.

14. Inom ett utpräglat tekniskt verk som byggnadsstyrelsen gör sig behovet av en juridiskt-administrativt rådgivande och kontrollerande verksamhet starkt gällande. Vi anse, att ansvaret för denna verksamhet bör åvila en tjänsteman i styrelsens topporganisation. Då generaldirektören genom tillkomsten av den av oss föreslagna byggnadsdirektören befrias från det omedelbara ansvaret för styrelsens byggande och fastighetsförvaltande verksamhet, kan han

i ökad omfattning ägna sig åt stadsplaneärendena, bland de viktigaste inom styrelsens ämbetsområde. Därigenom bör den av kommittén för stadsplaneväsendets omorganisation föreslagna överdirektören kunna vid sidan av honom tillkommande planärenden ansvara för den juridiskt-administrativt rådgivande verksamheten.

15. Generaldirektören föreslå vi placeras i Cp 22, byggnadsdirektören och överdirektören i Cp 17 samt cheferna för de tekniska byråerna, byggnadsråden, i Cp 14. Chefen för administrativa byrån bör placeras i Ca 37. Cheferna för de självständiga avdelningarna bör vara byrådirektörer i Cp 13 med undantag av cheferna för elektrotekniska och juridiska avdelningarna, vilka vi föreslå placerade i Cp 11 resp. Ca 33.

16. Vi anse, att halva antalet av de styrelsetjänstemän, som erfordras vid den av oss beräknade årliga byggnadsvolymen av 35 miljoner kronor, bör ha ordinarie anställning.

17. Styrelsen bör bemyndigas att ansluta sig till gällande avtal mellan vederbörande arbetsgivar- och arbetsledarorganisation rörande arbetsledarnas anställnings- och avlöningsförhållanden.

18. Liksom hittills bör kostnaderna för den vid byggnadsstyrelsens byggnadsverksamhet sysselsatta icke-ordina-

rie personalen bestridas av byggnadsmedel.

19. Vi föreslå, att till styrelsen knytas ett tekniskt råd av framstående fackmän, benämnt byggnadsstyrelsens tekniska råd. Antalet medlemmar i rådet bör vara nio.

20. Länsarkitektkontoren bör alltjämt utöva den omedelbara vården av kronans under byggnadsstyrelsens förvaltning ställda fastigheter i länen. Då enligt vårt förslag det av kontoren förvaltade fastighetsbeståndet kommer att icke oväsentligt ökas, föreslå vi viss förstärkning av den för förvaltningen avsedda ingenjörspersonalen.

21. Vårt förslag leder till en ökning av byggnadsstyrelsens avlöningskostnader med 219 900 kronor. Om hänsyn tages till kostnadsminskningar vid andra ämbetsverk och institutioner, innebär vårt förslag emellertid en mindre besparing för statsverket. Beträffande byggnadsstyrelsens omkostnader räkna vi med en ökning av 20 000 kronor.

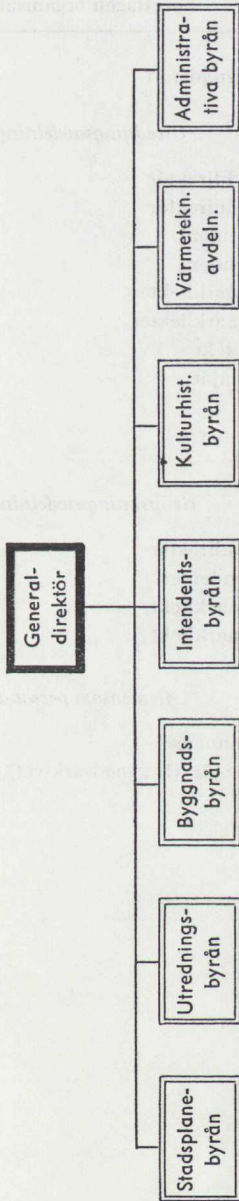
22. För länsarkitektorganisationens del leder vårt förslag till en ökning av utgifterna för avlöningar med 67 800 kronor. Nettoökningen för statsverket blir emellertid med hänsyn till kostnadsminskningar vid andra ämbetsverk och institutioner 12 200 kronor. Beträffande omkostnaderna räkna vi med en ökning av 20 000 kronor.

Bilagor

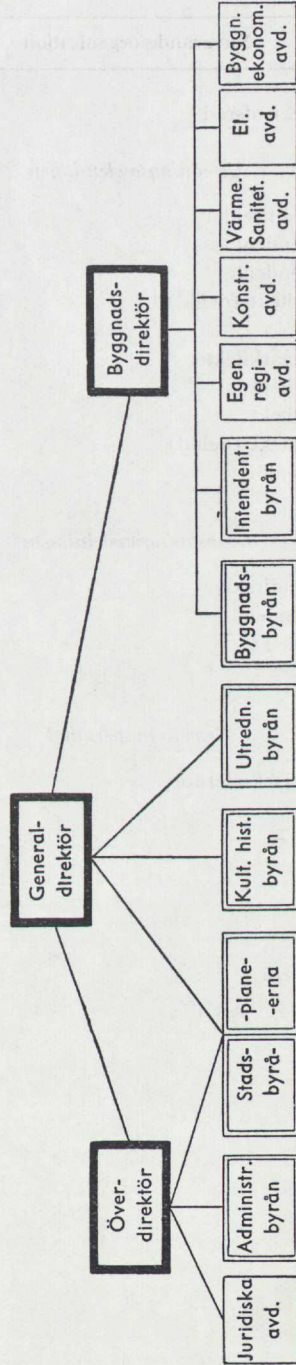
Bilagor

Organisationschema

Byggnadsstyrelsens nuvarande organisation

Byggnadsstyrelsens organisation enligt utredningens förslag

Utredningsbyrå

Nuvarande organisation		Föreslagen organisation	
1 byggnadsråd	Ca 37	1 byggnadsråd	Cp 14
<i>Utredningsavdelningen</i>		<i>Utredningsavdelningen</i>	
1 byrådirektör	Ca 31	1 byrådirektör	Ca 33
1 intendent	Ca 29	1 byrådirektör	Ca 31
1 intendent	Ce 29	1 intendent	Ca 29
1 arkitekt (deltid)	Cg 29	1 intendent	Ce 29
	(Ce 24)	2 byråarkitekter	Ca 27
2 byråarkitekter	Ca 27	2 byråarkitekter	Ce 27
1 arkitekt	Cg 27	1 arkitekt	bef.gång
1 arkitekt	Cg 24	1 ingenjör	högst Ce 25
1 arkitekt (deltid)	arvode		
1 ingenjör	Cg 24		
<u>10</u>		<u>10</u>	
<i>Granskningsavdelningen</i>		<i>Granskningsavdelningen</i>	
1 byrådirektör	Ca 31	1 byrådirektör	Ca 33
1 intendent	Ca 29	2 intendent	Ca 29
1 arkitekt	Ce 24	1 byråarkitekt	Ca 27
<u>3</u>		1 byråarkitekt	Ce 27
		<u>5</u>	
<i>Gemensam personal</i>		<i>Gemensam personal</i>	
1 byråsekreterare	arvode	1 amanuens	bef.gång
	(Ce 25)	1 ingenjör (byggnadsarkivet)	högst Ce 21
		<u>2</u>	

Byggnadsbyrå

Nuvarande organisation		Föreslagen organisation	
1 byggnadschef	Cp 15	1 byggnadsråd	Cp 14
<i>Nuvarande byggnadsbyråns entreprenadavdelning</i>		<i>Byggnadsledarorganisationen</i>	
1 byrådirektör	Cg 31 (Ce 30)	1 byggnadsledare	Ca 31
4 byråingenjörer	Cg 27 (Ce 24)	2 byggnadsledare	Ce 29
3 ingenjörer	Cg 22	5 ingenjörer	högst Ce 25
1 kansliskrivare	Ce 15	8	
9		<i>Kontrollantorganisationen</i>	
2 platskontrollanter	Ce 24	1 byråingenjör (värme och sanitet)	Ca 27 ¹
1 platskontrollant	Ce 23	1 byråingenjör (elektroteknik)	Ca 27 ²
13 platskontrollanter	Cg 25—Cg 18	2 ingenjörer (värme och sanitet) högst	Ce 25 ¹
6 platskontrollanter	arvode	4 byråingenjörer (platskontroll)	Ce 27
22		6 ingenjörer (platskontroll) högst	Ce 25
		14	
<i>Nuvarande byggnadsbyråns ritningsarkiv och räkenskapsavdelning</i>		Anm. I övrigt erforderliga platskontrollanter placeras såsom extra tjänstemän eller arvodister.	
1 kansliskrivare	Ce 15	<i>Gemensam personal</i>	
1 förste kontorist	Ce 14	1 amanuens	bef.gång
2		1 kansliskrivare (bokföring)	Ca 15
		1 kansliskrivare (ritningsarkiv)	Ca 15
		3	

¹ Från nuvarande värme- och sanitetstekniska avdelningen.

² Från nuvarande elektrotekniska avdelningen.

Intendentsbyrån

Nuvarande organisation		Föreslagen organisation	
1 byggnadsråd	Ca 37	1 byggnadsråd	Cp 14
<i>Stockholmsavdelningen</i>		<i>Stockholmsavdelningen</i>	
1 byrådirektör	Ca 31	1 byrådirektör	Ca 33
1 intendent	Cg 29 (Ce 27)	1 intendent	Ca 29
1 byråingenjör	Ca 27	1 byråingenjör	Ca 27
1 assistent (byggnadskontrollant)	Ca 25	3 förste byggnadskontrollanter	Ca 27
5 byggnadskontrollanter	Ca 24	7 byggnadskontrollanter	Ca 25
1 byggnadskontrollant	Ce 24	2 ingenjörer	högst Ce 25
1 kontrollmätare	Ce 23	1 kontrollmätare	Ce 23
1 ingenjör	Ce 21	2 ritare	högst Ce 19
1 ritare	Cg 17		
2 ingenjörer (deltid)	arvode	18	
15			
<i>Landsortsavdelningen</i>		<i>Landsortsavdelningen</i>	
1 intendent	Ca 29	1 byrådirektör	Ca 31
1 byråarkitekt	Ca 27	1 intendent	Ca 29
1 assistent	Ca 24	2 byråingenjörer	Ca 27
1 ingenjör	Ce 22	1 byråingenjör	Ce 27
1 ingenjör	Ce 21	3 ingenjörer	högst Ce 25
1 ritare	Cg 17	3 ritare	högst Ce 19
6		11	
<i>Slottsavdelningen</i>		<i>Slottsavdelningen</i>	
1 intendent	Ca 29	1 intendent	Ca 29
1 ingenjör	Ce 23	1 byggnadskontrollant	Ca 25
2		2	
<i>Utrikesavdelningen</i>		<i>Utrikesavdelningen</i>	
1 intendent	Cg 29 (Ce 27)	1 byrådirektör	Ca 31
1 amanuens	Ce 21	1 ingenjör	högst Ce 25
1 kanslibiträde	Ce 11	1 amanuens	bef.gång
3		1 kansliskrivare	Ca 15
		4	

Nuvarande organisation		Föreslagen organisation	
<i>Hyresavdelningen</i>		<i>Hyresavdelningen</i>	
1 fastighetskamrerare	Ce 27	1 intendent	Ca 29
1 byråsekreterare	Ce 25	1 amanuens	bef.gång
1 ingenjör	Ce 22	1 ingenjör	högst Ce 25
1 tjänsteman	Cg 17	2 kontorsskrivare	Ca 19
<u>4</u>		1 kansliskrivare	Ca 15
		<u>6</u>	
<i>Värmetekniska avdelningen</i>		<i>Bränslekontrollavdelningen</i>	
1 byråchef	Ce 37	1 intendent	Ca 29
1 inspektör	Ce 29	2 ingenjörer	högst Ce 25
2 byråingenjörer	Ce 24	3 underinspektörer	Ca 23
1 ingenjör	Ce 21	<u>2</u> underinspektörer	Ce 21
4 underinspektörer	Ce 21	<u>8</u>	
<u>9</u>			
		<i>Gemensam personal</i>	
		1 amanuens	bef.gång

Bilaga 5

Kulturhistoriska byrån

Nuvarande organisation		Föreslagen organisation	
1 byggnadsråd	Ca 37	1 byggnadsråd	Cp 14
1 intendent	Ca 29	1 byrådirektör	Ca 31
1 byråarkitekt	Ce 27	1 intendent	Ca 29
	(Ca 24)	2 byråarkitekter	Ca 27
1 byråarkitekt	Cg 27	1 byråarkitekt	Ce 27
	(Ce 24)	1 kansliskrivare	Ca 15
1 kanslibiträde	Ca 11	<u>7</u>	
<u>5</u>			

Administrativa byrån

Nuvarande organisation		Föreslagen organisation	
1 byråchef	Ca 37	1 byråchef	Ca 37
<i>Kansliavdelningens tjänstemän för personalärenden</i>		<i>Personalavdelningen</i>	
1 förste byråsekreterare	Cg 27 (Ce 25)	1 förste byråsekreterare	Ca 29
1 amanuens	bef.gång	1 amanuens	bef.gång
1 kansliskrivare	Ca 15	1 kansliskrivare	Ca 15
3	(övergångsstat)	3	
<i>Kamrerarekontoret</i>		<i>Kameralavdelningen</i>	
1 kamrerare	Ca 29	1 byrådirektör	Ca 31
1 förste byråsekreterare	Cg 27	1 kamrerare	Ca 27
1 byråsekreterare	Ca 25	2 revisorer	Ca 25
1 byråsekreterare	Ce 25	1 amanuens	bef.gång
1 bokhållare	Ca 21	1 bokhållare	Ca 21
1 kontorsskrivare	Ce 19	1 kontorsskrivare	Ca 19
1 kansliskrivare (kassör)	Ca 15	1 kontorsskrivare	Ce 19
7		1 kansliskrivare	Ca 15
		9	
<i>Bibliotek och arkiv</i>		<i>Bibliotek och arkiv</i>	
1 kontorsbiträde	Ca 8	1 biblioteksassistent	Ca 15

Juridiska avdelningen

Nuvarande organisation ¹		Föreslagen organisation	
1 förste byråsekreterare	Ca 29	1 byrådirektör	Ca 33
1 förste byråsekreterare	Ca 27	1 förste byråsekreterare	Ca 29
1 förste byråsekreterare	Cg 27	1 förste byråsekreterare	Ca 27
3	(Ce 25)	3	

¹ Här redovisas nuvarande administrativa byråns personal för juridiska ärenden.

Egen regi-avdelningen

Nuvarande organisation		Föreslagen organisation	
1 byrådirektör	Cg 31 (Ce 30)	1 byrådirektör	Cp 13
<i>Arbetschefsorganisationen och nuvarande egen regi-avdelningen</i>		<i>Arbetschefsorganisationen</i>	
1 arbetschef	arvode löneklass 33	2 arbetschefer	Cp 9
1 arbetschef	arvode löneklass 32	1 byråingenjör (värme och sanitet)	Ce 27 ¹
1 arbetschef	arvode löneklass 31	1 byråingenjör (elektroteknik)	Ce 27 ²
24 verkmästare	Cg 25—Cg 17	1 målarmästare	Ce 27
1 förrådsförvaltare	Ce 20	2 ingenjörer	högst Ce 25
1 förrådsförvaltare	Cg 15	1 ingenjör (värme och sanitet)	högst Ce 25 ¹
1 byråingenjör	Cg 29 (Ce 27)	1 ingenjör (elektroteknik)	högst Ce 25 ²
1 byråingenjör	Cg 27 (Ce 24)	1 målarmästare	högst Ce 25
1 byråingenjör	Ce 24	10	
3 ingenjörer	Ce 23	<i>Anm. Tillkommer ett antal verkmästare för arbetsledning på byggnadsplatserna</i>	
1 ingenjör	Cg 22	<i>Byggnadskontoret</i>	
1 ingenjör	Cg 19	1 förste byråingenjör	Ca 29
1 målarmästare	Ce 24	1 byråingenjör (inköpsärenden)	Ce 27
1 målارverkmästare	Cg 22	1 revisor (avlönings- och redovisningsärenden)	Ca 25
1 målارverkmästare	Cg 21	1 bokhållare (avlönings- och redovisningsärenden)	Ce 21
40		4	
<i>Nuvarande byggnadsbyråns räkenskapsavdelning</i>			
1 revisor och bokhållare	Ce 24		

¹ Från nuvarande värme- och sanitetstekniska avdelningen.² Från nuvarande elektrotekniska avdelningen.

Konstruktionsavdelningen

Nuvarande organisation		Föreslagen organisation
1 byrådirektör	Ca 31	1 byrådirektör Cp 13
1 förste byråingenjör	Ce 29	
1 förste byråingenjör	Cg 29	
	(Ce 27)	<i>Granskning och projektering</i>
2 byråingenjörer	Ce 27	1 förste byråingenjör Ca 29
1 byråingenjör	Cg 27	1 byråingenjör Ca 27
3 civilingenjörer	bef.gång	1 civilingenjör bef.gång
2 civilingenjörer	arvode	1 ingenjör högst Ce 25
1 ingenjör	Ce 23	1 ritare högst Ce 19
1 ingenjör	Cg 22	5
1 ingenjör	Cg 17	
1 ingenjör	Cg 15	<i>Material- och grundläggningsfrågor</i>
1 ritare	Cg 15	1 förste byråingenjör Ca 29
1 vägmästare	Cg 14	1 byråingenjör Ca 27
17		1 ingenjör högst Ce 25
		1 laboratorieföreståndare Ce 15
		4
		<i>Utredningar och information</i>
		1 byrådirektör Ca 31
		1 byråingenjör Ca 27
		2 civilingenjörer bef.gång
		4

Värme- och sanitetstekniska avdelningen

Nuvarande organisation		Föreslagen organisation	
1 byrådirektör	Cg 31 (Ce 30)	1 byrådirektör	Cp 13
2 byråingenjörer	Ce 27	1 byrådirektör	Ca 31
1 ledningskontrollant	Ce 27 ¹	1 byråingenjör	Ca 27
1 byråingenjör	Ce 24 ²	1 byråingenjör	Ce 27
1 byråingenjör	Ce 24	3 ingenjörer	högst Ce 25
1 ledningskontrollant	Ce 24 ¹	3 ritare	högst Ce 19
1 ingenjör	Ce 23		
1 ledningskontrollant	Ce 23 ¹	10	
2 verkmästare	Ce 23		
1 ingenjör	Ce 20 ²		
1 ritare	Ce 18		
1 ingenjör	Cg 16		
1 ingenjör	Cg 15		
2 ritare	Cg 13		
17			

Elektrotekniska avdelningen

Nuvarande organisation		Föreslagen organisation	
1 byrådirektör	Cg 31 (Ce 30)	1 byrådirektör	Cp 11
1 byråingenjör	Ce 27	1 förste byråingenjör	Ca 29
1 byråingenjör	Ce 24 ¹	2 ingenjörer	högst Ce 25
1 byråingenjör	Ce 24 ²	3 ritare	högst Ce 19
1 ingenjör	Ce 23 ²	7	
1 ingenjör	Ce 22		
1 verkmästare	Cg 21		
1 verkmästare	Cg 20		
2 ingenjörer	Cg 18		
2 ingenjörer	Cg 17		
2 ritare	Cg 15		
14			

¹ Till nya byggnadsbyrån.² Till nya egen regi-avdelningen.

Byggnadsekonomiska avdelningen

Nuvarande organisation		Föreslagen organisation	
<i>Nuvarande byggnadsbyråns kostnadsberäkningsavdelning</i>		1 byrådirektör	Cp 13
		<i>Kostnadsberäkningar</i>	
1 förste byråingenjör	Ce 30	1 förste byråingenjör	Ca 29
1 kostnadsberäknare	Ce 27	1 byråingenjör	Ca 27
1 kostnadsberäknare	Ce 24	3 ingenjörer	högst Ce 25
2 ingenjörer	Ce 23	5	
5			
<i>Nuvarande byggnadsbyråns allmänna avdelning</i>		<i>Efterkalkyl, index, ekonomiska och statistiska utredningar</i>	
1 byrådirektör	Cg 31 (Ce 27)	1 förste byråingenjör	Ca 29
1 byråingenjör	Ce 24	3 ingenjörer	högst Ce 25
1 ingenjör	Cg 21	4	
3			

Statens offentliga utredningar 1952

Systematisk förteckning

(Siffrorna inom klammer beteckna utredningarnas nummer i den kronologiska förteckningen.)

Allmän lagstiftning. Rättskipning. Fångvård.

- Det yngsta fångvårdsklientelet. [5]
Råjongsplan för fångvården. [21]
Betänkande med förslag till allmän förfogandelag och allmän ransoneringslag. [24]
Zonexpropriationsutredningen. Betänkande med förslag till vissa ändringar i byggnadslagstiftningen. [25]
Lagberedningens förslag till ny lagstiftning om tomträtt m. m. [28]

Statsförfattning. Allmän statsförvaltning.

- Löneplan eller kollektivavtal. [3]
Betänkande med förslag till allmänt resereglemente m. m. [6]
Allmän folkomröstning. 1950 års folkomröstnings- och valsättsutrednings betänkande. 2. [7] Bilaga 1. Folkomröstningsinstitutet i Schweiz. [8] Bilaga 2. Folkomröstningsinstitutet i Förenta staterna. [9] Bilaga 3. Folkomröstningsinstitutet utanför Schweiz och Förenta staterna. [18]
Byggnadsstyrelsens arbetsuppgifter och organisation. [35]

Kommunalförvaltning.

- Förslag till kommunallag m. m. Kommunallagskommitténs betänkande. 3. [14]

Statens och kommunernas finansväsen.

- 1949 års uppbördsakkunniga. 2. Betänkande med förslag till vissa ändringar i uppbördsförfarandet. [1]

Politi.

- 1944 års nykterhetskommitté. 3. Undervisning, folkkupplysning och forskning på alkoholfrågans område. [12]

Nationalekonomi och socialpolitik.

- Sjömännens sjukförsäkring. [10]
Yttranden m. m. över 1950 års långtidsutrednings betänkande. Ekonomiskt långtidsprogram 1951—1955. [11]
Semester åt husmödrar, lantbrukare m. fl. [19]
Betänkande med förslag angående arbetsmarknadsstatistiken. [34]

Hälsa- och sjukvård.

- Betänkande angående hälso- och sjukvården vid krig och andra utomordentliga förhållanden. [22]

Allmänt näringsväsen.

Fast egendom. Jordbruk med binäringar.

- Betänkande angående vissa fiskerättsliga förhållanden inom lappmarkerna samt tillgodörandet av fisket i kronovattnen därstädes och i Jämtlands län m. m. [13]

Vattenväsen. Skogsbruk. Bergsbruk.

- Barrskogstillgångarna och skogsindustriens råvaruförsörjning. [15]

Industri.

Handel och sjöfart.

Kommunikationsväsen.

- Busslinjeutredningen. 1. Betänkande med förslag till beräkning av tilläggsvärde (goodwill) för bussföretag m. m. [20]
Betänkande med förslag till ändrade bestämmelser rörande vägföreningar m. m. [26]
Betänkande med förslag till förbättrade kommunikationer i Härjedalen och nordvästra Hälsingland. [27]

Bank-, kredit- och penningväsen.

- Förslag till lag om hänkrörelse m. m. [2]
Förslag om samförvaltning av stadshypoteks- och bostadskreditorganisationerna. [32]

Försäkringsväsen.

Kyrkoväsen. Undervisningsväsen. Andlig odling i övrigt.

- Bokutredningen. [23]
Vidgat tillträde till högre studier. [29]
Rekrytering och utbildning av polispersonal. [30]
Supplement nr 8 till Sveriges familjenamn 1920. [31]
Den första lärarhögskolan. [33]

Försvarsväsen.

Utrikes ärenden. Internationell rätt.

- Nordisk passfrihet. Betänkande nr 1. [4]
Tull- och valutalättnader i resandetraffiken mellan de nordiska länderna. Betänkanden nr 2 och 3. [16—17]